

Jose Maria Gorordo: "Bilbo txikitza jo da, indartsua izan ez dadin"

ARGIA

Euskal Herriko Asteakaria

01707

Turismoa, Etxeak, Teknologia

DONOSTIA BERRIA

Eugenio Arraiza

"Eusko Ikaskuntza aristokratizatu egin da"

1+1 = hamaita

KORRIKA

*zu eta ni
enkaraz*

**badator
badator**

Martxoaren
19tik 28ra
Iruñea-Donostia

Laguntzailea:

korrika

Irudiak: Convention Bureau
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Jose Maria Gorordo: «Bilbo txikitza jo da, indartsua izan ez dadin» 9

■ E. Arraiza: «Eusko Ikaskuntza aristokratizatu egin da» 20

■ Berezia: Donostia berria

25

■ «Ai, Batix, Batix...» lau dimentsiotako ipuina 43

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Jose Maria Gorordo.	
Peru C. Saban	9
BAM eta Donostia euskal euro-hiriaren aitzindariak. Mikel Asurmendi	12

EKONOMIA

Europa mailako erabakiak lobbyen eraginpean. Daniel Udalaiz	14

EUSKARA

Julio de Urquijo Mintegia asmoz eta jakitez. Gotzon Egia	16

GIZARTEA

Iparraldeko inmigranteen hiriburua. Erlantz Urtasun	18
Elkarrizketa: Eugenio Arraiza.	
Eriz Zapirain	20
Berezia: Donostia berria. Zaloa Mendez	25

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	40
«Ai, Batix, Batix» lau dimentsiotako ipuina. Estitxu Eizagirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Irrati-Telebista. Beñat Doxandabaratz	50
Bizia	53
Ihesi	54
Denborapasak	56

IRITZIAK

Kultura: Mari Jose Olaziregi	42
Azkena: Pello Zubiria	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa fundazioa
fundación

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45.

Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/
 943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122
 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3.
 ezkerre. 31011 Iruñea.

Tel.: 948 17 80 78. Faxa: 948 17 80 77.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria...15.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria...717 libera.

Espainia...15.000 pezeta.

Beste atzerriak...19.300 pezeta.

Airez...30.225 pezeta.

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

Euskal Bond-a

Orain dela egun gutxi, Bizkaiko hiriburuak (Bilbo edo Bilbao?) bere baitan munduko agente sekretu famatuenaren hurrengo filmerako sekuentzia batzuen lekuko izateko ohorea eduki zuen, 007 agentea, edo gauza bera dena, Bond, James Bond.

Britainiar agentea interpretatu duten aktoreei erreparatuz, ikus daiteke estatutrik gabeko nazioen ordezkariak egon direla, Galeseko Timothy Dalton edota Eskoziako Sean Connery besteak beste, Pierce Brosnane ahaztu barik, Hego Irlandakoa bera, hau da, osotasun bateko atal baten hiritarra (Irlanda batua/bakarra).

Hori dela eta, galdetzen diot ene buruari, Bonden etorrerak sortarazitako egoeraz probetxatuz, eta ingeles eratako aldartea erabiliz: zergatik ezin leike izan Bond etorkizun batean ordezkatzan duen aktorea euskalduna?

007-ren papera interpretatuko lukeen pertsona, euskal onarena, barkatu, euskal Bondarena, Gaiz izan liteke, Itur Gaiz, Enriqueta Benito eta Rosa Diez bezalako bi neska Bondez lagunduta. Neska gaiztoen paperean, Margarita Uribe eta Jone Goirizelaia, horretarako dira eta euskal abertzaleak.

Gaizkileen egoitza nagusia Sabin Etxea izan liteke, Gaiz hara joango litza-tekeelarik, eta barruan sartzerakoan, maltzurren nagusiak azkoitiar tankerako

euskara batekin galdetuko lioke: «hi nor haiz?», erantzun hau jasoaz: «Gaiz, Itur Gaiz», eta Lizarra-Garazi akordioako sinatzaile gaiztoak atxilotuko lituzke, munduan zehar bidaia egiten eramango lituzkelarik (izan ere, esaten omen dute abertzaletasuna bidaiatuz sendatzen dela).

Filmea arrakastatsua oso izango litza-teke, biltze errekorrak gaindituko zituen soilik modatan dauden berriketarien joanarekin.

Halaber, filmea euskaraz eta espainieraz filmatuko zen, horrela Europa mailan duten autonomia zabalagatik (37 transferentzia jaso gabe izan arren) hain zori-nekoak diren EAEko hiriburuko hiritarrak, gasteiztarrek alegia (ingurutako arabarrak ere, noski) ikus eta uler zezaten filmea, eremu horretatik jasan behar izaten ohi dute zeltar filologo bat, Mosquera izenekoa, zeinaren arabera Araban ez den inoiz euskaraz egin eta egiten. Berak halaxe badio...

IÑAKI BALSATEGI
 LEIOA (BIZKAIA)

Hiruko Txikian

POULOU BAITA

Urruña, Lapurdiko kostaldeko herria dugu. Bertan, joan hogeit bat urtez auzapez bera dugu: Poulou. Nagusia. Eta herria bere ondasun propioa bailitz bizi den gizonari, ez zaizkio gauzak berak nahi bezala irteten ari. Aspalditik dauka desorekatua bere ingurua. Eta bere gaitz guztien hobendun den abertzale elkar-teak, Herritarrak, lortu du gehiengo-a, Poulouk aspalditik zuen euskarria haustea. Ikastola izan baldin bazen leherkari ezagunena, ez du izan nagusia, hiruzpau-lau afera urbanistikoko finantziero baitzi-tuen ezkutuan, orain argira ekarri dizkio-tenak. Santa Flor, Poutillena, Berrueta,

Ibardin... Ez du bat ere pareta jotzen. Eta gizarajoari, bere eraldian furunkuloz betetzen ari zaio gorputza. Geroz eta uga-riak, geroz eta kozkorragoak. Tribunale-tako maiztar, ez du zorte onik ez baitu orain artean erabaki bat ere bere alde izan, eta beste aitzakirik ez, Herritarrak du bere ezgaiaren xuritzeko arma bakarra. Bere kalapitak argitan, nagusitasuna gal-tzeaz, Beñat Elizondo abertzale kontsei-lariaren familia publikoki iraindu du bor-tizki, guztiak ohoinak direla esanez. Tri-bunaletan frogatu beharko luke eta orain-go hontan bere sakelatik ordaindu

JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

EMAKUME LANGILEA Martxoaren 8a. Euskal Herrian ere, emakume mugimenduek euren mobilizazioak, hitzaldiak eta festak antolatu zituzten. Iduri lezake egun honek soilik emakumeak eragiten dituela, eta hauetatik feministak, hauek baitira gehien mobilizatzen direnak. Baina gizarte osoa eragiten du. Emakumeak eragiten ditu, gizonekin alderatuta bizi duten diskriminazio eta desberdintasun egoeraz ohar daitezten. Gizonak eragiten ditu, gure ingurunean emakumearen lanaren errespetua, soldaten parkeatzea eta aukera berdintasuna lortzeko borrokatu behar baitute emakumeekin batera. Enpresariak ere bai, emakumearen egoeraz baliatzen baitira behin-behinekotasunean eta soldata baxuekin mantentzeko. Eta administrazioa, berak izan behar luke eta berdintasun eta ez-diskriminazio irizpide horiek bere baitan eta bere legeetan aplikatzen eredu. Azkenik, epaileak eragiten ditu, etxeko lanen balioa gutxietsiz edota euren ezjakintasunean oinarrituta, etxeko enplegatuei elbarritasun-saria ukatzen baitiete. Emakume langilearen eguna gizon eta emakumeen artean berdintasuna bilatzen duen gizartearen eguna da.

◆ DANIEL UDALAITZ

HIZKUNTZ KONTSEILUA

IPARRALDERAKO Lurralde Eskemaren garapenak Hizkuntz Kontseiluaren eratzea eskatzen zuen eta Hautetsien Biltzarrak kontseilu hau EKEN (Euskal Kultur Erakundea) oinarrituta era dadila proposatu du. Proposamenak aldekoak eta kontrakoak izan ditu euskal kulturaren munduan. Euskal Haziak, eskola kristauetako gela elebidunak eta Jean Haritzelhar Euskaltzainburua alde agertu dira; EHE, AEK, Ikas Bi taldea eta beste zenbait, ostera, aurka. Azken hauen iritziz Hautetsien Biltzarraren proposamenak ez dio adarretatik heldzen euskararen zezenari eta plana minimalistatzat jotzen dute.

LAB: 3.000TIK GORA ORDEZKARI

LAB sindikatu abertzaleak emandako datuen arabera, hauteskunde sindikaletan 3.000 ordezkariarik gora lortu du, aurreko hauteskundeetako emaitzak gaindituz. Eskaintako datuen arabera, LABek gainditu du azken hauteskundeetan lortutako ordezkari kopurua eta jadanik EAEko hirugarren zentrala litzateke ELA eta CCOOren atzetik baina UGTren aurretik. Dena den, EAEko enpresen % 10ean oraindik ez dira egin hauteskundeak eta Nafarroan enpresen % 40 falta da eta, beraz, oraindik egon daitezke aldaketa txikiak batzuk.

■ LABek 3.000tik gora ordezkari ditu.

EAJ-EA, MARTXOAN AKORDIOA

EUSKO Alkartasunak ez du eman hauteskunde zerrenda bateratuak osatzeko EAJrekin burutzen ari den negoziazioen oso irudi baikorra. Dena den, Inazio Oliveri Eusko Alkartasunak idazkari nagusiak jakinarazi duenez, onerak zein txarrerako negoziazioak martxoaren erdialderako amaituta egongo dira.

ARALAR IZENDAPENAREN AUZIA

ARALARREN ekoiztutako zenbait produkturi begira, Gipuzkoako Diputazioak «Aralar Parke Naturala» izendapena erregistratu berri du Industri Jabegoan. Ekimena, ordea, ez da ondu hartu izan Nafarroako zenbait gune instituzionaletan eta, CDNren eskariz, Nafarroako Gobernuak zer egin dezakeen aztertzen ari da. Yolanda Barcina Ingurugiro kontseilariaren esanetan «baita solidarioa Aralarko bi herenak Nafarroako»

B A H E A ● Josemari Lorenzo Espinosa HBko Mahai Nazionalakidea: «Herri Batasunak beti gaitzetsi izan du biolentzia eta gaitzesten jarraitzen du. 1839tik indarrez atzerriko legeen menpe dagoen euskal herriaren aurka Estatu eta inperioaren biolentzia gaitzetsi du beti» ● «PPk eskuak loturik dauzka, Nafarroan ultren eskuetan baitago, horiek baitira UPN-n agintzen dutenak», dio Patxi Zabaleta HBko nafar parlamentariak ● Nafarroako Sanz lehendakariak Patxi Zabaletari buruz ari zen honak berbekin Nafarroako FMko irrati lizentzien banaketa ikertzen ari den Batzordearen

E T R O A

egonda Gipuzkoako Diputazioak horrela jokatzeari izendapen horrekin». Aralarko Gipuzkoako zatia jadanik parke naturala da eta Nafarroakoa orain ari da aztertzen bere zatiarekin berdina egitea. Liskarrerako baino akordiorako balio beharko luke amankomuna denak.

KONTZERTUAREN ETORKIZUNA

DAEWOO dela eta, Arabako Diputazioari eta Eusko Jaurlaritzari eman zion kokotekoa Europako Batzordeak. Orain, EAEko Auzitegi Nagusiak Gipuzkoako Diputazioak enpresa inbertsioak mesedetzeko, indarrean jarritako arau fiskal bat atzera bota du Espainiako beste eremu batzuekiko diskriminatzailea dela argudiatuz. Gaiak, egungo marko juridikoan kokatuta, zuzenean eramaten gaitu Espainiako Konstituziora eta eztabaida zaharra berpizten du; nondik datoz eskubide historikoak eta nola ulertzen da beren

TXANPON-TRUKE

Senideak elkarteak berriro eskatu die Lizarra-Garaziko akordioa sinatu zuten alderdi eta taldeei euskal presoak Euskal Herrira ekar ditzaten ekimen zehatzak bultzatzeko. Urtarrileko manifestazio erraldoiaren ondoren, beste gai batzuek irentsi dute presoena. Senideen ustez, ordea, hauen egoerak hobera baino okerrera egin du. Geldi dago —egon ohi den moduan— espetze politika eta hauteskundeak ez dira horren urruti. Ez litzateke arritzekoa datozen hilabeteetan keinuren bat egotea presoen beste hurbiltze gutxi batzuekin. Ohi lege, txanpon truke dira presoak.

izaera Espainiako Konstituzioaren barruan? Interpretazio juridikoak baino —horretan oinarritu baita EAEko Auzitegi Nagusia— Kontzertuaren inguruko akordio politikoen beharra bide dago bakoitza zer den eta non dagoen argi gera dadin.

■ Gipuzkoako Diputazioari eragin dio epaiak.

■ I. Anasagasti.

IZPIAK

Iñaki Anasagastik arrazoi osoa zuen esatean Espainiako Printze erregegaik hobe lukeela hezkuntza denbora Estatuko hizkuntza koofizialak ikasten pasatzea ehiza-hegazkinak gidatzen ikasten baino. Zozoak beleari ipurbeltz, oster, Anasagasti bera agian ez baita pertsonarik egokiena horrelako aholkuak emateko.

Josu Ortuondo Bilboko alkatea izango da EAJren Europako hauteskundeetarako zerrenda burua. Bilborako, ordea, Iñaki Azkuna Jaurlaritzako kontseilaria izango bide da jeltzaleen alkategaia.

Jose Antonio Altuna Usurbilgo alkatea eta Juan Kruz Aldasoro Etxarriko alkate ohia, Espainiako armadari beren herrietan soldadutzarako adina zuten gazteen zerrenda ez emateagatik epaileen aurrean izan berri dira.

■ J. A. Altuna.

testuinguruan: «Etikaz horrenbeste ari garen garai hauotan, Batzorde honetan bada lizentziarik jaso ez duen irrati batean interes garbiak dituen kide bat eta inork ez du zalantzan jartzen ezer eta ez dut inongo dimisiorik ikusten» ● Xabier Arzalluzek argi dauka: «ETAko egungo buruzagiek negoziatzeko erabaki irmoa dute baina ez bada ezer gertatzen beste batzuk etor daitezke eta iritziz aldatu» ● «Herri hau belaunikatua eta miseria gorrian egotea nahiko lukete askok eta askok. Jakina, horien ustez, terrorismoak irauten badu askoz hobe», zioen Felix Ormazabal Arabako Diputatu Nagusiak.

Astero Euskaraz Bizitzeko

KONPROMEZUAREN KOLOREAK DITUGU

(Ezagutzen gaituzu?)

ARGIA jaso nahi dut astero

HARPIDETZA SARIAK (BEZa barne): Hego Euskal Herria: 15.000 pta • Ipar Euskal Herria: 717 libera • Espainia: 15.000 pta • Beste Atzerriak: 19.300 pta • Airez: 19.300 pta

Markatu x batez zure aukera:

☐ Hilabetez dohainik jaso nahi dut ARGIA berria ezagutzeko
☐ Urte osoko harpidetza egin nahi dut. (CD bat opari jasoko duzu)

Izena: ..... 1. deitura: ..... 2. deitura: .....
N.A.F./N.I.F.: ..... Helbidea: .....
Posta kodea: ..... Herria: ..... Herrialdea: ..... Tel./Faxe: .....

SOILIK URTE OSOKO HARPIDETZA ESKATU DUENAK BETETZEKO:

Ordainketa mota (markatu x batez):
(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Bankuz Transferentzia ARGIaren kontura

Banku edo aurrezki kutxa: ..... Titularra: .....
Titularraren telefonoa: ..... Titularraren helbidea: .....

Entitatea ☐☐☐☐

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D ☐ ☐

Kontu zenbakia

DATA:

SINADURA:

Harpidetza-orri hau bete eta bidali helbide honetara:

ARGIA, Harpidetza Saila: Zirkuitu Ibilbidea, 15. pabil. 20160 Lasarte-Oria (Gipuzkoa) • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

ARGIAk zure datuak gure arteko harremanetarako soilik erabiliko dituela bermatzen du.

JOSE MARIA GORORDO

Bilboko alkate ohia bere taldearekin lanean hasia da ekaineko hauteskundeei begira. Euskal Hiritarren Egitekoak (ICV) Bilboko udal taldea bere inguruan sortu zen EAJrekin harremanak okertu eta alderditik kanporatua izan zenean.

“BILBO TXIKITZERA JO DA, INDARTSUA IZAN EZ DADIN”

MONIKA DEL VALLE

■ «Eako boto emaille askori ondo kostatuko zaio Arzalluzi botoa ematea».

Azken boladan nahiko isil zabiltzate; ez zarete ez zu, ez zure alderdia Euskal Hiritarren Egitekoak (ICV), komunikabideetan gehiegi azaltzen. Zertan ari zarete lanean orain?

Une honetan auzitegieta gara euskal komunikabide publikoen aurka, boikoteatu egin gaituztelako. 32.000 pertsonaren ordezkartza politikoa garen arren —UA baino gehiago eta Bizkaian EAren bikoitza—, EITBk betoa jarri digu eta horrexegatik gara auzitan. Espainiar komunikabideen betoa ere badugu. Zuzenbidez antena eskubidea daukagun arren, ez gaituzte inoiz eztabaidetara gonbidatzen eta Bizkaiko Batzar Nagusietan mintzatzen ga-

renean ere zero segunduz ateratzen gaituzte. Hortik abiatuta, zertan ari garen? Bada jarduera politiko hurbilean ari gara bai Bilbon eta baita Batzar Nagusietan ere. Bilbon hirugarren indar politikoa gara botoetan, EAJ eta PPren atzetik.

■ Beharbada ICV zure pertsonaren karrismaren inguruan sortzen den alderdia denez, zuen ideario politikoa ez da oso ezaguna Gipuzkoa edo Nafarroan.

Nik ere ez dut Abertzaleen Batasunarena edota Batzarrerena ezagutzen, baina alderdi bakoitzak sorburu bat dauka, eta pertsona batzuk daude. Gaur egun, salbuespentxoren bat izan ezik, alderdi guztiak pertsona batek gidatuak dira. Balioa daukana botoen kopurua da, eta guk beste batzuen botoen bikoitza dugu. Botoa

proiektuarenganako konfidantzagatik ematen da, eta guk politikagintzan dagoen ustelkeria salatzen dugunez isilarazi egiten gaituzte. Interesa dago gobernuaren barruan zer gertatzen den ezagutu ez dadin. Eta horretarako modu aproposenetakoa komunikabideetarako bideak ixtea da. Hori Euskal Herrian egiten ari da eta nik zeharo salatzen dut. Telebistan inoiz ez ateratzeak, dudarik gabe eragina du Nafarroan gu inork ez ezagutzean. Lizarra-Garaziko ituna sinatu dugu eta ez da inor enteratu. Sinatu dutenek ere ez digute utzi adierazten, egun batez eta 5 minutuz behintzat, zergatik sinatu dugun. Haiek, artean, milaka ordu ematen dituzte telebistan. IU-EBk hiru euskal hiriburuetan baino boto gehiago dugu, eta CDNk baino askoz gehiago, baina ez zaigu aitortzen. Hori oso antidemokratikoa da.

■ Bada, zergatik sinatu zenuten Lizarra-Garaziko akordioa?

Gernikako Batzar Orokorretan esan nuen bezala, hiru arrazoi oinarritzko dira: herri honen gehiengoaren borondatea errespetatu egin behar dela uste dugulako, bakea lortzea funtsezkotzat dugulako, eta aukera berdintasunaren printzipioan sinesten dugulako.

■ Euskal eta espainiar nazionalismoaren arteko bipolarizazioa hain gordin agertzen ari denean, non kokatzen zarete?

Datozen udal hauteskundeetan Bilbon Bilbori buruz hitz egingo dugu, eta Barakaldon eta Getxon ere zerrendak aurkeztuko ditugunez, han ere bertako arazoez. Ez dugu alderdi politiko bihurtu nahi, eta ez diogu eztabaida horri helduko, gertukoari baizik. Dena den, batzuetan halako bipolarizazio egoerak sustatuak dira.

MONIKA DEL VALLE

■ «EITBk betatu egiten gaitu, eta epaitegietan salatu dugu».

■ **Zein helbururekin sortu zen ICV, eta zeintzuk dira gaur egungo helburuak?**

Euskal talde politiko bezala jaio ginen —ez alderdi gisa—, hiritarrek instituzioetan gehiago parte hartzeko irizpidean oinarriturik. Erreferendumen aldeko jarrera dugu arazo lokalei dagokienez behintzat. Euskal esparru ekonomiko eta sozialaren ideia ere garatu dugu, botere ekonomikorik gabe ez baitago botere politikorik. Hortik aurrera ez dugu osatzen ideologia itxi bat, hauteskundeetara aurkeztzen den herri mugimendua baizik. Beste gizarte mugimendu batzuk ez dute pauso hori ematen eta erdibidean geratzen dira, baina guk eman egin dugu.

■ **Zein lan zehatzetan ari da orain Jose Maria Gorordo?**

Oposizio politikoa gabilta. Bilboko Udalean eta Batzar nagusietan proposamen gehien egin duen alderdia gara.

Oposizioan modu ezberdinean egiten da lana, ustelkeriatik urrunago, eta zintzokiago. Bilboko auzoetan egiten dugu lan, oso utziak baitaude, eta orain hauteskunde-aurrean gaudelarik, auzoetan galdeketa kanpaina bat egiten ari gara haien iritziak aditzeko. Gure gainetik alderdi politiko bat ez izateak haien aginduen zain ez egotea dakar, eta malgutasun hori oso egokia da udaletan lan egiteko.

■ **Auzoez ari zarela, azken boladan badirudi Bilboko zentrua ari dela batez ere indartzen, zerbitzu-hiria bihurtuz,**

■ **“32.000 botorekin UA baino gehiago eta Bizkaian EAren bikoitza izan arren, EITBn betoa jarri zaigu”**

Abandoibarrarako proiektuaz nola ikusten duzu hiriaren bilakaera azken urteotan?

Abandoibarrako proiektua lamentagarria da. Hainbat etxebizitza-bloke eraiki

behar dute eta Doña Casilda parkea enajonatu. Egitasmo honen aurkako hainbat zuzenketa aurkeztu dugu. Zera planteatu dugu: lehenik, egiteko den zentru komertzialaren egitasmoa bertan behera geratu dila, dudarik gabe ehundaka dendare itxiera ekarriko baitu, parkea ondo dadila eta, proiektu osoa aldatu eta gero erreferendum bat egitea. Ekaineko hauteskundeak egitasmoa geldiarazteko funtsezkoak izango dira: Abandoibarra Bilboko hiria hedatzeko geratzen den espazio bakarra netakoa da, eta hobeto pentsatua egin behar harko litzateke; eta duda kasuan gelditu.

■ **Zu alkate zinenean atzera bota ziren proiektu erraldoiak, hala nola Alhondigako kuboarena. Berriki eraiki diren proiektu handiek, Guggenheim museoa, Euskalduna jauregiak, zein iri berezi dizute?**

Alhondiga eta bestelako proiektuek Bilborentzat bide deigarri bat bilatzen ekin genion, modernizatzailea. Alhondigako proiektuan Jorge Oteiza eta Pío Sainz de Oiza zeuden eta, egiazki, nik alkatetzatik dimititzearen arrazoiak izan zen hura, nire alderdiak ez baitzuen proiektua aurrera eraman nahi. Gerora, guk Bilborako bultzatzaile genuen eredia jarraitu da. Kuboaren proiektua, dena den, hor dago eta Jorge Oteizak dioen bezala, erdian dio egoteari utziko jendearekin.

oroimenean egongo baita. Bere boladaren ika-mika handia izan zen proiektuaren inguruan, eta niri zenbait euskal arkitektoen jarrerak harritzen nau, orduan iskanbila handia sortu baitzuten eta gero kanpoko arkitektoak etorri eta ahoa itxi baitzuten.

■ **Baina Bilboko zentrua behin behin badirudi gaintitzen ari dela zerbitzu hiria izateko jautzia.**

Esan dezagun bidean dela, baina nik beti esan dut eta baita gaur ere zerbitzu hiriak industria behar beharrezkoa duela, industriak oinarria izan behar du. Enpresarik ez badago, gero ez da dirurik izango taxi eta errestorantetan xahutzeko.

■ **Hainbat kultur gune berri sortu da Bilbon. Nola ikusten duzu Bilboko kultur-hiria?**

Nahiko jarduera da. Musika talde asko dago; potentziatu beharreko mundua da hiri kosmopolita nahi badugu. Herri partaidetza bultzatu behar dago batez ere, kontzertu handiak etortzea beti egokia den arren.

GAINBEHERAN

Karismatikoa izaki, aldekoak eta kontrakoak ditu, baita populista ospea ere. Plentzian zinegotzi eta EITBko zuzendari izan zen Bilboko alkate izan aurretik. EAJtik kanporatua, ordaina pairatzen ari da oraindik. 51 urte dituela, abokatu lanean hasi berri da duela bi urte Merkatal Ganbarako betiko lana galdu ondoren. Euskal Hiritarren Egitekoak (ICV) taldearen bozeramaile da Bilboko Udalean eta Bizkaiko Batzar Nagusietan.

Duela 10 urte Rolling Stones eta Bruce Springsteen ekartzekotan izan ginen, eta Athletic ez zuen nahi izan. Bilbok kontrako handi bat dauka ez baitu tamaina er-taineko lokalik. Batetik San Mames da, gero La Casilla —txikiegia— edota zezen plaza —eguraldiaren baldintzapenarekin beti—.

■ **Ekaineko Udal Hauteskundeei begira, EAJ eta EAK elkarrekin aurkeztuko dituzte zerrendak hainbat herritan. ICV nola kokatzen da?**

Hori ez dago konfirmatua, baina nire iritzia da batak bestea irentsi, desagertarazi nahi duela. EAKo boto emaile askori asko kostatuko zaio Arzalluzi botoa ematea. Botoak gehitu ordez, gutxituko zaizkie, ziurrenik Bilboko EAKo boto emale askok guri emango baitigu botoa.

■ **Euskal nazionalismoa birformulatu egin behar dela aipatu izan duzu. Zertan datza birformulatze hori?**

Ni EAJtik kanporatzeko arrazoietakoa bat zera izan zen: bakea eraikitzeak guz-tiekin kontatu behar zela esatea, hau da, ezin zela HB baztertu. Kanporaketa espedientean ageri da hori. Bederatzi urte beranduago haiek hortik jo du-te. Erantzun beharko litza-tekeen galdera zera da: eus-kal herritarrek zer nahi dute? Galdera hori ez zaie oraindik herritarrei egin.

■ **Nazionalistatzat duzu zure burua?**

Nik herriaren gehien-goaren nahia errespetatzen dut, haren ordezkari bainaiz. Beldur ema-ten dit formulazio utopikoegiak eta estra-tegiokoegiak egiten baditugu ahaztu egingo ote dugun egunerokoa hemen ustelkeria dagoela, lanpostuetara entxufez sartzen dela. Hiritar mugimendua gara, ez alderdi politikoa, eta halako iritziak emango bage-nitu izatea nahi dugunari utziko genioke.

■ **Horrek azaltzen al du Udal Ordezka-rien Biltzarrean zuek egon ez izatea?**

Hori litzateke lehen arrazoia, bigarrena da ez zigutela deitu. Lizarra-Garaziko Itu-na ere bigarreanean sinatu genuen, gutaz orduan oroitu zirelako.

■ **Bilbo Euskadiko hiriburu?**

Errebindikazioa serioa da. Batzuek Iruñea diote, baina zergatik, inoiz ez bada izan, Ez dago mundu osoan parlamentu bat non 1.200.000 pertsonak beste 300.000ren adinako ordezkariak izan. EAJk ez du

ezer esaten horri buruz, PSOEek ere ez Euskal Herriari proiektu bezala ondo le-torkioke hiri lider bat edukitzea, Katalu-nian bezala adibidez. Hemen, ordea, pis-kanaka Bilbo txikiagotzera jo da, hiri in-dartsua izan ez dadin. Nazionalismoa mo-dernizatzeaz mintzo naizenean, «herri bat boto bat» mentalidadeaz ari naiz ere. Ez da egia herri bakoitzari boto bat dagokiola, etaroko mentalidadea da hori, 800 biztan-leko herri batek ezin baitezake Bilbok adi-na boto izan.

■ **Eta non gertatzen da hori?**

Ur Partzuergoaz ari naiz, adibidez, ze-ren bertan milaka milioi dago tartean, eta Bilbok ez dauka dagokion ordezkari kopu-rua. Zergatik? Horrela, Bilboko alkatetza galduko banu, Partzuergoan nagusitasuna manten baitezaket herriei esker. Hori an-tidemokratikoa da. Gauza horiez ez da min-tzatzen inor ez delako komeni, eta guk ho-rretaz hitz egin nahi dugu. Euskal Herrian hauteskunde barruti bakarra egon dadila eskatzen dugu, bestela UA bezalako pro-duktoak sortzen baitira, bost mila botoz

Arabian ordezkari bat lor de-zakezulako, eta Bizkaian al-diz berrogei milatik gora be-har dira bakar hori eskura-tzeko. Ereduak bideratzen du hori. Ordezkaritza bene-tan demokratikoa izan dadin aldatu egin behar da. Zein da hiriburua Iruñean kokatu nahi izateko argudio histori-koa? Guk batez ere herriaren antolaketa birkontsidera-tzea eskatzen dugu.

■ **Zeren bila zabilta bizitzan?**

Zorionaren bila, bizitza bakarra baita. Orain dela bi urte Merkatal Ganbarako nire betiko lanpostutik ere bota egin naute. Au-zitegieta nago horregatik ere. Pertsona baten jardueran litekeen elementurik dis-torsionatzaileena da irizpide politikoengatik lanetik botatzea. Ez dut inoiz lanetik arrazoi politikoengatik bota duten beste politikaririk ezagutu. Borrokatu egin behar da, eta pentsatzen duzuna esan. Zure aska-tasunaren balioa oso balio handia da. Ni erratu egingo nintzen, baina agertutako adorea ez naiz damutzen. Maila pertsona-lean lanpostua berreskuratzea dut helburu une honetan, eta borrokan jarraitzea. Nor-beraren bidea jarraitzen jakitea balore bat dela uste dut, eta alderdi batek lotzen ba-zaitu jai duzu ●

◆ PERU C. SABAN

ITZULPEN ZERBITZUA
eskura
SERVICIO DE TRADUCCION

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA
20001 DONOSTIA

TELEFONOA: 943 29 18 30

FAXA: 943 27 58 69

eskura@bezeroak.euskaltel.es

Itzulpenak

Testu zuzenketak

Interpretaritza

Bezereen beharretara egokituz,

Ingelesa
Frantsesa
Alemaniera
Italiera
Katalanera
Portuguesa
Galegoa...

bizkuntzetarako itzulpenak ere
eskaintzen ditugu.

1985EAN SORTUA

Baiona-Angelu-Miarritze (BAM) distritua 1972. urtean sortu zen hirion arteko ordenamendua, hornidura eta zerbitzuak antolatzeko xedez. Egun, berriz, distrituak hiri-aglomerazio bilakatuta, Aglomerazioko Erkidegoa izatea erabaki du.

BAM ETA DONOSTIA EUSKAL EURO-HIRIAREN AITZINDARIAK

ALBERTO ELOJECI

■ Baiona-Angelu-Miarritze (BAM) distrituaren egoitza Baionan dago.

Pixkanaka baina Europak aldaketak dakarzkigu gurean ere eta egoerara egokitu beharra dago, egoera baliatuz gainera. Euskal Herria Euskal Hiria bilakatze bidean dago. XXI. mendean Euskal Hiriak hitz egingen da European. Hiri hau nonbaitetik eraikitzen hasia, BAM (Baiona, Angelu, Miarritze) distritu delatik hasi ote. Zer da BAM distritua eta zeintzu bere egitasmoak ordea?

1972. urtean 100.000 biztanle ziren BAMen eta 160.000 gaur egun. 45.000 ibilgailu mugitzen dira egunero bertan: 5.000 atereaz eta 11.000 sartuaz. Gizarte bilakaera aldatzearekin BAM distrituaren testuingurua aldatu da, eta bere ingurumaria ere bai. Europako Batasuneko estatuen arteko mugak desagertu ostean giza-zirkulazioa arindu eta kulturak zabal-

du dira. BAM distrituak bere barne antolatzearekin batera bere inguru hurbilarekin batean berreraikitzea erabaki du. Barnealdeari begira, «Euskal Herria 2.010 Lurralde Eskema» delakoa kontuan hartuko du. Iparraldera begira, Tarnos eta Bokale herriak. Hegoaldeari begira, Donostiara bi-

■ Aglomerazioko Erkidego bihurturik, Estatutik bi aldiz diru laguntza gehiago jasoko du BAMEk

tarte doan konurbazioa.

DISTRITUTIK AGLOMERAZIORA.

Frantses estatuan 35.600 herri daude. Elkarren ondoan dauden herriok hiri-aglomerazio bihurtuz doazenez, ekonomia erraztu eta gastuak tipitzeko beste modu

batez antolatu nahi ditu administrazio frantsesak. Distritu formula zaharkitua. Aglomerazioko Erkidegoa izatera pasatzea erabaki dute agintariek. BAME proiekturako legedia hil honetan onartuko da Senatuan eta eskuduntza sozial berria bereganatuko ditu. Esaterako, hiru hirietan lanbide-tasa bakarra erabiliko da eta finantziazio komunitarioa garatuko ere. Distritu gisa jasotzen zuen baino bi aldiz diru laguntza gehiago jasoko du elkargo berriaren bidez. 2.000. urtetik aurrera distritu izatetik Aglomerazio Erkidegora izatera pasako da BAM delakoa.

ERALDATZE TIRABIRATSUA.

1990. urtean hiru hiriotako agintarien arteko harreman tirabiratsuak izan ziren. Alain Lamassourek —distrituaren presidentea— harremanen orekari eusteko zailtasuna bertutatu zuen publikoki. Baionako Jean Grunet, Angeluko Michel Bonnet eta Miarritzeko Didier Borotra auzapezen herri politikarekin topo egin zuen Lamassourek eta proiektua gelditua izan zen zenbait unetan. Aurrekontuetarako ministro ohiak gogor borrokatu zuen udal hauteskundeetako bertutek Aglomerazio Erkidegoaren ordezkaritza propio aukeratzeko balio dezaten. Bere ustez, honek emango lioke Elkargo berri honi benetako boterea. Datorren urtetik aurrera ez da BAM distritua izanen, eta Erkidego berria eskuduntza berriak kudeatzeko prestatzen ari da.

PROIEKTUAREN XEDEAK. BAM distritua osatzen duten hiru hirioek Erkidegoa bilakatzeko koherentzia, kalitatea, animazio eta nortasun berri bat bilatzen ari dira, eta horiek gauzatzeko era demokratikoago batez jokatzeko ikasi ere. Distritua oso manipulatu izan zen hiri bakoitzaren aldetik.

■ BAM erkidegoaren antolaketarako eremuak

Dauden plangintzen arabera, Aglomerazioko Erkidegoaren antolaketa berrian bost ekimen biltzen dira: irakaskuntza, garraio eta hiri zerbitzuak, hiri ordenamendua, ingurugiroa eta ekimen ekonomikoa.

Irakaskuntza. Goi-mailako irakaskuntzaz baino ez da arduratzen BAM delakoa. Pabeko unibertsitateak Baionan duen adarra Unibertsitate autonomoa bihurtzea xedea dauka. Oraingo fakultatea eta IUT delakoarekin batera (Instituto Unibertsitario Teknologikoa) disziplina anitzeko fakultate berri bat abiatu zen 1995 urtean. Zientzia eta teknologiaren irakaspenaren bitartez informatika industrial eta turismo irakaskuntza sendotu nahi da. Irakaskuntza artistikoari dagokionez, Musika Eskola Nazionala eta Diseinu Eskola kudeatzen ditu erkidegoak. Baiona Euskal-Kosta orkestraren kudeaketa ere bere esku dago.

Garraio eta zerbitzuak. Garraio publikoa da BAM Erkidegoaren eskudantza inportante bat. Inguruko herriekin elkarturik, STAB konpainiaren esku utzia du garraioaren kudeaketa. Konpainia honek 7,5 milioi bidaiari mugitzen ditu urtean 3,3 milioi kilometro eginez; autoa erabiltzearen alternatiba bakarria hiriegileen ustez. Bestalde, *Bizikleta Plan* bat martxan dago, eta lehen pista

egina ere Baiona eta Aturri uhobira birtartean. BAM deritzan barne errepideak RN-10arekin bat egin dezan proiektua aurreikusia dago. Hiri zerbitzuak berritzeko hiri agentzia berri bat sortu da. Montaury, Lazaret, Pignada, Bachefores-eko parkeak, Mouriscot aintzira, Ansoz lautada hala nola itsasegia birbolaratzeko proiektuak lantzen ari dira egun.

Hiri ordenamendua. Azken urteotan azpiegitura berriak eraiki dira BAM distrituan. Aglomerazioa zeharkatzen duen BAM errepidea eta Parmeko aireportua egokituak izan dira. Bokale eta Tarnos herriekin lotzen duen Henry Grenet izeneko zubi gorri deigarria eraikia izan da. Etxebizitzaren politika berri batek aglomerazioaren barnearen eta ingurunearen arteko oreka ezarri nahi du, baita eraikinak eta lekune libreen arteko antolamendua ere. Hiri egitura berri honek hurrengo lau gune hauetan eraginen du bereziki: Baionako Errobiaren kasernan, Miarritzeko Rocailles eta Angeluko Saint-Jean auzoetan, eta Angeluko barraderan. Hiri azterketa handiak bultzatzen ari dira ere bai: Baionako iparralde eta Sutar auzoa eta Miarritzeko hiri barnearen egituratzeko berriak ekarriko lituzkeena.

Ingurugiroa. Hiri ekologikoa eraiki aldera ingurugiroari buruzko hiru herriarteko akordio bat sinatuta dago.

Berean, aukera teknologiko garbier aldeko egiteko asmoa ageri da —ibilgailu elektrikoak erabiltzea kasu—. Gaur egungo gizartean gero eta arazo handiagoa den zarataren kontrako borroka aztertzen da bestalde. Ingurugiroa eta hiri ekologikoaz arduratzen den Kontseilu bat eratua da, gizarte eta elkartei irekia. Hiriaren saneamendu sareak dira hiri ekologiko honen baitezpadako oinarriak. Aturri eta Errobi ibaien uren kalitatea asko hobetu behar da BAMEko hondartzak garbiagoak izan daitezen. Etxebizitzetatik isuritzen den uraren egoera kontrolatzeko lau urteko kontratu bat ezarria da *Lyonnaise des Eaux* konpainiarekin. Hondakinen atalean, gai ezberdinen erreziklaia sistema garatzen ari da. 2001. urtean hondakinen % 75 biltzea espero da.

Ekimen ekonomikoa. Erkidego berriak bere garapen ekonomikoan parte zuzena izan nahi du. Aglomerazioaren garapen azkar bat izateko honako eremuetan eragin nahi da biziki: informatika industrialean nahiz etxekoan, komunikazio eta informazio teknika berrietan eta turismoan. Zentzu honetan, eremu hauetan diharduten enpresei sustapen berezi bat emanen zaie. Aglomeraziorako logistika osoago bat berrindatu nahi da aktibitate ekonomikoak hobekiago antolatzeko ●

eta 27 urteotan sorturiko berezko interesek ez dute integrazio azkar bat errazten. Indar jardueraren arabera gauzatu izan zen, eta Erkidego berriak artikulazio funtzionalago bat beharko du. Partzuergo gisa eraturik, elkarri laguntzeko sortua da, malgutasuna eta pragmatismoa eguneroko prozedurak zertzeko gakoak izanik. BAMEk berria bere baitara bildu ordez, kanpoalderako harremanetan artikulatu beharra dauka. Bere proiektuaren arrakasta bestekiko artikulazioa ondo garatzetik etorriko baitaia.

EUSKAL EURO-HIRIA. Baiona-Donostia bitartean biltzen diren herriak konurbazioa bat osatzen ari dira. Euskal Herria Euskal Hiria bilakatze prozesuan Eus-

kal Euro-Hiria deritzan hau proiektu aitzindaria izan daiteke. 50 kilometroetako luzera dauka eta 613.191 bizilagun biltzen ditu: 183.246 Baiona-Hendaia bitartean eta 429.945 Irun-Donostian. Mugaz gaindiko proiektu honen bitartez, muga zaharrak

■ Mugazgaindiko eremua antolatzeko Liburu Txuria idazten ari dira BAM eta Gipuzkoako Foru Aldundia

utzitako eragin ezkorra gainditu eta XXI. mendeko hiri batek behar dituen azpiegiturak eta zerbitzuak eraiki nahi dira. Konurbazio honetan industria eta enpresaren garapena berezko ekimena da. BAMEk Gipuzkoako Foru Aldundiarekin hitzarmen bat sinatua zuen iaz, *Mugazgaindiko*

Behategia deitua. Turismoa, kultura eta ekonomia sustatzea da helburua. Ikerketa eta teknologia parke berriek industria sareari etorkizun oparoa ematen diote jada. Hona, Europako eta Euskal Euro-Hiriaren Barne Produktu Gordinaren (BPG) banakuntza datu konparatuetan. Nekazaritzan: % 2,4 eta % 1,8. Industrian: % 31,9 eta % 45,3. Zerbitzuak: % 65,7 eta % 52,9. Industrian Europako tasaren gainetik dago Euskal Euro-Hiria delakoa.

Euro-Hiri hau, oso leku estrategikoan kokatuta, ardatz atlantiarreko hiri nagusia bihurtu liteke. *Liburu Txuriaren* idazketa egin ari dira eta berean mugazgaindiko lurraldetzeari buruzko ordenamendu berriak finkatuko dira ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Europako erakundeak, Batzordea eta Legebiltzarra batez ere, presio talde edo lobby askok baldintzatuta daude. Gehienbat multinazional handiek osatzen dituzte lobbyak, eta liberalismo ekonomikoaren filosofiaren aldeko erabaki estrategikoetan eragina dute, sindikatu eta kontsumitzaile elkarteak bezalako erakunde txikiek ia zeresanik ez duten bitartean.

EUROPA MAILAKO ERABAKIAK LOBBYEN ERAGINPEAN

Europako Batzordea eta Europako Legebiltzarra, non Europako Batasuneko estatu ororengan eragina duten erabaki ekonomikoak hartzen diren, ez dira erakunde neutralak eta ez daude hiritar europarren zerbitzura. Europako erakundeak, sektore ekonomiko eta industrial guztietako multinazional, presio talde eta lobbyek baldintzaturik eta presionaturik daude. Presio lan hau guztia, liberalismo ekonomikoaren filosofiaren mesedetan izan ohi da, jakina.

Baieztapen horiek ez ditu ez aldizkari

honek ezta lerro hauek idazten ari denak ere egiten; Parisko «Le Monde Diplomatique» ospetsuak, bere 1998ko urria-azaroko alean «Europako Erakundeak presiopean» izenburupean argitaraturiko txosten zabalarari dagozkio. Lan honetan ziurtatu egiten da sindikatu, kontsumitzaile elkarte eta ingurugiro elkarteek ez dutela ia bere ahotza entzunarazterik, EBeko erakundeetan ordezkari ofizialak izanda ere.

10.000 BAINO GEHIAGO. Bruselan 10.000 lobbyista baino gehiago dagoela us-

■ Europako Parlamentuan hartzen diren

te da eta beste hainbat milaka iristen diren erregistro kontinenteko bazter guztietatik. Munduko berrehun multinazionalik garrantzitsuenak Bruselan daude dagoeneko eta beste asko iristen ari dira etengabean. Erresuma Batuko eta EEBBeko harreman publikoetarako enpresa handiek erabertan egin dituzte beren habiak. Enpresak, adarka edota esparrurka sailkatuta dauden lobbyista adituz eta abokatuen legoz gainezka dago Belgikako hiriburuak.

Europa mailan dagozkion neurriak hartu baino lehen, bai presio taldeak eta bai Europako erakundeetako arduradunak berraztertzen dute eragin-joku hau normalizatzen ahal izateko. «Nik nire industriaren interesak

■ Iruzurra eta eroskeria

Lobbyak ofizialki onartuta daude eta Legebiltzarrak bere portaerak kodea dauka: lobbystek erroldatuta eta egiaztatuta egon behar dute, beren bilera eta elkarriketen edukia argitaratu atera daiteke beharrezkotzat joz gero eta debekaturik dago opariak jasotzea. Arau hauek, ordea, ez dira oztopo izan era guztietako eroskeria eta iruzurrak hautemateko.

«Le Monde Diplomatique»k ziurtatzen duenez, Europako Batzordean publikoki trataturiko azkeneko ustelkeria eskandalua 1995eko abenduan Greziako funtzionario goren zen Giorgios Tzoanos eta bere emaztearen (aldi baterako enplegatu frantses batekin batera) atxilotzea izan zen. Bi gizonak, enpresa jakin

batzuk proiektu europarrei atxikitzeagatik eroskeriatan ehundaka mila ecu jasotzeaz susmagarri, Batzordetik kalderatuak izan ziren berehala, Belgikako justiziak beraien gaineko interesik agertu baino lehen.

Bruselan nekazal zerbitzuetako suizidioaz ari dira, MEDA programaren (Mediterraneo aldeko herrialdeei zuzendua) kudeaketan eginiko bidegabeko erabiltzeak edo finantza-desadostasunak direla-eta. Ildo beretik, Faro eta Facis programen fondoetan ere (Ekialdeko herrialdeei zuzenduak) desorekak ere azaldu dira. Funtzionario bati eroskeria delata ezarritako azkeneko zigorra 1990an gertatu zen eta bulego materiala hornitzeaz arduratzen zen funtzionarioa zen,

hain zuzen. «European Voice» asteariaren esanetan, 1994 eta 1995 artean, 37 diziplina prozedura burutu ziren, paper ofiziala helburu pribatuatarako erabiltzeagatik, bidaia-gastuetan lapurtzeagatik eta opariak edo sexu-mesedeak onartzeagatik.

Arazoaren muina, ordea, Batzordeak zerbitzu hauek guztiak kontrolpean izateko erabiltzen duen ordezkartza datza. Iruzurraren Kontrako Borroka Koordinatzeko Unitatean. Bitxiki, kontrolatzaileak da bere burua kontrolatzen duena eta Europako Legebiltzarrean ere horren kontrako ahotsak entzuten hasi dira, zenbait biltzarkide ordezkartza hau indartu eta burujabe egitearen alde azaltzen ari delarik. ●

ko lobbyek baldintzatutakoak dira.

babesten ditut eta beraz, interes orokorren partetzat har daitekeen interes pertsonala da hori» azaltzen du Europako Batasuneko Keramika industria bateko ordezkari Roger Chorusek. Chorus jauna, aldi berean, eragina dutenen eta erabakitzen dutenen arteko elkarlana bultzatu eta elkarlan hori gardenagotzea helburutzat duen Gai Europarretarako Aditu Elkarteko buru da. Bere esanetan, behar-beharrezkoa da lan hori, ez bakarrik industrientzat, baita erakundeentzat ere, «kargudun bakoitzak interes pribatu oro hartu beharko bailuke kontuan, erabakia hartu baino lehen. Informazio hori emateko gaude gu hemen».

Ildo beretik doa Europako Batzordea ere, non eragindun pertsona hauek ezin besteko ordezkartzat jotzen diren. Lehiakidetasun arduradun den Willy Miertek azaltzen duenez, «hauen behar gorria dugu, haiei esker baitakigu zer gertatzen den jarduera ekonomikoaren esparru ezberdinetan. Inork ezin gaitu salatu gure urrezko dorrean sartuta egon eta erabakiak ezjakintasunaz hartzeaz».

INDARTSUENAK GARAILE. Txostenak dioenez, hala ere, fenomenoaren normaltasuna onarturik ere, aukera berdintasunaren afera plazaratu beharko litzateke. Argi eta garbi dago inolako kontrolik gabeko hartueman ezkutu hauetan indartsuek irabazten dutela, diru gehiago eta eragin handiagoa dutenak, alegia. Izan ere, ez da batere erraza Bruselan bulegoa finantzatzea eta aldi berean mailarik goreneko erabakiak hartzen dituztenekin harremanak eratu eta mantentzea. Multinazionalak gizon-emakumeei, 15 herrialdeeta-

■ ERT, erabakietan pisu handia duen kluba

Europako Batzordearen erabakietan eragina duen presio-taldeetako bat ERT da (European Round Table: Europako Mahaingurua), zeina industrigizonen Europako Mahaingurua den, «Le Monde Diplomatique»-ren txostenak esaten duen moduan.

Beste talde batzuk ez bezala, ERT ez da sekula Batzordeak prentsari emandako agiritan edo barne-txostenetan aipatua izaten. Hala ere, urtean bi aldiz biltzen dira ofizialki Europako Batasuneko 15 herrialdeetako, Norvegiako eta Turkiako 47 lehendakari-idazkari nagusi ahalguztidunak. «Gailur europarrentzako edo gobernu ezberdinetzako mezuen edukia erabaki ohi da. Adostasuna lortu eta Batzordeko buru den Jacques Santerri edo estatuburuak erabakiaren berri emateko ordezkartza eratzen da. Eta gure maila honetan ziur gaude jaramon egiten zaigula» azaltzen du ERTko alboko idazkari nagusi Caroline Walcotek.

ERT ez da eguneroko gauzez arduratzen, ez du arau bakoitza komentatzen, ezta kapital ezberdinetako partaide diren elkartei informaziorik ematen ere. Erabaki garrantzitsuen inguruko ardura baino ez du hartzen, erabaki horietan pisu handia duelarik. Hori dela eta ari da ERT Europako Batasunaren sakontze eta zabaltzearen alde, Europako Batasuna mundu mailan benetako potentzia ekonomiko bilakatzeko helburua duen zerbitzu, kapital eta salgaien zirkulazio librea duen gune zabaltzat harturik. Akta Bakarraren aldeko, mo-

neta bakarraren aldeko eta Schegeneko Ituna Amsterdamgo Hitzarmenean sartzearen aldeko eskuhartze irmoa egin zuen. Europako Batasunean sartzeko Erdialdeko eta Ekialdeko Europako herrialde hautagaiekin atxikidura negoziazioak bultzatzeko ahalegina ere egin zuen, hedapen honek arriskutan jarriko litzukeen sektoreetako nekazari eta langileen mesfidantzaren gainera. Klimaren gaineko Mundu Biltzarra Kioton antolatzen ari zirela, ERTek bere esku zegoen guztia egin zuen EBak energiaren gaineko zerga baten ideia bertan behera utz zezan, Walcoten esanetan «negozio munduaren interesen kontrakoa baitzen».

Presio-taldeek Batzordeari egiten dioten presioa errentagarria bada ere, ez da hala izaten Europako Legebiltzarrari egiten zaionean. ERTko handikientzat Legebiltzarra erabat aurreikuskaitza da. Hobe da, haien ustez, biltzarkidea bere herrialdearen bidez presionatzea, harberago azaltzen baitira presio nazionalen aurrean. Hala ere, katebegi garrantzitsua dugu Europako Legebiltzarra erabakiak hartzeko garaian, presio-taldeetatik egunetik egunera gero eta aditu gehiago etortzen delarik. «Lehen astean behin edo birritan baino ez ziren etortzen: orain berriz, taldeka datoz eten-gabe» azken 14 urte hauetan biltzarkide laborista izan den Glynn Fordek dioen bezala. Bere aburuz, 3.000koa litzateke gehienbat Legebiltzarrean lanean diharduten adituen kopurua. «Estrasburgora noan bakoitzean 5-6 pertsona (lobbyista) daramatzat maletetan» ●

ko ekonomi-esparrurik garrantzitsuenetakoei esate baterako (automobilgintza, petrolioia, kimika), ongi markatutako bideak errazago egiten zaizkie kontrako interesen aldekoen baino: sindikatuak, ingurugiro elkarteak, kontsumitzaile elkarteak, enpresa txikiak... Honek ez du esan nahi ahaltsuek beti irabazi behar dutenik, sarritan Europako Batzordeak adosturiko testuak eragin eta presio anitzen emaitza besterik ez baitira.

Lobbyen arretarik nagusia logikoki Europako Batzordeak bereganatzen du, arau eta legeak oraindik egiteke daude-

nean, berauen elaborazioan eragina izaten saiatzeko. Aipatu beharra dago Europako Batzordea dela Europako Legebiltzarrean eta Europako Kontseiluan aurkezten diren komunitate-legeen proiektuak prestatzen dituen. Era horretan, multinazional eta lobby handiek Europako 20 arduradun nagusiek komunitate legerian desarautze eta malgutasunari bideak irekitzea lortu dute. Egiturak eraberritzea eskatzen ari dira orain, gastu publikoa (batez ere gizarte gastua) murriztu eta, beraz, enpresen gaineko zerga-presioa arindu nahian ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Julio de Urquijo Mintegia Gipuzkoako Foru Aldundiaren mende egon izan da beti. Baina hizkuntzalaritza aldizkari honi egoera horrek mesederik egiten ez ziola eta 1998ko amaieran, Mintegia Eusko Ikaskuntzaren egituraren barnean sartzeko hitzarmena sinatu zen.

JULIO DE URQUIJO MINTEGIA ASMOZ ETA JAKITEZ

Julio de Urquijo Euskal Filologiako Mintegia 1954an sortu zuten Donostian Luis Mitxelena eta Manuel Agudek, Gipuzkoako Foru Aldundiaren babesean. Mintegiari euskaltzale eta kultur eragile deustuarren izena ipini zioten. Julio de Urquijok, besteak beste, egun Eusko Ikaskuntzak kaleratzen duen «Revista Internacional de Estudios Vascos» izeneko aldizkaria sortu zuen 1907. urtean eta bere liburutegi pribatuan, gerora Gipuzkoako Foru Aldundiaren eskuetan geratu zena, balio handiko bilduma osatu zuen.

Mintegia sortu zeneko urte horiek urte beltzak ziren euskaltzaleentzat, eta lehenengoz erakunde ofizial batean nolabaiteko zirikituua aurkitu zuten euskal hizkuntzalaritzako ikasketak aitzinarazteko.

Mitxelena zuzendari izendaturik, Anuario del Seminario de Filología Vasca «Julio de Urquijo» edo ASJU izeneko aldizkaria hasi ziren argitaratzen; berehala, hizkuntzalaritza alorreko maila goreneko aldizkari zientifikoaren artera sartu zen, eta euskal ikasketen aitzindari bihurtu zen zalantza gabe.

Mintegiaren argitalpenetan ikusi zuten argia gerra ondoko euskaltzako lanik garrantzitsuenak, besteak beste Mitxelena maisuaren doktoradutza tesia izan zen «Fonética Histórica Vasca» lan oinarrikoak.

Handik urte batzuetara izendatu zuten euskaltzain Mitxelena; 1961eko urtarrilaren

■ Karmelo Etxegarai, Arturo Campián, Julio Urquijo, Txomin Agirre eta Juan Carlos Guerra.

22an irakurri zuen bere sartze hitzaldia, euskaltzainburu Ignacio María Etxaide zelarik. Bi erataria jokatu zuen erreteriar irakasleak Julio de Urquijo Mintegitik urte haietan: alde batetik, Euskaltzaindiaren barruan ziren sektore integristak astintzeko gotorlekua izan zen Mintegia (ez dugu ahanzi behar Etxaide bera Francoren aldeko eta, nolabait ere, erregimeneko gizona zela); bestetik, euskal ikasketen garapena bultzatzeko tresna. Bi bide horietan Mitxelenaren

■ Mintegiaren ospea handia bada ere, administrazioarekiko menpekotasunak ez du oso antolabide argirik izan

lanak emaitza oparoak izan zituen, inondik ere.

MINTEGIAREN OIHARTZUNA. Besteak beste, Julio de Urquijo Mintegiaren lanak hizkuntzalaritzako alorreko nazioar-

teko komunitate zientifikoa Eusko Herrira begira jarri zuela esan daiteke. Espainiako eta Europako unibertsitateetan ikusi zuten gure herriak ez zuela gordetzen hizkuntza bakan eta zahar bat bakarrik, baizik ere horrekin batera bazela hemen hizkuntzalaritzan lan sakon eta jakingarriak egiteko jende aski prestaturik.

Mitxelenaren lanaren oihartzuna izan zen, besteak beste, Antonio Tovarrek eta José Vallejoak Salamancako Unibertsitatean sortu

zuten Manuel Larramendi izeneko euskaltzako katedra. Geroztik, Julio de Urquijo Mintegiaren laguntzaile eta lankide aparta izan zen Antonio Tovar, Manuel Agudekin batera oraino amaitu gabe dagoen euskal hiztegi etimologikoaren egile.

Ia berrogeita bost urteetan Julio de Urquijo Mintegiak egin duen lan erraldoia lehen labur hauetan laburbiltzen zaila litzateke. Esan dezagun, zernahi gisaz, Julio de Urquijo Mintegiaren ospe akademiko eta zientifikoa handia bada ere, herri administrazioarekiko menpekotasunak ez duela oso antolabide argirik izan. Sortzez geroztik, Gipuzkoako Foru Aldundiaren mende egon izan da beti, baina inoiz ez du erakuntza

juridiko propioa izan, eta horren eraginez Mintegiaren eta Aldundiaren arteko harremanak lausotu edo ahuldu egin dira urteetan joanarekin batera.

Intenbide finkoa aurkitu nahirik, 1998ko abenduaren 22an Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura eta Euskarako foru diputatu Koruko Aizarnak eta Eusko Ikaskuntzako lehendakari Juan Jose Goirienak hitzartu zuten Julio de Urquijo Mintegia behin-betiko Eusko Ikaskuntzaren egituraren barnean sartzea. Gaur egun Mintegia kudeatzen duten irakasleekin elkar hartu ondoren egin zuten integrazioa hori. Hitzarmenak autonomia ematen dio Mintegiari bere lanak egiteko eta

Babeslea:

Gurea
denontzat

Izan eta izango

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Euskararen Departamentua

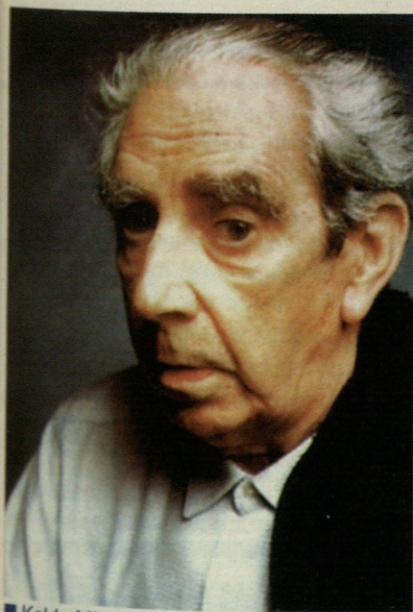

■ Julio Urquijo deustuar euskaltzalearen izena du Mintegiak.

behar dituen bitarteko material nahiz diruzkoak ziurtatzen dizkio etorkizunari begira.

Hitzarmenak bide emango dio Mintegiari M. Agudek eta A. Tovarrek hasitako hiztegi etimologikoaren lanak amaitzeko, horretarako beka-dun bat jarrita. Horrez gain, jakina, orain artean atzeraturik eta ezin argitaraturik ziren ASJUko aleak kaleratuko dira aurki, Joseba Andoni Lakarra irakaslearen zuzendaritzapean. Beraz, harpidedunek eta gainerako irakurle eta zaletuek aldizkaria otera eskuetan izateko aukera izango dute ●

◆ GOTZON EGIA

■ Koldo Mitxelena izan zen Mintegiaren sortzaileetako bat.

Arturok jakin nahiko luke...

■ Zer nola dakusazu euskararen etorkizuna Bilboko Santutxu auzoan?

“Beste auzoetan baino aukera gehiago dago”

Patxi Uribarren

Santutxuko euskararen ikertzailea

Santutxun duela gutxienez 30 bat urte euskarazko mugimendua indartzen hasi zen, zenbait jenderen gogo eta lanari esker. Gau eskolak eratzeaz aparte, mugimendu horrek zenbait ikastola sortzea ere ekarri zuen. Karmeloko Ikastola, gero bi-koiztu egin zena, Kirikiño Ikastola sortuz, Begoñazpi Ikastola. Bestalde, gerra osteko inmigrazioa Burgos aldekoa izan bazen ere, azken urteetan Arratia eta Bizkaiko beste zenbait herrialdeetatik etorritako zenbait jende ere Santutxu inguruan batu zen, urte gutxitan hedapen handiena izan zuen auzoa izan zelako. Horrek ekarri zuen euskaldunen artean umeentzat geroa ziurtatzeko gogo bizi bat. Honen ondorio izan ziren aipatutako gau eskola eta ikastolen sorrera, eta hainbat kultur ekintza ere bai.

Faktore hauen guztien ondorio gisa, Bilbon Santutxu izango dugu beharbada euskara gehien hitz egiten den auzoa, euskaldun gehien bertan batu izan delako, jende askok ikasi duelako, nahi izan dutenak beste auzoetan baino aukera gehiago izan dituztelako euskalduntzeko, zenbait eskoletan ere B eta D eredu sartzeko aukera izan delako.

Hori guztia kontuan hartuta, esan daiteke auzo honetan euskarak baduela etorkizunik. Hala ere Euskal Herriko beste gune guztietan bezala ahalegin du behar gara, euskara ez baita iraganera begira, aurrera begira baino salbatuko. Badago euskararen aldeko mugimendu bat, euskaldun asko dago, eta lanean jardun duten guztien fruitu da gaurko egoera, eta egoera horrek aurrera egingo duela uste dugu.

U r r e a

■ Zazpigarrenez, pasa den asteburuan, Ikastolen Elkartek Jolas Parkea antolatu du Euskaraz Bizi egitarauaren barruan. Bilboko Nazioarteko Erakustazokan burututako ekintzak euskara haurren jolas mundura hurbiltzea du xede eta, bide batez, gurasoak euren seme-alaben aisialdian inplikatu nahi dituzte, euren artean euskararen erabilpena sustatuz.

I k a t z a

■ Azken bi urteotan Nafarroako Gobernuak lehen baino erraztasun gutxiago ematen die bertan jarduten duten funtzionarioei euskara ikas dezaten. UPNko Gobernuak berak aditzera eman duenez erdira murriztu ditu, epe horretan, funtzionarioentzako euskarazko programak eta euskara ikasi ahal izateko guneak.

Iruñerat egin zuten bidaia Iparraldeko askok. Zuberoarrak, lapurtarrak, behenafartarrak eta biarnoarrak ere bai. Behartuta atera ziren sorlekutik, lan bila edo arazo politikoak medio. Inguru euskalduna aurkitu zuten XVI. mendean.

IPARRALDEKO INMIGRANTEEN HIRIBURUA

Bai. Egia da. Benetan. Ezagunagoa denez, Bordele, Pabe, Oloron, Paris eta bertze Iparraldeko euskal jendearen jomuga izan dira aspaldidanik. Zoritarrez, Iparraldean gelditzerik ez zutelakotz (lana, sosa, politika, maitasuna). Badakizue, edo hori edo Benitoren Amerikara noa. Baina ez nire borondatez. Haiek gelditu nahi zuten arren. Honela, bederen, komunikazio behar gisa frantsesez aritzea gehiago kosta zen. Txomin Peillen ikerlariaren hitzak dira (Hendaian, agur eta ohore Abadia jaunari). Ikus Zuberoa eta Montevideoren artean zegoen harreman estua, erraiterako.

Baina euskal desbertebrazioa hagitz ongi erakusten duen adibide hau, hala ere, ez da betidanik finkaturik zegoen zerbait. Lehenago Iparraldeko euskal jende batek bertze aukera bat zuen. ARGIA, bertze artikulua batean erakutsi genuenez (97-9-28ko 1640.zbk), XVI. mendearen erdi aldean, gaztelarren errepresio bortitza eta debeku ikaragarria nagusi baziren ere, hots, nahiz eta bertan izaita zilegi ez izan, zuberoar familia anitz Tutererrian bizi zen.

Mugetan ere bai, jakina. Ez baita harritzekoa, bertze adibide bat eskaintzearen, hainbat zuberoar Izabarat, Erronkari-barreko iparraldeko hirirat joan izana, XX. mendeko errepide sarea antolatu aurretik Izaba haien "hiria" zelakotz. Iñaki Kaminoaren «Aezkoako euskararen azterketa dialektologikoa» lanean honen berri izaiten ahal dugu. Nola ahanzi, bertzalde, Mauleko lantegietara joaiten ziren Erron-

karibarreko kalesak?

Iparraldeko jende anitz mendez mende Iruñerrirat bizitzera joaiten ohi zela erraita ez da ahuntzaren gaurdiko eztula. Ondorio handiak eragiten zituen ohitura baik. Ez zen bat edo bertze Iruñerrirat, orduko "eskualdunon hiribururat" hurbiltzen ziren "nafarrak", "baskoak", "frantsesak". Den-denak Iruñerriko "uskaldun" bihurtzeko. Sanferminetara gonbidaturik, sanferminak hagitz euskaldunagoak zirelaket.

IRUÑERRIKO IKUSPEGI OROKORRA. Duela mende guti batzuk, XVIII. mendea aipatzen ahal dugu, Iruñerriko jendea euskaldun elebakarra zen oro har. Ez zekiten gaztelaraz, ezta frantsesez ere, edo zekiten apurak ez ziren balio elkarren artean erdaraz komunikatu ahal izaiteko.

■ Hainbat zuberoar Izabarat joan zen eta XX. mendeko errepide sarea antolatu aurretik Izaba haien "hiria" zen

Egun gazte anitzek ingelerazko hitzak dakizkete, ingeleraz elkarrizketa bat aitzinerat eramaiteko, hala ere, guti dira gauza. Ingelerak gure artean gozatzen duen nagusitasuna ezin ukatu, baina komunikatiboki deus gutirako balio digu... Oraindik, betiere!

XVIII. mendearen amaieran, hots, duela berrehun bat urte, Iruñerriko jendea euskaraz bizi zen, komunikatiboki euskara erabiltzen zuten, gaztelarren mota guzietako nagusitasun ofiziala itogarria zen

■ Juan Bautista Martinezek Iruñea (1640)

arren. Bada, hizkuntz egoera horretan euskal mundu kultural horretan Iparraldeko Iruñerrirat joaiteko ohitura zaharra katu beharra dugu, bere testuingurua. Egun hagitz zaila izaiten ahal dena, gauza hauek nahikoa ulertezinak suertzen baitzaizkio Iruñerriko jendeari, erran, hemengo euskaraz "txoriharrazaleak" goitizena jasotzen zuten iruñerrei barne.

Baina benetako errealitatea hori ulertu eta azaldu beharra dugu. Ildo berea, hiria tikia zen. Hau da, Iruñerriko herriak hiriburuarekin alderaturik zuten pisua egungoa ez dira gauza bera, bertzelak oreka zegoelakotz. Herri horiek euskal mundu sakonean bizi ziren, herri horietan nolabaiteko parekoa egun gure artean sakratu bihurtu den "baserri mundu itua zela oharataraziko da irakurlea.

Duela ehun urteko Zeamaun, Badaio edo Oresa bezalakoak ziren, Iruñea eta Tafalla artean bizi arren. Basoa, arnoa, txakolina, abelzaintza, garia, frutondoak, txistua, bertsolaria, dantzariak, mezak eta eskolak erdaraz bertako jauntxoan pozerako eta nekazaritza meen desesperaziorako...

Beranduagoko Madrilzaleek mendantzaz beterik begiratuko zieten herri berrietako biztanleei, hots, karlistei, XIX. mendean sozioekonomiko zein kultural mundu orekatu hori armaz desegin zuten. "Amerikara noa", baina ez "nire borondatez". Noizbait genozidio basati behar den lege argituren da? Egun batera apika.

baino lehen ziren zuberoarrak Tutererrian.

IRUÑERRIKO HERRIAK. Euskal Unibertsioan kokatu ditugula argi duzu, irakurle. Hona hemen adibide bakan batzuk. Azterain herrian etxe izen bat azaldu zen 1742an: "Arozberriarena". 1865ean, oraindik bertan euskaldunak bizi zirelarik, honela agertzen da paper ofizialetan: "Casa del Sastre". Azterain herri berean ere, "Chastrearenecoa Elizaldea" izeneko etxea "casa del Botero" zen XIX. mendeko urte hartarako. Bertze etxe izen batzuk: "Mañeruarrarena" edo "Zirauquiarrarena" (Mañeru eta Zirauki herriak Lizarra eta Gares artean dira). Bertze bat: "Serorearena". "Zabalzarinecoa", 1865eko "Casa de Melchor" zena.

Errepublikara garaiaren Barañaingo esne-saltzaileak Iruñerat joaiten ziren, esnea partitzerat. Beranduagoko Barañain Iruñeko auzo bilakatu zen eta orain Nafarroa-

ko hiri handi bat da, Iruñeari itsatsirik dagoena. 1837ko toki izen bat: "Lur gorria peña gaña". Iruñean bertan, bistan da. Kasu, "peña gaña" hura 1585eko "Ayzgayña" baitzen. Euskara beti galtzaile. Honelako bertze herri bat, hiri bilakatu dena, Zizur Nagusi dugu. 1837ko toki izen bat: "Ardoy ondoa Gazolaz videpea".

Herri tikiagoei begira diezaiegun. Eriete, egun herri basamortua, Iruñea eta Gares artean kokaturik. 1880ko etxe izen bat: "Baratzea". Gero, "casa de la huerta". Bertze toki izen batzuk, 1837koak: "Errico Uncea" edo "Larraya vide burua". Inguruko bertze herri bat, Gazolatz, azken urte bereko (1837, hain zuzen) toki izenak: "Ardance aundi zocoa", "Carretera pea", "Emeseneco erreca", "Guesala erreca", "Inchaur motza", "Itur zar barrena", "Salbide ondoa", "Urrutico alorra", "Zizur vide gaña", eta bertze anitz.

Ez dugu uste datu gehiagoren egarriz izanen zarenenik. Honela nahi izanez gero orde, eta besteren artean, Jose Maria Jimeno Jurioren lanak irakurri, bertzerik ez dago, gertaturiko genozidio kulturala osotasunean ulertzeko. Izan ere, inguru hauek entzuten den euskara ikastola eta D

Gelditu nahi zuten arren, lanak, sosak, politikak edo maitasunak eraginda zihoazten Iruñerat

ereduko gazte batzuen zein gau-eskole-takoa dela oroitarazi beharra dago.

IPARRALDEKOAK IRUÑERRIAN.

Euskal mundu hartarat behenafartarrak, zuberoarrak eta lapurtarrak joaiten ohi ziren, lehenak batik bat. Baina baita biarriorrak ere, jakina. Erraite baterako, hor

daude agiri zaharretan azaltzen zaizkigun eta biarnoar izena duten Iruñerriko hainbat etxe, baita abizen bilakaturik ere, jatorriz Aturri gainekoa zen Iruñerriko "Sorbets-Sorbet" kasu.

Hala ere, etxe izenen bat aipatzekotan, hori "Franzesarena" (Otxobi) edo "Françesena" (Saratsa) da, hauetako izen batzuek giblean dagoenaren berri iradokitzen baitigute. Hau da, Iparraldetik morroi gisa etorritako jende anitz. Jakina, horien artean etxea eraiki edo bereganatu zuena izan zen, gutienekoa betiere, morroi izaitetik etxekojaun edo etxekoandre izaitera pasa zena. Ezkontzaren bidez, lana, adiskidetasuna... Intxauspek berak dioenez, «Iruñea hurbilago dago Baiona baino» eta joera hori duela mende batzuk nabarmena zen. Nola azaldu, Iruñeko aita-txi-amatxi artean hain ezagunak diren —guziak gaztelarazko bertsioetan emanda, jakina— "Iholdi", "Ezpeleta", "Heleta", "Pagola", "Hirisarri", "Hazparne", "Izturitze" bezalako abizenak? Nork ez du, haien artean, "Oloron" mendigoizale jauna ezagutzen?

Iruñerriko euskararen onerako, nola bertzenaz! Iparraldeko jendea euskal odol berria baitzen, gaztelarak ez hain kutsaturik. Halaber, Iruñerriko eta Iparraldeko euskara, berez, hain ezberdinak ez zirela erran behar. Nork daki, beharbada orduko espainiar "pentsalariek" horregatik erraiten ohi zuten nafarrak ez ginela batere fidagarriak, haien hitzetan "frantsesegiak" ginelakoan. Ez litzateke gauza makala, ez, oraindik kopuru handian sanferminetara hurbiltzen zaizkigun behenafartarrak Iruñerriko herrietan finkatzea. Lizarra-Garazi delako zerbait aditu duzue? ●

◆ ERLANTZ URTASUN

HADE

Helduen Alfabetatze
eta Berreuskalduntzerako Erakundea

Erakunde autonomiaduna

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

EGONALDIAK FAMILIA EUSKALDUNETAN PLANGINTZA Euskara ikasi edo hobetu nahi duten ikasleak uztaillean, abuztuan edota irailean etxean hartu nahi dituzten familientzako deialdia

1.- Familiak bete beharreko gutxieneko baldintzak:

- Biztanleriaren %70etik gora euskalduna duten udalerrietako zein auzuneetako batean bizitzea.
- Gutxienez, etxean edota baserrian lau kide bizi izatea egonaldia egiteko garaian.
- Kide guztien arteko ohiko komunikazio hizkuntza euskara izatea.

2.- Hilabeteko egonaldiagatik familiak jasoko duena: 75.000 pta.

3.- Eskabideak aurkezteko epea: martxoaren 23a.

4.- Informazio guneak eta eskabide-orriak hartzeko tokiak:

- %70etik gorako euskaldun biztanleria duten udalerrietako udaletxeak.
- HABEren egoitza nagusia: 943-41.26.21.

5.- Eskabide-orriak aurkezteko tokia:

HABE (Egonaldiak Familia Euskaldunetan)
Vitoria-Gasteiz, 3
20018 DONOSTIA Tel.: 943-41.26.21.

(1999ko otsailaren 22ko EHAA, 36. zenb.)

E U G E N I O   A R R A I Z A

“EUSKO IKASKUNTZA ARISTOKRATIZATU EGIN DA”

*Askok Euskalerria
Irratiaren ibilbidearekin
lotzen du bere izena, ez
baititu alferrik igaro
(hamar urte pasatxo jada)
irradiaren une latzak,
lizentzia ukapenak, epai
sinesgaitzak... baina baita
momentu gozoak ere.
Azken asteetan
Nafarroako
Legebiltzarreko Ikerketa
Batzordeak lizentzia
banaketaren iruzurra
agerian utzi badu ere,
arretatsu agertzen da
honek izan dezaken
amaieraz. Iruñeko euskal
kultur munduan gizon
ezaguna da Eugenio.
Hainbat proiekturen
sustatzailer, Iruñean
euskal kultura berpizteko
xedez, herri
mugimenduan eta Eusko
Ikaskuntzan ere aritu
izan da urtetan.*

■ «Euskaldunon nortasunean badago sen berezi bat kantuarekiko».

Iragan hamarkada hasieran Iruñeko euskal kultur munduan murgildu aurretik, Zaragozan eman zenuen denboraldi luzea; apeztu eta berehala joan zinen hara. Zer duzu gogoan garai haietaz?

Hemengo institutuan eta Lekarozen ikasi eta gero Madril joan nintzen Arkitectura egitera. Hura utzi eta Loiolan sartu nintzen. Jesuiten artean, Misión Obrera deitzen zen esparruan aritu nintzen. Apez-tutakoan, apaiz-langile moduan egin nuen lan; Zaragozara joan nintzen (1969an), hango auzo batera, eta han nengoela ikusi nuen Elizaren mezua ez zela aprobetxagarria ematen zen gisan, oinarrietatik hutsune nabarmenak zituela, eta goiko kupulei sobera so egiten zitzaizela. Han bertan ezkondu nintzen (1974an) eta hainbat lantegi txikitari ibili, baina ez zegoen modurik lan egiteko, zerrenda beltzetan baikeuden. Kultur arlora pasa nintzen orduan.

Garai hartan autonomien izpiritua edo mezua berpizten hasi zen. Zaragozaren autonomiaren aldarrikapenak nire ahoan ez zuen inongo funtsik, ez nintzen bertakoa sentitzen; eta hemen berri, ahots zahar berri batzuk, Del Burgo eta horiek, aldarrikatzen zuten Nafarroa ez zela euskalduna, ez zela Euskal Herria... Hori ukatzea niretzat astakeria izugarria izan zen, 'baina non gaude, zer esaten ari dira hauek?'. Hona etorri eta euskara ikasten hasi nintzen; niretzat izan zen beste kultura bat barrutik ikustea. Txikitandik, Baztanen, Larraunen-eta entzuten nuen euskara, baina konturatu ga-be...

■ **Familian ez zenuen euskararen arrastorik jaso?**

Gerra ondorengo urteetan hemen ez zen batere entzuten. Hizkuntzarena ez nuke esango debekaturik zegoenik, baina sozialki ez zen inon ikusten; erabiltzen zen denda batzuk izendatzeko, baina bestela... Etxean hitz solteak erabiltzen ziren, baina niretzat harri-garriena izan zen horren aurka, horren beldur edo horren ukapena egitea.

■ **Garai hartan, Zaragozatik itzultzean, hasi zinen euskara ikasten.**

Hori baino lehenago, Loiolan adibidez, baserrietara dotrina ematera joateko eus-

kara ikasi behar zen. Nik aipatu nion mai-suari nik ere joan nahi nuela eta berak 'ez, ez, bada nahikoa jende euskara dakiena'. Bestalde, basilikan beti euskaraz egiten zen, JOCen (Juventud Obrera Cristiana) bileretan ere euskaraz beti, eta ulertzen nuen, bada, ulertzen nuen. Ez nuen ikasi hitz egiteko adina, batetik ez nuelako betarik eta bestetik nire beharretan ez zelako sartzen. Zaragozatik bueltan bai, berehala ikasi nuen. Lehenbiziko klaseak IPESen eman genituen eta handik gutxira Arturo

■ «80ko hamarkada hasieran, Iruñean euskaraz bizitzeko behar genituen gauza guztiak antolatzen hasi ginen»

Kanpionen hasi nintzen.

■ **Horrekin batera, Eusko Ikaskuntzan ere hasi zinen lanean.**

Euskara ikasten ari nintzela Agustín Zumalaberekin topo egin nuen. Bera atzerrian zebilen eta ekarri zuten Eusko Ikaskuntza antolatzeko. Hemengo bulegorako norbait nahi zuten eta sartu egin nintzen. Del Burgok esan zigun Nafarroako Diputazioak emango zigula pisu bat, baina ez zigun ematen eta azkenean alokatu egin genuen. 1980ko urtarrilan hasi ginen eta 13 urtez izan naiz idazkari (Goio Monreal Euskal Herri mailan lehendakari zen garaietan, hemengo lehendakariorde izendatu

tolatu genuen eta urte horietan guztietan pilo bat gauza egin genituen Eusko Ikaskuntzan.

■ **Arturo Kanpion euskaltegiaren inguruan zenbiltzatenak hainbat kultur egitasmotan esku hartu zenuten. Zaldiko Maldiko elkarteak ere orduan sortu zen.**

Euskara ikasten ipurtarin samar ginen batzuk geunden eta ikusi genuen ezinbestekoa zela Nafarroan gure kultura berreskuratzea alde guztietatik. Hori baino lehenago izan zen zeozer, baina oso apalki beti ere. Orduan hasi ginen euskaraz bizitzeko behar genituen gauza guztiak antolatzen.

Gogoan dut Zaldiko Maldiko sortzeko bileretan Iñaki Zabaleta, Mikel Bujanda eta besteren batek hitz egiten zutela, eta han geunden beste guztiok ulertzen genuen, baina ez ginen ausartzen hitz egitera. Bertsolaritza ere jorratu genuen. Garai hartan bazeuden bospasei bertsolari zahar eta egiten zen Erramu-egunean Lesakan saio bat, eta besteren batzuk ere bai Gipuzkoatik etorritako bertsolariekin, baina ikusi genuen beharrezkoa zela bertsolaritza zabaldu eta berpiztea: Amuriza astelehenero etortzen zen eskolak ematera, eta berrogei bat bertsozale apuntatu ginen, tartean euskara mailan oraindik oso gordin zebiltzanak. Hasi ginen Iparaldekoekin harremanetan, talde bat osatu genuen (Mikel Taberna, Lontxo

Aburuza tartean) eta Nafarroako Bertsolari Txapelketa antolatzen hasi ginen. Gero, beste belaunaldiak hartu dute antolatzeko ardurara.

■ **Euskal Kantu Txapelketa ere urte haietan sortu zenuten. Orduko elkarrizketa batean zera zenioen: «Euskal kulturaren eta giroaren pizgarri egokitzat jo dugu eta hala hasi gara».**

Bai, kantuarena edo euskal musikarena gure ondarearen esparru berezietako bat da. Euskaldunon nortasunean badago sen berezi bat kantuarekiko. Galdutako kultura batean tristura gehien ematen duena zera da: azaletik bakarrik ezagutzen duzula eta ez bizirik. Eta euskal kantuekin hori gertatu izan da: erdaraz bakarrik jakin, edo melodia jakin eta hitzak ez, edo hitzak bai baina ulertu ez. Kantu Txapelketa prestatzeko Donibane-

■ «Elizak oinarrietatik hutsune nabarmenak zituela eta goiko kupulei begira zegoela ikusi nuen 70ko hamarkadan».

ninduten eta gero utzi egin nuen. Hasieratik Iruñeko Komunikabideak S.Ako idazkari izan arren, ez nion denborarik ematen praktikan, eta denbora gehiago eskatzen zuenez, irratira itzuli nintzen). Hasi eta berehala Lehenengo Merinaldeen astea an-

Garazira jo genuen Koldo Pastor, Mikel Bujanda eta hiruok, bertan egiten zena ikustera. Nafarroakoarekin hasi ginen eta gero beste probintzietara pasa zen.

■ **Zera zenioen duela 12 urte gisa honetako ekintzak eta Eusko Ikaskuntzaren lana parekatzerakoan:** «Uste dut ongarri dela herri mugimendu mailako eta ikerketa mailako kulturek zubi bat izan dezaten». Lortu al da?

Eusko Ikaskuntzan sartzean ikusi nuen Euskal Herriko kulturako alor gehienetan pilo bat gauza ikertuta zeudela dagoeneko, baina kaleko jendeak ez zekiela ezer. Ikusi nuen Eusko Ikaskuntzan bertan bazegoela giza altxor bat (irakasleak, baina baita herriko jendea hainbat gaietan aditua zena), baina ez zegoen transmititzeko zubirik. Ikusten nuen hori premiazkoa zela eta hortan saiatu nintzen. Gauza da hori galdu egin dela. Benetan pena ematen dit Eusko Ikaskuntzaren azken urteetako jarrerak, oso intelektual, administratibo eta artifiziala geratzen ari baita, sariak eta bekak banatzeko soilik, eta jendearen topagune izan gabe. Galdu da aukera edo plataforma on bat. Nik bazkide izaten jarraitzen dut, baina fosilizatu edo aristokratizatu egin da.

■ **Eusko Ikaskuntza utzi ondotik,**

■ «Lizarrako akordioaren ondotik, ez UPN-n soilik, Espainia osoan giro berezi bat sortzen ari da».

UEUn Eusko Kultur Gaiak saila landu zenuen, gerora jarraipenik izan ez duen saila. Zein helburu zituen sail hark?

Bi urtetan egin izan zen, ez zuen jarraipenik izan eta izan beharko luke. UEU unibertsitatean ematen ziren gaiak zuten tratamenduak kezkatzen zuen, baina ez ziren ukitzen hemen sortzen diren arloz arloko arazoak. Sail horretan hemengo gaiak ikuspegi zientifiko batetik eman nahi ziren. Gauza da adar bakoitzean kezka hori izatea, baina ez soilik unibertsitate mailan, baita gizarte mailan ere: arkitektoen arteko harremanak lantzea, musikariaren artean (orain gutxi izan da euskal mu-

sikari irakasleen lehen topaketa)... Arlo guztietan egin behar da eta Eusko Ikaskuntza horretarako oso plataforma egokia da, baina ez du funtzio hori betetzen. Norabideak goitik behera marrazten badira, ez badago entzuteko eta jendearen ideiak bideratzeko nahi handiagoa...

■ **Gaiz aldatuz, eta egungo zure egitekoei helduz, Eusko Ikaskuntza Irratiarekin egiten duen topa. 80ko hamarkada hasieran hasi zineten proiektua martxan jarritzen, EAEn telebista eta irrati publikoak martxan hasi eta berehala. Nafarroan ETB**

ikus ahal izateko saiakerak izan ziren eta, irratiaren sorreran bezala, hor ere tartean izan zinen.

Eztabaida batean bakarrik parte hartu nuen. Batzuk zioten eskatu egin behar zela; beste batzuk ordea, eske eta eske indarra galduko zela eta hoberena Iruñerrian ETB ikusteko bitarteko teknikoak jartzea zela. Alde praktikoa nagusitu zen, eta ikastolako jendeak hartu zuen horren ardura. Besteok laguntza eman genuen, baina nik ez nuen hor protagonismorik izan.

Antzeko zerbait gertatu zen irratiarekin. Jarri ginen haiekin harremanetan, orduan zuzendari zen Ignacio Arregiaren Esan genion guk hasi behar genuela be-

T a n t o a

Eragile gotor

■ **Mikel Bujanda**
Euskalerria Irratiko
zuzendaria

Aurrez esana bihoa honako hau inolako objetibotasunik gabeko ebaluazioa dela. Eugenio Arraiza gertuegi dut, kideasunaren lokarriekin lotua. Halakoetan ezin eska daiteke neutralitate, are gutxiago gaizki esaka hasterik. Eugeniorengatik itsuskeriak ez espero, beraz. Nahi izanez gero, aise aurkituko duzue gorputz ariman infernua ikusi nahi lukeenik. Lubakiaren bestaldean daude horiek. Egoskorra baita Eugenio, onerako eta txarrerako: batzuren onerako, besteren txarrerako.

Tematsu eta setatia da. Gotorra. Hori du bere dohaina. Horixe bere akatsa. Bekozkoan behin, asmoa harturik, jomuga jakin baterantz abiatua denean, ez da aise geldieraztea. Horren frogak ezagutu dituzte, adibidez Eusko Ikaskuntzan, Nafar Ateneoan, UEUn, edo Nafarroako euskalgintzaren atal guztietan, dela bertso txapelketan, kantarienean, eta oroz gain, Irratian.

Egile eta eragile da, antolatzaile eta animatzaile. Gogoan dut Patziku Perurenarekin —ar-

tean oraino Patxi izenarekin argitaratzen zirenean honen idazlanak— izandako eztabaida Aingeru Epaltza arduradun zuen Nafarroa Gaur gogoangarri hartan. Ez dakit zein hari muturrek ekarri zuen polemika, baina ezin argiago gelditu zen txinaurri eta papo gorriko txoriaren arteko dialektika zaharraren hartualdi bat izan zela harako hura. Homo faber eta homo ludens-en arteko drama. Eugenio, egun bakoitzeko lanari loturikoa, antolaketa eta azpiegituraren beharraz mintzo zen, hori baita txoriek bazterrak kantuz edertu ahal izateko oinarria. Horrekin koherentzia, zalapartatan ibili gabe, nahiago du esale baino egile izan. Egin eta egituratu, ildo marraztu eta eraiki, horixe Eugeniok bere buruari jarritako eginkizuna.

Urte asko dira —Arturo Canpion euskaltzarian— elkarren ezagutza egin genuenetik. Geroztik ontzi berean ari gara arraunean. Horretan ari gara, boga eta zia. Arraunik handiena, patroia-rena. Eugeniok esku sendoz eutsia du ●

H a m a r r e k o a

men eta 'bada, tira, hasi' esan zigun. Pentsatu genuen garrantzitsuen zela, ez era marjinal batean hastea, baizik eta enpresa anonimo bat eratzea. Hilabete batzuk eman genituen, joan ginen Nafarroako Gobernura ikusteko zein asmo zituzten eta esan ziguten agian egingo zutela Nafarroako irriati bat, non euskarak ordu bat edo bi izango zituen. Ordurako garbi genuen hori ez zela bidea. Lizentzia le-

■ **“Pena ematen dit Eusko Ikaskuntzaren azken urteetako jarrerak, oso intelektual eta artifiziala bihurtu baita”**

hiaketa izugarri luzatu zen eta Nafarroako Gobernu-koei esan genien hasi egingo ginela; beraiek 'baietz, tira, lehiaketa laster izango da eta lizentzia emango dizuegu'. Jode, eman! Azken astera arte baietz, baina gero nagusitu zen politika eta ez ziguten eman. Paraleloki, Euskalerria Irratia elkarteak eratu zen, 900 bazkide sartu ziren eta poliki-poliki irratia aurrera joan da. Orain 8 ordu emititzen dugu, 10 langile dauzkagu eta publizitateak aurrekontuaren zati handi bat estaltzen du.

■ **Euskalerria Irratia, berriro ere erabaki politiko bat dela medio, lizentziarik gabe geratu da. Zein balorazio egiten duzu azken hiletan gertatutakoaz?**

Alde batetik zorte txarra izan dugu, Nafarroako Gobernua euskarazko irratia batendako frekuentzia ematekotan zenean, lehiaketarik ez zelako. Eta izan denean, UPNrekin topo egin dugulako, UPNrekin eta PSNren Gestorekin (PSN UPNren alde jarri baitzen). Egun erdarazko 14 irratia daude Iruñean, beno, orain 16, eta bat bera ere ez euskaraz. UPNk lehiaketa antolatu du bere helburu politikoendako. Bagene-kien interes ekonomiko, politiko eta ideologikoak izango zirela, komunikabideen arloa oso estrategikoa baita, baina gure proiektua aurkeztea erabaki genuen. Hiru hilabetez luzatu zen, San Ferminak pasata eman zen erabakia eta puntuazioari so eginda, argi ikusi genuen lapurtu egin zirela. Salatu egin genuen eta jendea berehala konturatu zen lapurreta izan zela.

■ **Ikerketa Batzordeak azken asteetan egindako ikerketek argi eta garbi adierazi dute esleipena nork erabaki duen. Etorkizuna nola ikusten duzu?**

Egoera hau da: ikusi dute guri dagokigula lizentzia, epaimahaiak eman dizkigula, beraiek jarritako irizpideen arabera, merezi ditugun puntuak, eta hori moztu egin dute. Epaimahaikoen akta zuzenda-

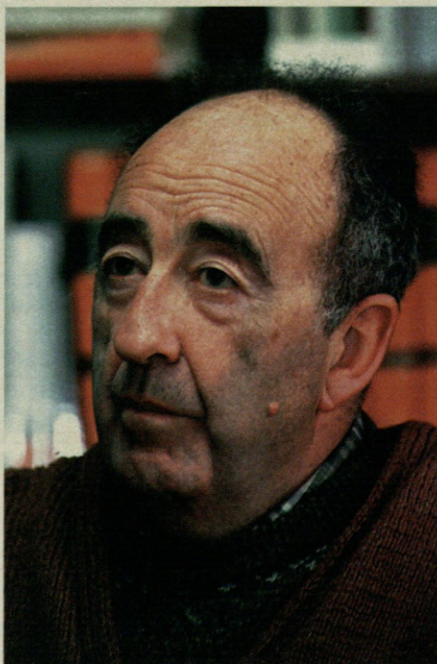
riak aldatu egin du, beti gure kalterako. Hori ezin da onartu ez demokrazia batean, ez gizarte zibilizatu batean... Gainera ez da bakarrik Nafarroako Gobernua edo UPN, Lizarrako akordioaren ondoren Espainia osoan sortzen ari den giro bat da. Datuak faltsutzen dituzte espreski eta lasai gertatzen dira. Egoera honekin benetan zaila da etorkizunean zer gertatuko den jakitea.

Datuak faltsutzen badituzte, jendea konturatuko da edo agian jendeari berdina zaio, ez dakit.

■ **Lizarra aipatu duzu eta badirudi azken boladan euskal munduarekin edo euskararekin zer ikusia duen orori egiten ahal zaiola aurka. Honen ildotik, duela 12 urte zera zenioen: «Frankismoan etsai guttiago zeukan euskarak Nafarroan!». Zer uste duzu orain?**

Kopuru aldetik murriztu egin da, baina talde horretan dabilzanek errealtatea, historia, demokrazia... faltsutzen dute. Euskararen Kontseiluarena, Ermitagañako 17 haurrena, Palacios jaunak erabakia izenpetu baino lehenago lizentzia emandakoari telefonoz berria ematea... Hori da normala; bestea, 10 urtetan martxan egotea eta autofinantziatua izatea, eta beste hainbat gauza... hori ez

◆ ERIZ ZAPIRAIN

■ «Jendea berehala konturatu da lizentziaren aferan lapurreta izan dela».

JOSE MARIA JIMENO JURIO

«Herri gizona, oso argia. Aurkitu du historia eta herria ikertzen Nafarroaren nortasuna, zeinak euskaltasuna ezaugarri nagusi duen»

AINGERU EPALITZA

«Bixitasun berezi bat du nafarreraz idazteko. Oso orekatua. Pertsona interesgarria, beste belaunaldi batekoa, baina laguna»

CARLOS GARAIKOETXEA

«Oso politikari garrantzitsua. Inportantea izan aurretik ezagutu nuen eta bere euskaltasuna eta Nafarroa sakon baten mina kutsatu zidan. Oraindik ere gizon garrantzitsua»

MIKEL BUJANDA

«Euskara ikasteko bide horretan nire sherpa, irakaslea. Gero, Euskalerria Irratiaren ardatz profesionala»

MIGUEL SANZ

«Mamirik gabeko intxaurra. Oso garrantzitsu diren gauzak azaletik tratatzen ditu. Oso kaltegarria»

JOSE IGNACIO PALACIOS

«Sartzen da esparru batzutan eta sartzeko mailarik ez izan arren, hitz egitera ausartzen da»

JOSE MARIA SATRUSTEGI

«Nafarroako euskal kulturaren patriarka. Oso aberatsa hainbat mailatan. Zintzo jokatu du euskal kulturaren eta euskararen alde. Oraindik lanean ari da»

SAGRARIO ALEMAN

«Nafarroan euskarazko klase gehien eman duen emakumea. Euskararen defendatzaile sutsua.»

MANOLO AROZENA

«Bokazio berantiarra bertsolaritzan, baina oso emankorra. Bertso eskoletan beste belaunaldi bat prestatu du»

ANDRES IÑIGO

«Gizon zintzoa eta langile fina. Apala baina efektiboa»

5000 HEGALKADAREN LAGUNTZA BEHAR DUGU, ZIBURUN SEASKAKO BIGARREN KOLEGIOA FINKATZEKO !

*Hegalda zaitez Euskal herri osoan
gaindi eta erraiezu lagunei, Ziburuko
finkatu nahi dugula iparralde-itsas
bazterreko gaztetxoek hain beharrezko
duten euskal kolegioa.*

Laguntzailea:

Zure laguntzaz, antxeta Euskal Herri osoan zehar hegaldatu da.

Lagun guztion emaitzari esker, Ziburun finkatuko dugu Iparralde-itsas
bazterreko euskal kolegioa.

Hegaldaka, antxeta diru bila.

200 liberako / 5000 pezetako 5000 hegalkadek osaturiko
hegaldia beharko dugu, Iparralde-itsas bazterreko gaztetxoek
hain beharrezko duten euskal kolegioa finkatzeko.

Nola lagun dezaket antxeta bere hegaldian ?

Orritxo honen gibel aldean zure xehetasunak
idatzi eta igor ezaguzu gure helbidera.

Bestelako diru laguntza eman nahi badut ?

Laguntza guztien artean
bidaia bat zozketatuko
dugu.

ANTXETA HEGALKADA BATEZ LAGUNDU NAHI DUT ZIBURUKO EUSKAL KOLEGIOA FINKATZEKO

• IZEN-ABIZENAK _____

• HELBIDEA _____

• Aintzinarazi nahi dutzun hegalkada kopurua _____

• **PAGATZEKO MODUA** (egin gurutzea dagokion lekuan)

☐ Txeki bidez. kopurua: _____

☐ Transferentzi bidez. kopurua: _____

☐ Euskadiko Kurba: n° 3035 0059 87 0591063721

☐ Crédit Mutuel Bayonne St-Espirit - Cpte n° 00043850740

ZIBURUKO EUSKAL KOLEGIOA
18, F. MITTERRAND KARRUA
64500 ZIBURU
TEL (07 83 51) 80 51
FAX (07 83 51) 80 52

Tel. _____

pla / Frs _____

DONOSTIA

B E R E Z I A

Turismoa, etxeak, teknologia

Donostiarrek eta Gipuzkoako hiriburura hurbildu den bisitari orok hirian egiten ari diren lanak handik eta hemendik ikusi ditu azken urteotan. Mendea bukatzen ari da eta Donostiak aurpegi berria eta garbiagoa eskaini nahi dio datorrenari.

Kaleak, plazak eta parkeak aldatu dituzte; errepide sarea egokitu dute, etxebizitza asko eta asko eraiki dira, Kursaal Jauregia bukatzeaz dago. Miramongo Parke Teknologikoa ere gorputza hartzen ari da. Etorkizunean, industria, kultura, merkataritza edota hirigintza dela, beste hainbeste proiektu burutuko da.

Donostia oraindik ere, bete-beteko itxuraldaketa murgilduta dago.

Testuak: Zaloa Mendez

Donostiak eta kulturak harreman ona dute betidanik eta are hobea, azken urteotan. Egun, kulturaren aldeko apostua handia da: Kursaal Entzutegia, Zientzia Museoa, Aquariuma handitzeko lanak, Victoria Eugenia berritzeko proiektua... Lan erraldoi hauen inguruan oihartzun txikiagoa dutenak ere badaude; auzoetan eginikoak, esaterako.

DONOSTIA GERO ETA JANTZIAGO KULTUR ARLOAN

Donostia hiri turistikoa da eta kultur eskaintzak ezaugarri hori gehiago nabarmetzen du.

Donostiak aspalditik eskaini dio arreta berezia kulturarekin zerikusia duen guztiari. Hiri turistikoa ezezik, hiri kulturala da: Zinemaldia eta Jazzaldia, kasu, urtero milaka lagun erakartzen dituzten ekitaldiak dira.

Donostiako kulturak ere, aro berriei aurre egin nahi die eta horregatik proiektu moder-

noak burutu eta burutzen ari dira, esaterako, urtean zehar musika eta kultura ekitaldiak hartuko dituen Kursaal Jauregia amaitzeaz dago. Bestalde, duela 70 urte zabaldu zen Aquariuma handitu eta berritu egin dute.

Proiektu hauekin batera, Donostiako Udal Patronatuaren apustua kulturaren atal ezberdinetako eskaintza sakon-

tzea, orekatzea eta baliabideei etekin onenak ateratzea izan da.

Eskatzen duten lana eta diru kopuruarengatik, garrantzi handiko proiektuak ditu egun Kultur Udal Patronatuak eskuartean: San Telmo eta Victoria Eugeniaren zaharberritze lanak. San Telmoren berrikuntzaren aurrekontua 3.000 milioitik gorakoa da eta dagoeneko, azken lau urteetan 600 inbertitu dira premia handieneko lanetan.

Victoria Eugenia antzokiaren berrikuntza berriz 700 eta 800 milioi pezeta ingurukoa izango da. Aurtan, betidanik bertan ospatu den Zinemaldiak Kursalera egingo du salto eta antzokia itxi eta zaharberritu egingo dute. Victoria Eugenia, berriro irekitzen dutenean, antzerkia soilik eskainiko duen antzokia izango da.

Kultura auzoetan ere

Proiektu handi hauen ondoan, Patronatuak kultura hiriko auzoetara zabaltzeko ahalginak egin ditu. Burutu dituen ekintzen artean Egiako Kultur Etxea eta Altzako Auzoetxea ditugu. Lehenak, 4.000 metro karratuko gainazalera du eta bertan elkarteentzako bilera gelak, haur eta helduentzako liburutegia, ikastaro ezberdinak emateko azpiegitura eta Udal Musika Eskola daude, besteak beste.

Altzako Auzoetxea ireki berria den 400 metro karratuko ekipamendu balioanitza duen

eraikina da. Auzoko elkarrekin biztanleek erabiltzeko egina da eta 50 milioi pezetako inbertsioa izan du.

Egiako Kultur Etxea eta Altzako Auzoetxea ireki berriak dira eta dagoeneko arnaskasta handia dute, auzolagunen asko erabiltzen baitute baita zein bestea.

Aipatu bi lan hauez gain, Kultur Udal Patronatuak beste motatako ekintza bat (baina kulturarekin zerikusia duen) burutu du: ikuskizunetarako sarreraren informatizazioa. Ikuskizun guztietarako sarreraren salmenta bateratu egin da eta horri esker, kutxazain automatikoen bidez eros daitezke sarrera txartelak. Patronatuak berak izena eta itxura aldatu egin du, orain ekintza guztiak Donostia Kulturaren izenpean biltzen dira eta Patronatuak zentru guztiak informatizatu dituzte, beren artean Internet bidez lotuz.

Victoria Eugenia eta San Telmoren lanak mende berriak bukatuko dituzte eta baita amaitzeaz dagoen Kursalakoak ere. Hauez gain, mendebaldeko hasierarako beste proiektu garrantzitsuak daude: Udal Liburutegi Nagusia, Goi Mailako Musika Kontserbatorioa eta Zientzia Museoa. Azken proiektua garrantzietsuenen artean dago. Kutxa Fundazioak babesturiko museoa da eta Miramongo poligonoan eraikiko da, aurrerago azaltzen dugun moduan ●

Aquariuma

3.000 arrain eta landare urazpian ikusgai

Aquariumean egin den aldaketarik erakar-
garriena, ur azpian
egindako ozeanarioa eta hura
zeharkatzen duen 30 metroko
luzera duen tuboa dira.

Gipuzkoako Ozeanogra-
fia Elkartek 1928an inaugu-
ratutako museoa moderniza-
tzeko erabakia hartu zuen
duela urte batzuk; mende ha-
sierako joerak eta puntako
teknologia uztartuz.

1996ko uztaitan, museoa
berritze eta handitzeari ekin
zioten. 100 metro baino ge-
hiago indusi zuten eta 30.000
metro kubiko harkaitz atera
zuten. Iazko udan ozeanarioa
eta tuboa zabaldu ziren. Ma-
terial akrilikoz egina dago eta

barnean sartuz gero ozeanoko
3.000 arrain eta landare mota
ikus daitezke, ikusgarrienak,
marrazoak.

Baina tuboa ez da egin den
berrikuntza bakarra. Elba-
rrientzako instalazioak ere

egokitu dituzte Aquariumean.
Itsuentzako, esaterako, ukitu
daitekeen akuarioa prestatu
dute. Bestalde, haurrek hurbi-

miatu daitezkeen arrain artifi-
zialak dituztenak.

Azken lanei esker egun
Aquariumak 4.000 metro ka-
rratuko hedadura du eta di-
tuen depositoetan hiru milioi
litro ur sartzen dira. 1.300
milioi pezeta behar izan dira
aquariuma handitu eta berri-
tzeko. Diru kopuru gehiena
bertoko erakunde publikoek,
hots, Eusko Jaurlaritzak, Gi-
puzkoako Foru Aldundiak eta
Donostiako Udalak jarri dute.
Madrileko dirulaguntza ere
jaso dute eta zenbait banku eta
aurrezki kutxekin akordioak
egin dira.

Museoak 1997an 67.000
bisitari izan zituen eta iaz,
400.000 baino gehiago ●

Inondik begiratuta ere, Donostia

**bakarra
munduan**

Ongi etorri Donostiara, abegi
oneko eta arreta-gune
erakargarri beteriko hiri
honetara. Batzuk lehen
begiratuan topatuko dituzu eta
beste batzuk aurkitu
beharrekoak dira.

Baina, Donostia, bertako
paisajea baino askoz ere
gehiago da. Biziki gozatu
nahi baduzu, igo Igeldoko
jolas-parkera eta sentitu Errusiar

Mendiaren eta
paisajearen
bertigoia; atera
zuku guztia
donostiar gauari
kasinoa bisitatuz, badiaren
ikuspegiak gozatzeko
aukera eskaintzen
duen jacuzzi batean
zure giharrek
erlaxatu ondoren.
Eta interesatzen
zaizuna artea eta
historia baldin badira,
murgil zaitez bertako
museoetan eta zabaldu begiak.

**HOTEL-
ERRESERBAK
EGITEKO**

www.paisvasco.com/centralreservas

Zurriola hondartzaren ertz batean mende berriarekin bat egingo duen eraikin berezia altxatzen da: Kursaal Batzar Jauregia eta Entzutegia. Rafael Moneo arkitekto ospetsuak diseinatutako eraikina da eta bertan era guztietako aukerak eskainiko zaizkie donostiarrei, euskal herritarrei eta bisitari orori: kultura, ikuskizunak, artea, gastronomia eta negozio eta aisialdiko turismoa bultzatuko dituen edozein aktibitatek izango du bere txokoa.

MILURTE BERRIAN, GIZARTE ETA KULTURAREN TOPAGUNE

Hori guztia gauzatu ahal izateko, Kursaalak 50.000 metro karratuko gainazalera dauka eta egiturarik deigarrienak kubo itxura duten bi aretoak dira. Handienak, 1.850 pertsonarentzako eta 300 metro karratu dituen Entzutegia du. Kultur agerpenetarako erabiliko da, hala nola, musika kontzertuak, opera, zinema eta baita biltzarrak ere, luze zabaleraren horiek beharrezkoak direnean. Bigarren kuboak 120 metro karratuko Batzar Aretoa da. 580 pertsonako batzarrak egin izango dira eta kultur ekitaldiak ere bai, esaterako, ganbara musika kontzertuak eta bakarlari saioak.

Bi areto hauek gain areto balioanitzak daude, konbentzio eta bilerak bezalako premiei erantzuteko. Bestalde, erakusketa artistikoetarako atonduta 1.000 metro karratu dituen Erakusketa Aretoa du Kursaalak.

Baina aipatu aretoak ez dira Jauregiaren eraikin bakarrak. Bertara hurbilduko diren pertsona ororen beharrak asetzeko, Kursaalak jantokia, kafeategia, oturuntza aretoa, dendak eta aparkalekuak ditu.

Kursala errealitate bihurtzeko 9.000 milioi pezeta behar izan dira. Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Donostiako Udalak 2.500 milioi pezeta jarri dute eta Eusko Jaurlaritzak, 1.500. Espainiako Kultura Ministerioak 1.000 milioi

Kubo handia garaiz amaitzen badute, abuztuan inauguratuko da ofizialki, 9.000 milioi pezeta kostatutako Kursala.

eman ditu eta Europako Batasunaren aportazioa 300 milioi-koa izan da. Gainerakoa, aretoen alokairuen eta parkinen salmenten bidez lortuko da.

Kubo txikia ekainaren 2tik 4a bitartean teknologia berrien inguruan dabilzan enpresek egingo duten kongresuak estreinatuko du. Bataio kulturala berriz, Astor Piazzola musikari argentinarren omenez egingo den kontzertuak emango du. Inaugurazio ofiziala, kubo handia garaiz bukatzen baldin badute, abuztuan izango da. Egun horretan, estilo guztietako musika kontzertuak eskainiko dira eta kalean hiritar guztientzako jai erraldoia antolatuko dute.

50 kongresu urtero

Kursaaleko arduradunen helburu nagusietako bat en-

presek kongresuak eta batzarrak egiteko Moneoren aretoak aukeratzea da. Horretarako, Convention Bureau, Kursaalaren sustapenaz arduratzen den elkarte, harremanetan izan da esportatzen duten enpresa gipuzkoar guztiekin, izan ere, hauek jende mugimendu handia baitute eta alditik aldira kongresuak egin behar izaten dituzte. Espainian ere mugitu dira eta dagoeneko 5.000 enpresetan Kursala aurkeztu dute. Angel Alvarez Convention Bureauko nagusiaren hitzetan, orain arte Kursaalak harrema ona izan du.

Espainiatik kanpo ere izan dira eta Londresen, esaterako, kongresuak antolatzen dituen elkarte batekin akordioa egin dute.

Aurten dagoeneko, Kursala inauguratzen denetik,

hots, ekainetik urte bukaerara, sei kongresu antolatuko dira. Hala ere, Angel Alvarezek uste du urtearen bigarren erdialderako beste hamabi kongresu egingo direla. Convention Bureauaren asmoa Kursalean urtero 50 kongresu egitea da, guztira 50.000 pertsona inguru bilduko dituztenak.

Jazzaldia eta Zinemaldia Kursalean

Orain arte Convention Bureau elkarteak abian jarri duen kanpaina enpresetara zuzendu da, baina hemendik aitzinera publikoari begiratuko dio, Kursaalak kulturalki zer eskaintzen duen jakin dezan.

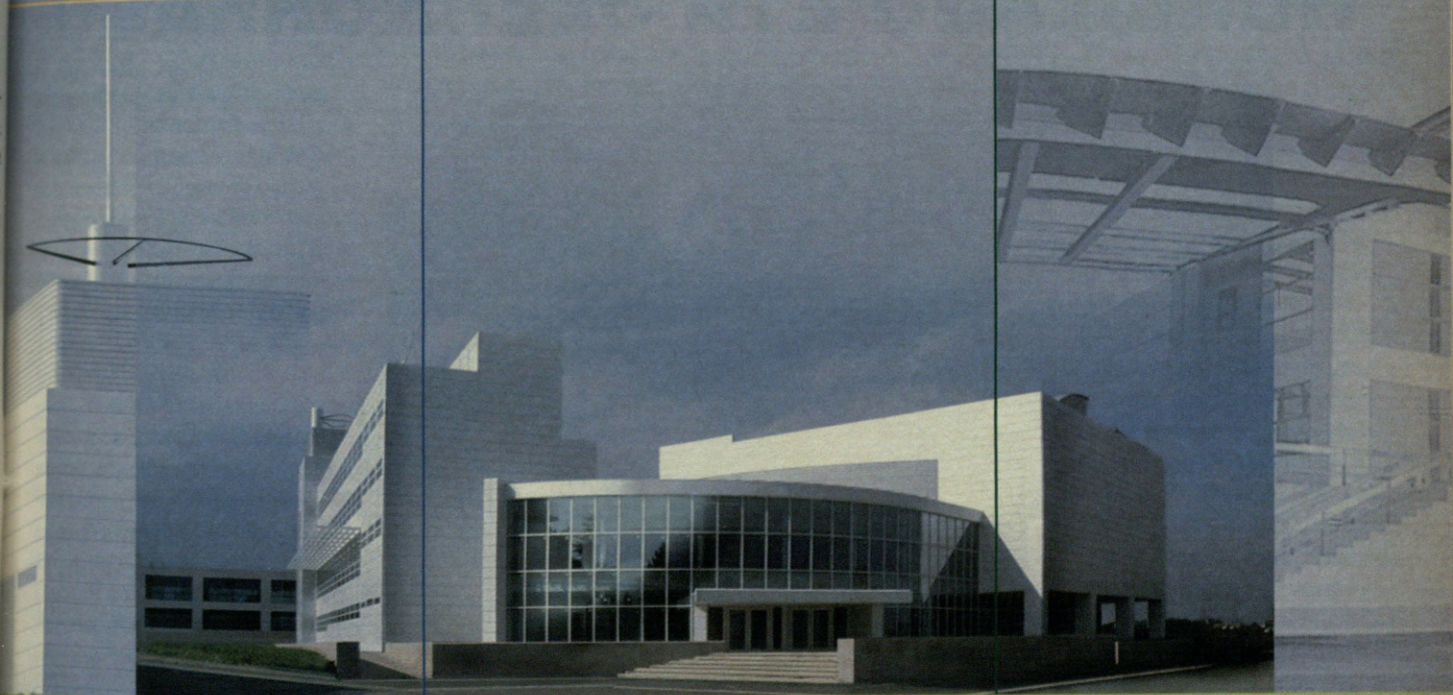
Kursalean aurten egingo diren ekitaldi kulturalen artean aipatzekoak dira Jazzaldia eta Zinemaldia. Bi ospakizun hauek aurten eszenatoki berri ezagutuko dute. Jazzaldiaren kontzertu eta ekintza ugari Moneoren eraikineko gune irekietan egingo dira.

Zinemaldiak ere Kursalean salto egingo du. Kubo handiak sekzio ofiziala hartuko du eta txikiena Zabaltegiako egoitza bat izango da. Prentsaurreko guztiak Kursalean egingo dira.

Kursaal, Batzar Jauregia eta Entzutegiari buruzko informazio gehiago nahi izanez gero, helbideoetara jo dezakezu: Zurriola Pasealekua, zenbakerik gabe. 20002 Donostia. bureau@donostia.org

Donostiako Teknologi Elkartegia

1997tik lanean ari den Donostiako Teknologia Elkartegia zure inguruaren gizarte eta ekonomi garapena laguntzen du. Egun 20 Ikerketa Zentro eta arlo estrategikoan maila teknologiko handia dituen enpresak ditu barne.

Unibertsitateak, Zentro Teknologikoak eta Ikerketa Zentroak, Ospitalguneak, Kultura eta Zerbitzu erakundeak eta enpresa eta industria sare trinko bat dira bere ekintzen jatorria eta, aldi berean, hartzailea.

Miramongo Parkean, hiriaren hegoaldean eta Kontxako hondartzatik 5 minututara, Donostiako Teknologia Elkartegia ingurugiro kalitate bikainean enpresa ekimen berrien garapena errazten du.

Teknologia

T e l e m a t i k a

Telekomunikazioak

Ingurugiroaren Teknologia

Material Aurrerakoiak

Teknologia Medikoak

Biologia Molekularra

Elektrokimika

M u l t i m e d i a

I n f o r m a t i k a

PARQUE TECNOLÓGICO DE SAN SEBASTIÁN
DONOSTIAKO TEKNOLOGI ELKARTEGIA

Zientzia eta teknologia jendeari hurbiltzeko helburuarekin Zientzia Museoa eraikiko dute Miramongo poligonoan. Museo interaktiboa izango da eta beraz, bisitariek, esperimientuen bidez, fenomeno zientifikoen zergatia ulertu ahal izango dute. Kutxa Fundazioak bultzatutako proiektu honek, 2.100 milioi pezetako aurrekontua du eta 2000. urteko udaberrian errealitate izatea espero dute arduradunek.

MUSEOAREKIN ZIENTZIA HURBILAGO ETA ULERKORRAGO

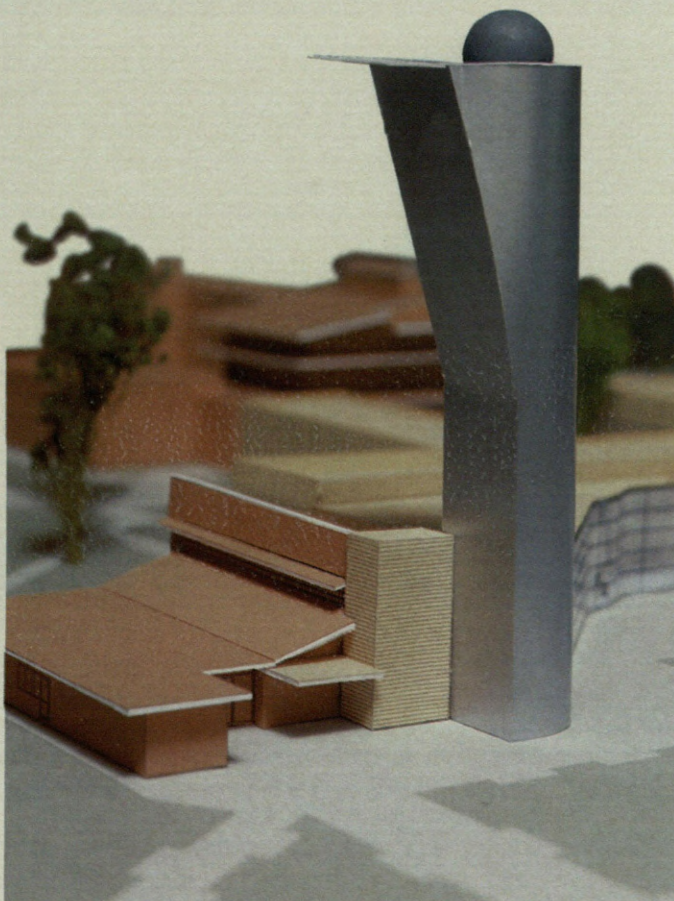
Oraindik proiektua besterik ez den museoak zientziaren zabaltokia eta topalekua izan nahi du, zientzia eta teknologia modu erakargarriaz aurkezteko helburuarekin.

Museotan irakurtzen ohi dugun «mesedez, ez ukitu» leloak ez du Zientzia Museoa zentzurik izango eta «mesedez, ukitu ezazu» izango da lelo nagusia. Beraz, museo interaktiboa izango da eta eskoletako haurrek, elkarteek, talde kulturalak... tresnak erabili eta esperimientuak egin ahal izango dituzte. Honek guztiak jendeak fenomeno zientifikoen zergatia ulertzea du helburu. Bertara sartzeko ez da adin mugarik egongo eta hiru urtetik aurrerako guztiek Zientzia Museoa sartzetik izango dute.

Museoaren zeregin nagusia (zientzia zabaltzea) betetzeko, erakusketak, hezkuntzara zuzenduriko ekintzak, seminarioak, hitzaldiak eta esperimientazio tailerrak antolatuko dira. Ospe handiko pertsonaia zientifikoak ere ekarriko dituzte, jende orori, zientzia munduan egindako azken lorpenen informazioa eta iritziak helarazteko. Gainera, aldian behin, argitalpen zientifikoak kaleratuko dituzte.

Zerua hurbilago behatoki eta planetarioari esker

Joaquin Montero arkitektoak diseinatutako proiektua da

Astronomiako Behatoki Dorrea izango du 2000. urtean Zientzia Museoa.

eta bertan aurreikusten denez, 8.000 metro karratuko azalera izango du Zientzia Museoa. San Miguel Patronatoak Miramongo Poligonoan duen lurzatian egingo da. Bertan dau den zenbait eraikin mantenduko den arren, beste asko bota eta berriak egingo dituzte. Mantenduko dituztenen artean Arbide Dorreak eraikin babestuak

daude.

Eraikin berrien artean, Astronomiako Behatoki Dorrea egongo da, Zientzia Museoko gunerik erakargarrienetakoa. Aluminio leunez eginga, hegazkin itxura izango du eta 30 metroko altuera. Dorreak 4,5 metroko diametroko kupula eramango du goialdean.

Bestalde, Planetarioa ere

gune sozio-kulturalaren oinarritzko elementua izango da. Iraulitako kono baten itxura izango du eta altuera 18 metrokoa izango da. Eguzki-irratia jasotzeko tresna bat ere edukiko du. Sesio bakoitzeko 140 pertsona sartu ahal izango dira.

Aisialdia museoan

Zientzia Museo Berria hiru ataletan banatuko da. Lehenengoa, elementuen lorategia izango da, bigarren, oinarritzko zientzia kokatuko da eta azkena aplikazio teknologikoen dagokien atala izango da.

Horretaz gain, bisitariek museoan kanpoaldean Lurra, Aire, Sua eta Ura adieraziko duten moduloak izango dituzte ikusgai.

Museoaren beraren eraikuntzaz gain, proiektuak beste eraikin batzuk aurreikusten ditu: jantokia eta kafetegia, denda, aparkalekuak eta beste zenbait zerbitzu osagarri, hala nola, bulegoak eta laborategiak.

Kutxa Fundazioaren proiektu honek 2.100 milioi pezetako aurrekontua du. Diru kopuru honetatik 166 milioi elektrizitate eta igeltserotza lanetara zuzenduko dira, 95 milioi egitura eraikitzeke erabiliko dira eta 60 milioi inguru eraikinen klimatizaziorako. Oraindik proiektua besterik ez dena, 2000. urteko udaberrian errealitate izatea espero dute arduradunek. Lanak hemendik hiruzpalau hilera hasiko dira ●

Donostian bizitza oso erakargarria da, hiri turistikoa den heinean. Hala ere, honek alde txarra ere badu: Gipuzkoako hiriburuan bizitza ez da batere merkea, lurra Espainiako garestienetakoa da. Nolanahi ere, azken urteotan etxe asko eraikitzen ari dira eta hauetatik % 40 babes ofizialekoak dira. Gehien hazi diren auzoak Antigua-Ondarreta eta Aiete dira.

DATOZEN ETXEAK HERNANI, AÑORGA ETA AIETEN

Hiri Ordenazioko Plan Orokorra 1995eko azaroan onartu zen eta bertan zenbat etxebizitza berri egin behar ziren aurreikusten zen. Planak dituen fase ezberdinak kontuan hartuz, etxebizitza ugari eginak daude. Gaur egun, 1995 eta 1999 bitarteko faseari dagozkionak eraikitzen ari dira eta 1999tik 2002ra bitartean beste hainbeste aurreikusten ditu Plan Orokorrak. Guztira, 1992tik 2002ra arte 14.000 etxebizitza inguru egingo da.

Azken urteotan gehien hazi diren auzoak Antigua-Ondarreta, Aiete eta Intxaurrondo izan dira. Ondoko taulan auzo bakoitzean eraikitako etxebizitzaren kopuruak eta bakoitzaren batez besteko dentsitateak agertzen dira.

Etxebizitzaren % 40 babes ofizialekoa

Guztira, azken urteotan 5.800 etxebizitza inguru eraiki dira. Hedadurari dagokionez, auzorik zabalenak Miramon-Zorroaga, Aiete eta Altza dira: 2.600.000, 2.334.000 eta 2.300.000 metro karratu dituzte hurrenez hurren.

Auzo batetik bestera etxe kopuruak asko aldatzen dira. Esaterako, Ategorrieta-Ulía 35 etxebizitza berri egin dira eta Antigua-Ondarretan 1.909. Kopuruak beharren arabera banatzen saiatu dira.

Eraikitako etxebizitzaren kopuru honetatik % 40 babes ofi-

Antigua auzoak itxuraldaketa handia jasan du azken urteotan Benta-Berriko etxebizitza gune berria dela-eta.

zialekoak dira. Hiri Ordenazioko Plan Orokorra dirulaguntza publikoak jasotzen duten etxebizitzaren kopuruak eta non eraiki zehazten du. Intxaurrondon eraikitako guzti-guztia, hots, 734 etxebizitza, sektore publikoak bultzatu ditu. Loiola-Martutenen eraiki diren

gehienak babes ofizialekoak dira baita ere. Bestalde, Antigua-Ondarretan, Aieten eta Egiako etxebizitza berrien herenak sektore publikoaren ekimena dira eta baita Ibaetan egindakoen erdiak ere.

Babes ofizialekoak ez diren etxebizitzak oso garestiak dira

Donostian. Lurraren prezioa Espainiako garestienetakoa da eta aurretik Bartzelona baka-rik dauka. Gipuzkoako hiriburuan metro karratu batek 270.000 pezeta balio du.

Etxebizitza berriak mendebalderantz begira

Plan Orokorra bestalde, 1995 eta 1999 urteen bitarteko, 1.200.000 metro karratu ingururen urbanizazioa aurreikusten du. Batzuk, dagoeneko, eginak daude eta beste asko prozesuan. Gune hauek ondo-koak dira: Garbera, Ibaialde, Atotxa Erreka, Amasorrain Berri, Belartza, Tolare, Muitegi, Igeldoko Zaballena, Miramon eta Ilunbe.

Hurrengo lau urtetarako, hau da, 1999tik 2003. urtera arte, 895.000 metro karratuko lur-azala urbanizagarri dago, Hiri Ordenazioko Plan Orokorren arabera. Kopuru hau Lugaritz, Arbaizenea, Errondoko goiko partea, Pagoia, Ilarra, Mateo Gaina eta Iolako guneen artean banaturik dago.

Donostian etxebizitzaren eraikuntzak beraz, martxa ona darama. Gero eta leku gutxiago dago eraikitzeko. Iparrera jo-tzea ezinezkoa da itsasoa eta Ulía eta Igeldo mendiak baitau-de. Ekialdean, Trintxerpe eta Herrera beteta daude eta beraz, etorkizunean mendebalera jo beharko dute etxebizitzaren us-tiatzaileek. Aiete, Hernani eta Añorga ingurueta esate ba-terako ●

DONOSTIAKO AUZOETAKO ETXEBIZITZA KOPURUAK

AUZOAK	ETXEBIZITZA BERRIAK	DENTSITATEA (Etxe/ha-ko)
Altza	146	106,62
Amara Berri	282	168,35
Antigua-Ondarreta	1909	77,00
Ategorrieta-Ulía	35	21,33
Aiete	1259	31,11
Egia	333	106,49
Gros	222	251,78
Ibaeta	631	36,80
Intxaurrondo	734	63,09
Loiola-Martutene	145	74,64
Miracruz-Bidebieta	18	69,00
Miramon-Zorroaga	100	8,45

Donostiako ekonomian, zerbitzu, merkataritza, ostalaritza eta administrazio publikoko jarduerak dira garrantzitsuenak. Industria ez da ekintza ekonomiko inportanteena. Hala ere, etorkizunera begira poligonoak nagusituz joango dira. Donostiako Parke Teknologikoa Donostiako eta, oro har, Gipuzkoako erreferente ekonomikoa izango da.

INDUSTRIA URRIKO HIRIAN POLIGONOAK GARAPENEAN

Donostiako industriak bi fase eza-gutu ditu. Lehendabizikoan, zenbait enpresa modu naturalean lur zati batzuren gainean ezarri ziren duela bizpahiru hamarkada. Igara eta 27. Poligonoa industrialdeak eratuz joan ziren. Aipatu azkena, egun, hiriko eta probintziako industrialderik garrantzitsuenak da, bertan 435 enpresa daude eta 3.500 pertsonak egiten du lan. 330.000 metro karratuko azalera du eta era askotako enpresak daude, metal industriari dagozkionak, produktuen eraldakuntzan dihardutenak eta zer-

bitzuei dagozkionak, esaterako, garraio enpresak. Enpresen kopurua gora dihoa eta aurren 500era helduko direla uste du 27. Poligonoko gerenteak. Bigarren fasea duela urte gutxi jarri zen abian, Donostiako Hiri Ordenazioko Plan Orokorra onartu zenetik. Plangintza honek zehaztu zuen zein lur-azalera kokatu behar ziren industrialde berriak, eta hauen artean, Zuatzu Enpresa Parkea eta Donostiako Parke Teknologikoa aurreikusten zituen. Bi poligonoak orain dela bost urte inguru egiten hasi ziren.

Zuatzu Enpresa Parkea egiten hasi zirenetik handituz doa.

Parkearen helburua enpresa berrien garapena bideratzeko bitartekoak jartzea da. Egun, telekomunikazio eta teknologi berriekin harremana duten 30 enpresa daude eta 350 enplegu sortu dituzte. Enpresak bi eraikinetan daude, baina 10.000 metro karratuko beste bi egiten ari dira. Zuatzuko poligonoak 139.000 metro karratu ditu, hauetatik erdiak eraikinetzak. Eraikin horretako 160 metro karratu erosteak, adibidez, 18 milioi pezeta balio du.

Zuatzuko Parkea elkarte batek zuzentzen du: SPRIK % 51 du, eta Diputazioak eta Udalak % 24'5 bakoitzak.

Hiri Ordenazioko Plan Orokorra beste bi industrialde onartu zituen, Belartzakoa eta Landarrokoa. Bietan, Miramon eta Zuatzun ez bezala, enpresa industrialak kokatuko dira. Belartzan batez ere, garraioen ingurukoak eta zati txiki batean komertziala. Uneotan, proiektua martxan dago eta lurra konpontzen ari dira.

Landarroko poligonoak berriz, zenbait arazo du, alde batetik, erditik erreka igarotzen delako eta bestetik, Pasai eta Errenteriako Udalak kontuan hartu behar direlako. Gutxienez bi urte itxaron beharko dira poligonoa egiten hasteko ●

■ Merkataritza

Garberak ez die gain hartu denda tradizionalei

Merkataritzak ez du aldaketa handirik pairatu azken urteotan. Merkataritza tradizionalak indar handia izaten jarraitzen du, 1997ko abuztuan Eroski-Garbera zentru komertziala inauguratu zen arren.

Hauxe da, iaz, Udaleko Ekonomia Garapena eta Enplegua arloak egin zuen ikerketaren ondorioz nabarmena. Garberak eragin txikia izan du; oro har, auzoetako dendek, zentrokoek, alde zaharrek, Grosekoek... salmenten kopurua mantendu dute. Alabaina, zentru komertzialaren ondoan dauden bi auzoetan, Larratxon eta Intxaurren, Garberaren eragina jasan dute.

Ikerketa horretatik atera zuten beste emaitza ondokoa da:

Donostiak duen merkataritza boterea % 160koa da, honek esan nahi du askoz gehiago dela kanpotik sartzen den dirua ateratzen dena baino.

Merkataritza, uneotan, orekatuta dago, baina Ekonomia Garapena eta Enplegua sailko arduradunek uste dutenez, beste merkataritza proiektuak garatzen baldin badira jakin beharko da jende berria erakartzen, osterantzean, barneko desoreka gerta liteke, ez bailegoke guztientzako merkaturik.

Bestalde, Bretxako merkaturia eraberritzeko proiektua martxan da. Donostiako alde

zaharrean dagoen merkaturik zaharrena da, baserriarren topalekua, arrandegi handia eta ohiko dendak dituen. Proiektu berriarekin bere izaera mantenduko du; kalitatezko produktuak saltzen jarraituko du baina, zentru komertziala ere bihurtuko da. Hiru solairu izango ditu. Supermerkatu handia eraikiko dute, hamar zinema gela egingo dituzte... Guztia urtebeterako bukatuko da. Arduradunek uste dute Bretxa aldame-neko dendentzako onuragarria izango dela, bertan jende mugimendu handia egongo baita ●

Euskal Herrian enpresa ekimena bultzatuko duten azpiegitura estrategikoak garatzeko asmoz, parke teknologikoak eratu dira Zamudion, Araban eta Donostian. Azken hau, 1997an jarri zuten abian eta dagoeneko, 21 enpresa ditu, telematika, biologia molekularrak eta telakomunikazioak bezalako arloak jorratzen dituztelarik.

TEKNOLOGIA, NATURA ETA ARTEA ZAKU BEREAN

Donostiako Teknologia Elkargia Miramongo poligonoan kokaturik dago. Nagusiek zentrua hiru hitzekin definitzen dute: natura, teknologia eta artea.

Teknologia Elkargi honek, gainerakoek bezala, hiru helburu ditu: industria eta teknologiaren arteko kooperazioa bultzatu, industria unibertsitateko ikerkuntzarekin lotu eta inobazioaren kultura eta teknologia hedatu. 1997an kokatu ziren lehen enpresak. Orain 21 enpresa eta 712 langile ditu. Bertan finkaturik dauden enpresek punta-puntako teknologiarekin zerikusi handia dute eta hauxe da, parke teknologiko honetan egon nahi duen enpresa batek bete behar duen ezinbesteko baldintza.

Telematika, elektrokimika, multimedia, informatika...

Donostiako Teknologia Elkargian dauden enpresen artean ditugu besteak beste, Ibermatika, Euskaltel, Telefonica, Aena eta Talltec Sensor enpresa suitzarrak. Enpresa hauek jorratzen dituzten arloak batez ere, telematika, material aurreratuak, biologia molekularra, elektrokimika, informatika, telekomunikazioak, multimedia eta ingurugiroaren inguruan aritzen diren teknologiak dira. Telematikaren arloan, Espainiako azpiegiturarik aurreratuenak daude. Eraikin guztiak fibra optikoko sarearen bidez komuni-

katurik daude. Bertoko enpresek bete behar duten beste baldintza besteekiko eragina izatea da, hau da, elkarrekin proiektuak egitea.

Egun, Donostiako Teknologia Elkargian teknologiaren transferentziarekin zerikusirik duten ekintzak bultzatzen dituzte, hala nola, ikerketa zentru berrien sorkuntza, I+G proiektuen garapena, tesi doktoralak, masterrak eta dibulgazio jardunaldiak.

Aipatu ekintza hauen ondorioz I+G hiru zentru berri eratu dira Elkargian: Inbiomed, teknologia biomedikoa eta medikuntza molekularra iker-

tzen duen zentroa; Cidetec, elektrokimikaren arloa jorratzen duena eta Citma, ingurugiroko berrikuntza teknologikoa ikertzen duen zentroa.

Ikerkuntza eta aisialdia

Miramongo poligonoak 1.300.000 metro karratuko gainazalera badu ere, Donostiako Teknologia Elkargiak 100.000 baino ez ditu betetzen. Gainazalera honetan partzela urbanizatuak eta Elkargiak berak egindako eraikinak daude. Eraikin hauetan I+G motako enpresak kokatzen dira. Hala ere, ez dira enpresak dauden eraikin bakarrak. Teknologia

Elkargiak eraikin zentral bat du, 250 pertsonentzako entzuetegia, erakusketa aretoa, tamaina ezberdineko gelak, kafetegia eta jantokia dituena.

Gainerantzean, parkeak, kultur erakundeak, EITB eta Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren egoitza eta poliklinika daude, besteak beste.

Enpresa bat parke teknologikoan sartzen denentz, bertoko Elkargiko batzorde batek erabakitzen du arestian aipatu irizpideak kontuan hartuz. Elkargiaren gehiengoa, hau da, % 51, SPRIk dauda, % 20 Kutxak, % 25 Diputazioak eta gainontzekoa Udalak ●

Donostiako Teknologiko Elkargia Miramongo poligonoan dago kokatuta.

ALBERTO ELÓSCIGI

Donostian azken urteotan burutu diren hirigintza lanak zenbaezinak dira: bide sare berriak, Anoeta estadio berria, boulevarda, alderdi eder eta parke askoren berriztapena eta peatonalizazioak. Lan hauen guztien motorrak 1995ean onartu zuten hiri ordenazioko plan orokorra eta lau urte lehenago onartu zen plan horren aurrerapena izan dira. Hiriak, itxura garbiagoa du orain.

DONOSTIARI AURPEGIA GARBITU DIOTE HAMAIKA OBRAREN BIDEZ

Alderdi Eder izan da azpian egin den aparkalekua dela-eta goitik behera aldatu behar izan den gunetako bat.

76.000 metro oinezkoen erabilerarako.

Boulevard-a eta Alderdi-Eder bezalako zonaldeak berritzea aparkaleku berriak egitearen ondorioa izan da. Inbertsio handiko lanak izan dira. Boulevard-a berregiteko 520 milioi pezeta behar izan dira eta Alderdi-Ederrek 240 milioiko inbertsioa izan du. Boulevard berriko farolak itxura banguardistakoak dira, bankuak, zurezkoak eta kioskoak bere ohiko egitura mantenduko duen arren, kanpoaldeko materiala ezberdina izango du. Epeak betetzen baldin badira, Boulevard-a apirilean inauguratuko dute jai herritar batekin.

Bestetik, oinezkoentzategero eta espazio gehiago egokitzen ari dira. Dagoeneko, Getaria, Loiola eta Artzain Ona kaleak peatonalizatu dituzte eta baita, Pasealeku Berria, Zurriolako Etorbidea eta alde zaharra ere. Gainera, aurtun beste

Larratxoko Pasealekuko zati bat eta Martuteneko trenerako bide zaharra izenarekin ezagutzen dena oinezkoentzat jarriko dituzte. Guztira, egun Donostiak 76.273 metro koadro ditu oinezkoen erabilerarako.

Pasealeku Berria, Zurriolako Ibiltokia, Igentea etorbidea eta Kontxako Pasealekua berrurbanizatu dituzte. Aipatu lan hauek guztiak burutzeko, Anoeta, Alde Zaharra eta Amarako apendizak berritzeko lanekin batera, 6.000 milioi pezeta inguru behar izan dira.

Hiri-erdialdeko trafikoa murriztu nahian

Errepideen eta azpiegituraren alorretan, lan handia egin dute eta egiten ari dira Donostiako trafikorekin egoera hobetearren. Gauzaturiko proiektuen artean Amara-Ibaeta Bidea dugu garrantzitsuenetarikoa. Bi fasetan burutu den lana da, lehenengoa 1996ko irailean inauguratu zen eta bigarrena hil honetan zabalik egotea espero da.

Lan honetan 2.000 milioi pezeta baino gehiago inbertitu dira. Bide berriak, hiriaren garapenerako oinarritzeko ardatza izanik, bi helburu izango ditu aldi berean: alde batetik, Kontxa Pasealekuaren eta Saihesbidearen deskonjestioa eta bestetik, Donostiako bi ibarren arteko lotura, Urumea eta Ibaeta. Bide batez, Errotaburu, Iza, Munto, Aiete, Antigua, Melo-

Donostiako Hiri Ordenazioko Plan Orokorra onartu zen 1995eko azaroaren 16an, eta lau urte lehenago planaren aurrerapena, ikusi zutelako Plan Orokorrak denbora nahikoa beharko zuela erabat aprobatu arte. Beraz, aurrerapenak bultzatu zituen egun hirian antzeman daitezkeen lan eta proiektu gehienak.

Bertan Kursaal Kongresu Jauregia eta Entzutegia, Anoeta eta Donostiako Teknologia Elkargia bezalako proiektu garrantzitsuak onartu ziren. Hiria berritzen hasi ziren, hain zuzen ere, proiektu nagusi hauen ondorioz. Hauen artean dugu Kursala eta bere ingurunea berritzeko beharra. Jauregia egiteaz bat Gros auzoa bera berritu da, Zurriolako hondartza, Kursaal zubia berreraiki

dute eta Zurriolako Etorbidea urbanizatu dute, den-denak Kongresu Jauregia eta Entzutegiarekin bat egin dezan. Zurriolako Etorbidean, kasu, 563 milioi pezeta inbertitu dira, hondartzarako sarreraren eraikuntzan, zubiarekin lotu diren bide berrien lerroketan, farola berrietan eta zolaketan.

Boulevard-a eta Alderdi Eder bezalako zonaldeak berritzea aparkaleku berriak egitearen ondorioa izan da

Proiektu handiek beraz, hiria berritzearren beharra ekarri dute. Horrela bada, plaza gehienak aztertu eta gero berritu egin behar izan dira, esaterako, Zuloaga, Presaburu, Usandizaga, Easo, Artzain Ona eta Kataluniakoa.

askorekin gauza bera egingo da. Udalak, San Martzial kalea oinezkoen erabilerara jartzeko proiektua egin du eta orain merkataria ari dira aztertzen euren proposamenak egiteko.

Seguraski aurtun ere, Grosko Artetxe Jenerala kalea,

di, Puio-Lan Berri eta Amara Berri auzoak elkartuko ditu. Minutu gutxitan Antiguatik Amarara joatea posible egingo du Bide honek, zentrutik igaro beharrean.

Bide berriak, Kontxako Pasealekuko trafikoa gutxitzea du helburu. Egin diren ikerketa batzuren arabera, bertoko trafikoa % 50 jeitsiko da: Antiguarako norabidean doana % 40 eta hiri-erdialdera dihoanare gehiago egingo du behera, % 60. Bestalde, Saihesbideko trafikoa arintzea eragingo luke Amara-Ibaeta Bideak ikerketa hauek adierazten dutenez.

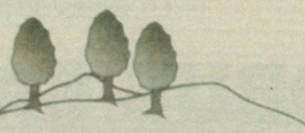
Aipatzekoa da ere Martutene-Intxaurren Bidea. Honek pisu handiko trafikoa hartzea du helburu nagusi, hiri-erditik kamioiak pasa ez daitezkeen, egun gertatzen den bezala. Bide honek Hernani, Loiola, Martutene eta Saihesbidea lotuko ditu.

Bestalde, Urumea gaineko laugarren zubia berritzeko lanak udaberrian bukatzea espero dute udaleko arduradunek. Proiektu honi esker, hiriko ekialdeko (Altza, Gros, Egia) trafikoa arindu egingo da.

Aipatu hiru lan hauetan inbertitu den diru-kopurua, 3.000 milioi pezeta, Gipuzkoako Foru Aldundia eta Donostiako Udalaren artean ordaindu dute. Hiru bideek hiri-erditik egun igarotzen den trafikoko zati handia hartzea dute helburu.

Oro har, Donostiako errepide sarea aztertu egin da, ordenazio berria behar zuela ikusi baitzuten. Errepide gehienak ahalmen mugatua zuten Donostia bezalako hiri batek duen trafiko dentsitate handia xurgatzeko.

Donostian egiten ari diren lanak ez dira bakarrik lur gainekoak, lur azpikoak ere badaude. Horien artean, Loiola auzoan jarriko duten hondakin uren araztegiaren proiektua dago ●

VASCONGATA

FUNERARIA - EHORZKETAK

(F.U.R.E. S.A.)

Hileta Zerbitzuak

- *Zerbitzuak: Hiriburuko eta probintziako etxe eta ospitaletan*
- *Lekualdatze nazional eta nazioartekoak*
- *Zerbitzu iraunkorra*
- *Koroiak eta eskelak*

BULEGO NAGUSIA: DONOSTIA

Hondarribia, 28 - 20005 - DONOSTIA

672 Posta Kutxatila - 20080 DONOSTIA

Tel.: 943 42 87 79 - 943 42 17 86 • Faxe: 943 42 59 64

20140 ANDOAIN - Larramendi, 8 - Tel.: 943 59 26 16

20110 ASTIGARRAGA - 27 Industrialdea - Tel.: 943 47 54 93

20110 PASAIA - Azkuene, 40 - Tel.: 943 39 07 12

20100 ERRETERIA - Bidasoa, 9 - Tel.: 943 51 31 41

20120 HERNANI - Orkolaga, 4 - Tel.: 943 55 79 01

LASARTE-URNIETA - 27 Industrialdea - Tel.: 943 39 07 12

20400 TOLOSA - Kondeko Aldapa, 5B Tel.: 943 67 00 40

Faxe: 943 67 07 18

Donostiako garraio publikoaren egoera eta maila, onak dira Udaleko arduradunek diotenez. Alabaina, garraio sare desberdinen artean ez dago inongo koordinaziorik, txartel eta ordutegiei dagokienez. Koordinazio hori lortzea dute helburu erakunde publikoek. Horrez gain, autobusentzako geltoki nagusiaren behin-betiko kokagunea erabakiko dute hemendik hil gutxira.

AUTOBUS SAREAREN ERRONKA: KOTXEA ETXEAN UZTEA

Donostiak, edozein hiriburuk bezala, garraio ugari du, hiri autobusak, aldirikoak, trenbideak... Hala ere, egun, enpresa bakoitzak duen eskaerari erantzunez funtzionatzen du eta ez dago inolako koordinaziorik batzuen eta besteen artean. Pertsona batek, autobusa eta trena erabili behar baditu egun berean, txartel ezberdinak erosi behar ditu, eta ordutegiarekin ere oztopoak izango ditu. Donostiako Udala, Gipuzkoako Foru Aldundia eta Eusko Jaurlaritza harremanetan daude arazoari irtenbidea emateko eta horretarako, Donostialdeko garraio bide publikoa koordinatuko duen organoa eratu nahi dute. Organo honen helburu nagusia txartel bakoitza sortzea litzateke.

Garraio bide publikoaren erabilpen maila ona da Espainiako beste hiriburuaren aldean: pertsona batek 150 bidaia inguru egiten ditu urtero. Egunero, 86.000 hiri bidaia egiten dira astegunetan eta 186.000 bidaia, aldiriko autobus eta trenbideetan. Iaz, 27 milioi pertsona baino gehiagok hiriko autobusak erabili zituen, aurreko urtean baino milioi bat gehiago. Administrazioak txartelen % 28 ordaintzen du eta gainontzekoa bidaiariak.

Taxi-bus zerbitzua

Donostiako hiri garraioko sarea zabala da, hogeia linea

Donostiako etxebizitzaren % 98k 500 metrora autobus geltokiren bat du.

daude, guztira, 80 autobus dituztenak eta auzo gehienak ongi komunikaturik daude. Etxebizitzaren % 98k 500 metrora autobus geltokiren bat du. Hala ere, badaude autobus zerbitzu txikia duten zonaldeak ere, hala nola, Igeldo, Ulieta eta zenbait poligono. Bertatik, autobusa orduro besterik ez da pasatzen, eskaera txikia baita.

1997an taxi-bus zerbitzu berria abian jarri zuten dentsitate txikia eta errepide zailak zituen San Roke auzoan eta iaz, Jai Alai eta Morlansen zerbitzu bera jarri zuten. Autobusa igaro beharrean, taxi batek hartzen ditu bidaiariak. Datozen asteotan zerbitzu bera eskainiko zaie Ulieta eta Arriolakako auzoak.

Udaleko arduradunek diotenez, ez du merezi autobus lineak jartzea aipatu auzoetan,

diru sarrerak eskasak bailirateke eta linea bat mantentzeak 25 milioi pezeta inguru balio duelako urtero.

Donostia izan da Espainian taxi-bus abian jarri duen lehendabizikoa hiria, baita hiri-autobusetan txartel elektronikoa sartzen lehena ere. Sistema hau 1997ko abenduan jarri zuten martxan.

Behin behineko autobus geltokia behin betiko noiz?

Donostiak ez du bidaia luzeko autobusentzako geltokirik. Egon badago behin-behineko geltokia Pio XIIko plazan, baina ez du leihatila zerbitzurik ezta informazio zerbitzurik ere.

Duela hogeia urteko arazoa da baina badirudi instituzioak orain prest daudela irtenbide egokia lehenbailehen emateko. Dagoeneko, Batzorde berezia

osatu da Eusko Jaurlaritza, Diputazioa, Udala eta enpresa ustiatzaileen artean, dauden proposamenak aztertu eta egokiena aukeratzeko. Hiru gune proposatu dira autobus geltoki kokatzeko: Easoko Zentenario plaza, Pio XII eta Amara-Loiolako Erreskastoak. Aipatu Batzordeak hemendik bi edo hiru hilabetera, bidaiariak enpresa ustiatzaileak eta ikuspuntu urbanoa kontuan hartuz, behin-betiko kokalekua erabakiko du.

Kotxea gero eta gehiago erabiltzen da

Azken hamar urteotan. Donostian ezezik, hiriburu gehienetan, jendeak gero eta gehiago erabiltzen du kotxea. Bizimoduak aldatuz doaz, hots, etxebizitzak espazioan sakabanaturik eraikitzen dituzte, zentru komertzialak hiri zentruak egiten dituzte... Honek guztiak kotxea hartzearen beharra ekarri du.

Donostiak, nahiz eta hiri autobusak erabiltzen dituen jendearen kopuruak gora egin, fenomeno hau nozitu du. Horregatik, udaleko teknikariek diotenez, etorkizunera begira, garraio publikoko kudeaketak aldaketa bortitza beharko du, bestela, autobusak bidaiariak galduz joango dira kotxearen onurarako. Udaleko teknikariek zenbait ideia proposatzen dute, beste batzuren artean, garraio sarea planifikatuko duen Batzordea osatzea, sarearen

Zure kongresua Kursaalean egiten duzunean,

alde batetik itsasoa ikusiko duzu,

Alde batetik ikusmira paregabea izango duzu, hondartza eta itsasoa, eta bestetik, berriz, hiri eroso eta txiki baten erdigunean egongo zara, hiri handi baten zerbitzu guztiekin, hotelak, jatetxeak, merkataritzaguneak eta egun berezi batzuk igarotzeko eskaintza turistikoa eta kultural erakargarria betea.

- 2 auditorio, 1.860/630 jarlekurekin
- 7.000 m², balio eta erabilgarritasun anitzeko gunetan, erakusketak, feriak eta agerraldiak egiteko.
- 5.000 m² terraza, aire zabalean, altuera ezberdinetan egokituak, edozein ekitaldi edo ikuskizun burutzeko.
- 20 areto, 10etik 1.860 lagunera bitarteko bilerak egiteko.
- 850 lagunentzako catering aretoa
- 1.000 m²ko erakusketa aretoa
- Bulegoak, jatetxeak, kafetegiak, merkataritzaguneak eta parkinga

Reina Regente, 10
20003 DONOSTIA-SAN SEBASTIAN
Tels.: 943 481 466-943 429 207
Fax: 943 428 122
e-mail: bureau@donostia.org
<http://www.ssconvention.com>

irudi hobia eskaintzea, enpresek ez dezatela beraien artean konpetitu eta autobus bideak hobetzeko neurriak hartu: markesinak egoera onean eduki, autobusentzako bide gehiago jarri...

Lurrazpiko aparkalekuak nonahi

Donostiako lurrazpiko aparkalekuen kopurua handia da Espainiako beste hiriburuaren aldean. Egun, 30 inguru daude, guztira 10.000 plaza dituztenak. Etorkizun hurbilera begira beste hamarren proiektuak ikertzen ari dira. Hala ere, Donostian aparkalekuak ez dira batera merkeak, partzela batek, batez beste bi milioi t'erdia balio du.

Udaleko trafikoko ardura-dunek azaltzen dutenez, Donostian, lurrazpiko aparkalekuek kotxea uzteko ohitura handia dago, eta horregatik, egunean zehar beteta egoten dira. Hori dela eta, aparkalekuen dotazioa oso altua da. Gaur egun, 28 lurpeko aparkaleku daude, 9.117 tokiekin. Toki hauetatik, % 56 bertoko biztanleenak dira eta gainontzeak publikoak erabiltzen ditu. Zentroan eta Amara Berrin daude aparkaleku gehienak.

Alabaina, Donostian aparkaleku plaza bat erostea oso garestia da maila kreatikoa dela-eta, hau da, lurrazpian da-

goen ur-maila dela-eta. Lurpeko aparkalekuak egiteko, zuloak egin behar dira, eta puntu jakin batera iristean ura ateratzen da. Donostian, itsasoaren ondoan dagoela medio, ura behala ateratzen da. Horregatik, hormigoizko hormak egin behar izaten dira ura sar ez dadin eta horrez gain losa oso lodia eraiki behar da, uraren presioak aparkalekua igo ez dezan. Honengatik guztiagatik diru asko behar da aparkalekuak egiteko. Plaza batek batez beste, 2,5 milioi pezeta balio du.

Ura ez da lurpeko aparkalekuak egitekoan eraikitzaileek aurkitzen duten oztopo bakarra. Boulevard-eko 500 plazako parkinga egiten hasi zirenean lurrazpian antzinako harresi batzuekin egin zuten topo eta errespetatu behar izan zituzten. Auzi honek eztabaida handia eragin zuen hirian. Harresi horiek mantentzeak

Hiri autobusak, aldikakoak eta trenak ugari dira, baina beraien artean ez dago inolako koordinaziorik

proiektua asko garestitu zuen.

Donostiak beste hamar bat parking izango ditu

Donostiako Udalaren joera, biztanleek egiten dituzten eskaerak kontuan hartuz, udala-

Aparkalekuen kopurua Espainiako beste hiriburuarekin alderatuz handia da eta uneotan 30en bat daude.

renak diren lur zatietan aparkalekuak egitea da. Orain beste hamar bat egiteko proiektuak dituzte eztabaidagai udaleko arduradunek.

Antiguako Benta-Berri plazan bertoko bizilagunen-tzako parkinga egiteko proiektua idazten ari dira. Bidebietetan

jarriko litzateke. San Martin merkatu berrian hiru solairuko aparkalekua egiteko proiektua aztertzen ari dira Udalean.

Amaran egun hamar aparkaleku daude eta beste bat egin nahi dute Armeria plazan. Haxe da aparkalekua egiteko gertatzen den leku bakarra. Bertoko auzolaguntzat izango da.

Merkatariek Frantziako Pasealekuan aparkaleku bat nahi dute. Hala ere, ustiatzaileek uste dute toki horretan aparkaleku batek ez duela eskaera nahikorik izango eta Udaleko arduradunak bitartean, ikerketak egiten ari dira. Udaletik adierazi dutenez, zaila izan liteke bertan aparkaleku egitea bertatik ura garraiatzaile duen hodi lodi bat igarotzen baita.

Larratxon ere, hiru gune aztertzen ari dira parking berri bat egiteko asmoz.

Dagoeneko martxan dagoena Zurriolan kokatu den Kursaleko aparkalekua da. Udarako zabalik egotea espero dute arduradunek, Jauregiaren inauguraziorako (abuztuaren ziuurrenik). 500 toki izango ditu eta oraindik erabakita ez dagoen arren, erdiak Zurriola inguruko auzolaguntzat izango dira eta beste erdiak publikoarentzat ●

dagoeneko, martxan dago 128 plaza izango dituen parkinga. Hemendik urte t'erdia zabalik egotea espero du Patxi Beloki Udaleko Errepide Publikoen zinegotziak. Parkinga egitearekin batera bertan dagoen plaza berri eta konpondu egingo dute, egoera txarrean baitago.

Aztertzen ari dira bestalde, Errege Katolikoen kalean eta San Martin merkatuan lurpeko aparkalekuak egiteko proiektuak. Lehenengoaren eraikuntza bertoko merkatariek eskatu dute. Udaleko teknikoen esku dago proiektua eta onartzen baldin badute 110 plazako parkinga eraikiko litzateke, bakar-bakarrik auzolaguntzazko.

Parkinga egiteaz bat zonaldea oinezkoen erabilerarako

Zorroaga

ZERBITZU FUNERARIOAK

- Ehorzketa Zerbitzu Orokorrak
- Hilketen erakusketa eta salmenta
- Koroak
- Eskelen tramitazioa
- Lekualdaketa nazionalak/nazioartekoak
- Tanatorio zerbitzua
- Beila-aretoak

LAGUNTZA ZERBITZUA EGUN OSOAN ETENIK GABE TEL.: 943 42 21 29

ZORROAGA TANATORIOA Zorroagako gaina z/g. Tel.: 943 47 36 92

KONTRATATZU BULEGOA Hondarribia, 21- 20006 DONOSTIA

Tel.: 943 42 21 29 - 943 42 80 49 - Faxa: 943 42 21 29

www.paisvasco.com/zorroaga - E-mail: f.zorroaga@donostia.org

Bidegorriak

Donostia bizikletaz zeharkatzea posible izango da udatik aurrera

Bizikletak garrantzi handia du Donostian. Oso erabilia den garraiobidea da eta gainera, hiriaren orografia garraiobide hau erabiltzeko oso aproposa da. Hori dela kausa, bidegorrien kopurua gora doa. Lehendabizikoa 1980ko hamarkadan egin zen Bizkaia Pasealekuaren eta Gernikako arbolaren artean. Egun, iparra eta hegoa loturik daude bizikletentzako bideekin. Batzuk ezagutzen ditugun kolore gorrikoak dira eta beste batzuk berriz, oinezkoen erabilerarako jarri diren kaleetatik igarotzen dira. Oinezkoek zein txirrindulariek elkarbanatu behar dituzte, beraz.

Uda eta gero, hiriaren ekialdetik mendebaldera, Zurriolatik Antiguara esaterako, bizikletaz joatea posible izango da. Horretarako, Zurriolako Etorbideko bidegorria berritzen ari dira eta Kontxako Pasealekuan beste bat jarri nahi dute. Hala ere, azken proiektu honek eztabaida sortu du, izan ere, bidegorria jartzek zirkulazioari bide bat kenduko lioke, eta Antiguako merkatariak horren beldur dira, kotxe ilarak sortuko lira-

tekeelakoan. Udaleko Bide Publikoko arduradunek diote, Amara-Ibaeta Bidea zabalitzen denean, Kontxako Pasealekuko trafikoa % 50 jaitsi egingo dela eta bidegorria jartzeak ez duela arazorik

sortuko. Hala eta guztiz ere, froga batzuk egingo dituzte lanei ekin aurretik. Aipatu bidegorrien lanak Hiri Ordenazioko Plan Orokorrak aurreikusten ditu. Eraikin guztiak Udalaren ardurapean egiten

dira. Ondoko mapan bidegorrien egungo egoera azaltzen da. Eginda dauden bidegorri zatiak batetik eta bestetik, egiten ari direnak eta oraindik egiten hasi ez direnak adierazten dira ●

BIDEGORRIEN IBILBIDEA

Gaur egun eginda dagoen ibilbide zatia.

Egiteke. Boulevard - Zurriola amaiera arteko zatia 2 hilabete barru amaituko dute.

TEUSA

FATXADA ETA MONUMENTUEN KONPONKETA PARAMENTUEN BABESERAKO TEKNIKAK

Paseo de los Olmos, 14 - 5º ezk.
20016 Donostia

Tel.: 943 40 13 40 / Faxe: 943 40 15 11
E-posta: teusa@adegi.es

E Z P

PRINTZA

Hizkuntz antolaketa
Iparraldean

Erramun Baxok hizkuntzalaria, Iparraldeko hizkuntz kudeaketaz mintzo da martxoaren 2ko «Euskaldunon Egunkaria»n. Hiru elementu ikusten ditu ezinbesteko: ideologia militantea, hizkuntz politika eta euskal estrategia. Hona ideologia militantearen inguruan esanak:

«Ideologia asko izan dira euskararen zaindari:

arbasoen hizkuntza, euskaldun fededun, esaera juridikoak giza eskubideei lotuak, bai eta abertzaleen herri euskalduna bere buruaren jabe. Gure helburua da, Euskal Herriaren hizkuntza den euskara, Euskal Herriko hizkuntza nagusia bilaka dadin. Baina azpimarratuz ideologiaren ezaugarri nagusia sinesgarritasuna dela. Mezu militantea ez bada zabaltzen ez da eraginkor. Kaltegarri izan ditake beldurra sortzen badu.

Adibidez azken 30 urte hauetan borroka ederrik eraman dugu euskararen alde: Ikas, ikastolak, gau eskolak, ikaskuntza elebiduna, euskal diplomak, Udako Euskal Unibertsitatea, Deiadar, Herri Urrats, Korrika eta beste. Eta denbora berean gazteen euskaltasuna jaitsi da % 27tik % 11ra. Borrokarik gabe beherago ginatekeela segur. (...) Gudu batzu irabazten ditugu, baina anartean euskara galtzen ari da, politika sinesgarri eta eraginkor baten faltaz.

BIZKAIKO HERRIEN LEHIA BERRIA

ZAZPIGARRENEZ Bizkaiko 50 bertsolari, herrika banaturik, Bertsolari Gazteen BBK Sari-keta lortzeko lehian hasi dira. Arratia, Bilbo, Busturia, Durango, Lea Artibai eta Txorierriko taldeak —azken hau lehendabiziko aldiz— jarri ditu aurrez aurre sariketak. Astearte honetan, hilak 9, izan zen lehen saioa eta finala, berriz, martxoaren 28an jokatu da, Bilboko Kafe Antzokian. Taldeka aritzean bertsolari bakoitzaren erantzukizuna ez da hain handia izaten eta horrek giro lasaia sortzen du horrelako sariketetan. Gainera, aurtengoan puntuaketak berrikuntza bat izango du: punturik gutxieneko bertsoa ez da kontuan hartuko. Horrela partehartzaileak gehiago arriskatzeari ahalbidetzen da. Finean, poto batek ez du talderik kanpoan utziko.

EUSKAL IDAZLE ANTOLOGIKOAK

IBAIZABAL eta Kriselu argitaletxeek bilduma berri bati ekin diote, «Labur» izeneko anto-

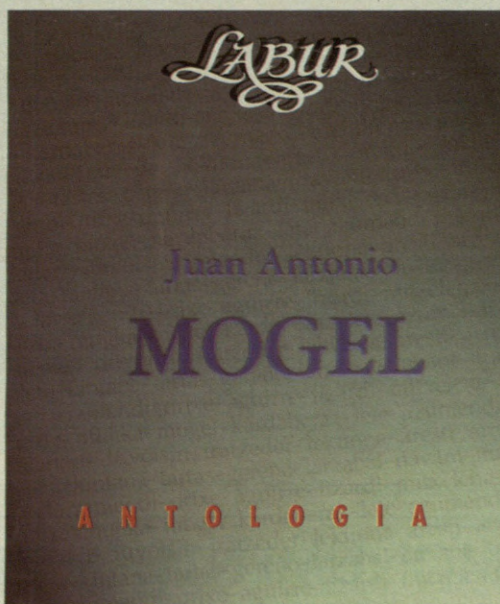

BOB EDNE, EUSKALDUNON EGUNKARIA

logia bilduma hain zuzen. Euskal idazle garrantzitsuen lanak hartu dituzte, ondoren testuak hautatu eta orrazteko. Juan Antonio Mogelen antologiak eman dio hasiera bildumari eta ondoren etorriko dira Oihenart, Gabriel Aresti, Joan Mari Irigoien, Ramon Saizarbitoria, Orixe eta Axular.

ELIZ MUSIKA IRUÑEAN

ASTE Santua dela eta, Iruñeko Udalak urtero eliz musikari buruzko zikloa antolatzen du. Aurtengoa martxoaren 24an abiatuko da Amalua Ganbara Abesbatzak eta Donostiako San Ignacio Abesbatzak Aita Karmeldarren elizan eskainiko duten kontzertuarekin. Amaiera Schola Cantorum taldeak emango dio apirilaren 4an. Tartean, Moskuko Patriarkatuko Abesbatza, Craiovako Orkestra Filarmoniko eta Abesbatza, Liguori eta Camerata de cuerda taldeak eta beste arituko dira.

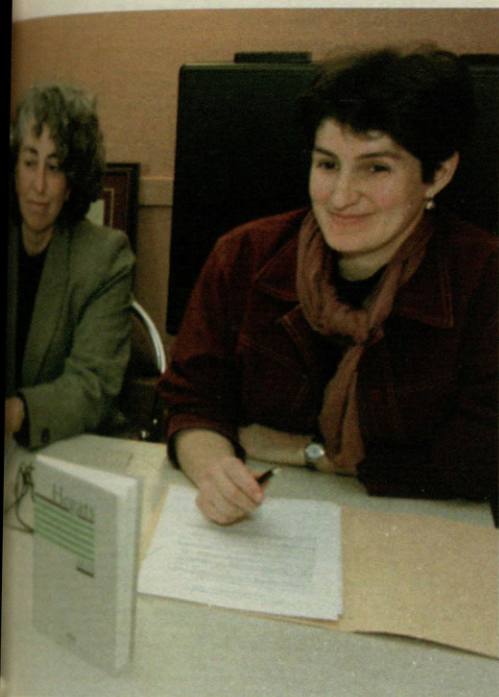
■ «Labur» bildumako lehen alea.

HITZ BITAN ● EKBren desegitea dela-eta, Jose Antonio Lekue

bertako lehendakariaren irudiko: «Eztabaida hau ez da planteatu krisi egoera batean, baizik eta uste dugulako euskalgintzak jauzi kualitatibo batzuk eman dituela azkenaldi honetan» ● Aburu beretsukoa da Paulo Agirrebaltzategi, lehendakari ohia: «Batzuek esan dute EKB hiltzeko jaio zela eta, beraz, normala izan dela. Nik neuk ez nuke esango hiltzeko jaio zenik, baizik eta bizia emateko jaio zela» ● Mari Jose Olaziregik ondorio kezagarriak ateratu ditu euskal gazteen irakurzaletasuna aztertzean eta eskolak ere ez omen

L A K

Mendillorriko Gure Aitaren Elizak, zein Gaiarre antzokiak jasoko dituen emanaldietan.

ALDAKETAK GUGGENHEIMEN

AZKEN hilabeteotan Cristina Iglesias zein Rauschembergen erakusketa zabalak ikus ahal izan dira Guggenheimen. Iragan astean, ordea, biak amaitutzat eman eta pop-art amerikarrari buruzkoak atek zabaldu zituen eta aste honetan sei mendetako marrazkigintzaren inguruak. Apirilean, gainera, Txillida eta Serraren eskulturi egin beharko die tokia museoak. Aldaketok direla eta, areto batzuk itxi dituzte eta horrek, hil honetan bederen, sarrera merkatu egingo du.

BASO BIZIA II

AGUSTIN Ibarrola artistak Galizian tamaina handiko proiektu bat jarriko du aurki abian. Koparen zehatza oraindik hautatu gabe badu ere

EIE IPARRALDEAN SUSTATUZ

Iragan astean Euskal Idazleen Elkartek bi hitzarmen sinatu zituen Baionan burutu bileran. Alde batetik, EKE Euskal Kultur Erakundearekin elkarlanerako akordioa sinatu zen, dokumentazio trukaketa egin eta urtero ekintza berezi bat antolatzeko. Bestetik, Ikas pedagogi zerbitzuarekin animazio pedagogikoen antolaketa bultzatzeko —idazleak gonbidatuz— hitzarmena sinatu zen. Idazleen Elkartek mugaz bi aldeetako elkarlana sendotu nahi du. Horrela, larunbat honetan urteko biltzar nagusia lehenengoz Iparraldean burutuko du, Uztartzen hain zuzen.

zuhaitz ugari diren gunen granitiko batean burutuko du lan berria. Omako basoan eginikoa etorriko zaio gogora bati baino gehiagori, baina Ibarrolak lan berria aipaturakoaren bertsio berria ez dela izango adierazi du.

Ibarrolak Omako basoan eginiko lana.

X. Amuriza.

IZENAK

Xabier Amurizak «Xalbador bat-bateko mirakullua» muntaia abian jarri berri du, Urepelekoaren bat-bateko bertsoak bildu, hautatu eta jendaurrean eskainiz. Atharratzen izan zen lehen emanaldia eta handik Izura Kanbo eta Aldudera joango da.

Trepi eta Arawak talde berriak (Arawak taldeari haizezko beste instrumentujole batzuk gehituta sortu dena) «Sorterri-rra» diskoa grabatu du Reggae Roots doinuak landuz.

Paco Ibañez balentziar-kantariak «Oroitzen» izenburuko euskarazko diskoa kaleratuko du maiatzan. «Pello Joxepe», «Beti penetan» eta beste abesti ezagun batzuk bilduko ditu lanak, baita Bernardo Atxagaren testu bat ere.

Paco Ibañez.

du horretan gehiegi laguntzen: «Ez dut uste literaturzaletasuna gehiegi suspertzen duenik. Idazle fosilizatuak lantzeko joera nabarmena du» ● Halaber, kezkatu agertu da Josu Amezaga EHuko irakaslea «euskararen presentzia euskal kulturaren industrian oso eskasa» dela salatuz: «Ekonomiak indar handia du kultur atalean eta horregatik, kultur dinamika ezin da utzi ekonomiaren esku, ezin daiteke hipotekatu, eta guk kultur politika behar beharrezkoa dugu» ● Baikorrango mintzo da Antton Luku antzerkiari: «Antzerki bat ez da antzerki bat baizik, baina antzerkiarekin hobekiago bizi gara» ●

Euskal nobela modernoa

Zer esan nahi dugu Saizarbitoriaren nobelak modernoak direla esaten dugunean? Modernitatea, kasu honetan, nobelaren beraren kontzepzioari dagokio. Laburki esanez, nobelaren beraren idazketari garrantzia ematen dion ikuspuntu berriaz mintzo garela esango dugu. Jean Ricardou idazle frantsesaren esanak bere eginez, Saizarbitoriarentzat, nobela bat idaztea ez da abentura desberdinen kontaketa murgiltzea, idazketaren beraren abenturan barneratzea baizik.

Euskal nobelak, bere sorreratik, mendealdeko nobelagintzaren joerei bizkar eman zien. Idazle donostiarraren nobelek, ordea, egoera hau aldatu egin zuten. Jakina denez, Txomin Agirrerren eskutik sortu zen euskal nobelak ohiturazko kontakizunen ezaugarriak egin zituen bere. Nobelagintza-mota honen eredu diren «Kresala» (1906) edo «Garoa» (1912) nobelei begiratzaren badiogu, laster ohartuko gara testu hauen ezaugarri berezkoenez: istoriotik kanpo dagoen narratzaile orojakile iruzkingilearen ahotan, gertakari edo asaldapen eskaseko pasadizoak aurkezten zaizkigu, gehienetan, ingurune baserriar edo arrantzalean kokatuak (...). Pertsonaiei dagokienez, ezin esan izaera gatazkatsu edo aldakorra erakusten dutenik, eta gehienetan, onak/gaiztoak taldeetan bereiz daitezke. Beraz, mota honetako nobeletan hirietako gizarte asaldatutik ihes eginik, euskaldun fededun «jatorren» bizitza, sineskeriak eta moralkeria dira kontagai.

Nobelagintza-mota hau izan zen XX. mendearen erdialdera arte indarrean egon zena. Hala ere, badira euskal nobelaren bilakaeren ohiturazko nobeletako unibertso idiliko zaharkitua berritzeko saio literario interesgarriak egin zituzten egile aipagarriak: Jon Etxaidez eta J.A. Loidiz mintzo gara espreski (...)

Etxaideren eta Loidiren nobelen berrikuntza tematikoak euskal nobelari arnasa berria ekarri bazion ere, Txillardegiren edo Miranderen nobelek hurbildu zuten euskal irakurlea garaiko nobelagintzak mendealdean ukitzen zituen arazo eta planteamenduetara. Saizarbitoriaren nobela berritzaileak iritsi artean, ohiturazko kontakizunetatik kanpo geratuko lirakeen nobela bakarrak Txillardegiren «Leturiaren egunkari ezkutua» (1957), «Peru Leartzako» (1957) eta «Elsa Scheelen» (1969) edo Jon Miranderen «Haur besoetako» (1955) izango lirakeke. Lehenengoarenak Frantziako existentzialismoaren aireak zekarzkituten bitartean, bigarrenarenak, V. Nabokov-en «Lolita» (1955) nobelan gertatzen den antzera, debekuzko amodioa bizi duen protagonistaren gogoetak aurkezten zizkigun maisutasunez. Miranderen eta Txillardegiren nobela hauek Euro-

pako nobelagintzaren berrikuntza tematikoak bereganatzen zituztela esan genezake. Leturia dugu lehenengo euskal pertsonaia gatazkatsua, Sartre edo Camusen pertsonaien antzera, izatearen zama eta angustia berarekin daramatzana. Zentzurik gabeko mundu absurduan murgildutako izaki honek bakardadea eta etsipena egiten ditu bere. Miranderen nobelak, berriz, gai berria eta asaldagarria ukitzen zuen lehenengoz, gizon heldu batek hamabi urteko neska batekin duen amodiozko istorioa aurkezten. Gizon honen ikuspuntuak menderatzen du nobela guztia, eta honengatik, zerikus gutxi du honek, Jainko baten moduan familia baten bizitza aruntaren gaineko ezagutza oparoa erakusten duen narratzaile moralizatzailearekin. Bi nobelagileok, ohiturazko nobeletatik urrundu,

garaiko mundu urbanora hurbiltzen gintuzten.

R. Saizarbitoriarentzat nobela ezer baino lehen bilakuntza da, hau da, esperimentazioarako eta zerbait berria esateko baliagarria zaigun tresna literarioa. Hau dela eta, Frantziako *Nouveau Roman* deritzonaren abiapuntua egingo du bere. *Éditions de Minuit* argitaletxearen inguruan bildu ziren idazleok istorioak kontatzearen ezintasuna defendatzen zuten. R.M. Albères kritikoa aburuz, *Nouveau Roman* delakoak 1954-1959 urteetan iraun zuen eta edukia/forma arteko bereizketa gaitzetsi zuen. Egile hauen iritziz, gizakia mundu absurduan bizi da, gero eta ilunagoa eta ulergaitzagoa bihurtu zaion munduan. Horregatik, nobela bat idazten dugunean, ezinegon hori modu egokian adierazi behar dugu. Talde honetako partaide zen M. Burton idazleak zioen moduan, nobela kontamolde berriak probatzeko generorik aproposena bilakatu da XX. mendean. Kontu egin behar dugu mende erdialderako bi mundu-gerra izan zirela Europan eta, egoera triste berriaren aurrean, gizakiak bazekiela mundua ez zela gauza ulergarri eta menderagarria. Bizitzaren zentzugabekeria bizi duen biztanle hiritar honen ingurune latzean kokatuta ikusiko

du bere burua. Behiala, aurrerapenei esker menderagarria zeritzon mundua bat-batean ulergaitza bihurtu zaio. Inguruan duena behatzen saiatuko da nobelagilea, eta hauxe da hain zuzen, nobelagintza berri hau gehien definituko duen alderdi tekniko: etengabe objektu batetik bestera mugitzen den narratzailearen begirada. Ezaugarri honengatik, *Nouveau Roman*-ari «begiradaren eskola» ere deitu izan zaio, eta talde honetako A. Robbe Grillet idazle ezagunak zioen bezala, «nire begiradaren subjektibotasunak munduan dudaren egoera definitzen laguntzen dit» ●

«Ramon Saizarbitoria» liburutik hartua. Ibaizabal & Kriselu.

Mari Jose Olaziregi
Literatura irakaslea

*“Txillardegiren edo Miranderen
nobelek hurbildu zuten euskal
irakurlea garaiko nobelagintzak
mendealdean ukitzen zituen
arazo eta planteamenduetara”*

BERTSOLARITZA - MARRAZKIA - MUSIKA

Tramak, bertsoak, marrazkiak eta musikak topo egin zuten Oiartzungo Pagoarten, otsailaren 27an. Istorio bat osatu zuten Antton Kazabon, Jokin Mitxelena, Maialen Lujanbio, Angel Mari Peñagarikano, Karlos Jimenez eta Karmele Kruzek esperimentu honetan.

“AI BATIX, BATIX...” LAU DIMENTSIO TAKO IPUINA

■ Lujanbio, Peñagarikano, Mitxelena eta Jimenez; bertsoa, marrazkia eta musika.

Era bateko bat-batekotasuna, edo oinarri finkorik eza izan zuen oinarri saioak. Oso esperientzia polita izan zen, lehen aldiz batu baitziren lau espresabide hauek, istorio bera kontatzeko. Ai Batix, Batix... Ipuinaren hasieraren ondorengo guztia galdera ikur handi bat zen, nola erantzungo zuten protagonistek beraiek ere ez zekitena. Lau tresnak uztarturik, elkarlan edo auzo-lanean jorratu zuten argumentuaren ildoak. Ironia eta ziri-orratzez jositako jarduna izan zen, eta publikoa gustura eta ezin bestean goxo eduki zuten, Pagoarteko txokoa txiki geratu zelako bertan bildu ziren 150 lagunentzat.

Ordu eta erdiko saio honekin, beste behin ere, Pagoarte kultur-laborategia formula berrien kabi izan zen, eta ez da bere azken esperimentua izango, dagoeneko ekintza

berriak iragarri baitituzte.

BAZEN BEHIN... Antton Kazabon idazleak hasi zuen ipuina. Eta bazen behin hau izan zen abenturaren abiapuntua: Batix 7 urteko mutikoa bere ama Edurnekin bizi da. Solteratan izandako semea du Batix eta biak bakarrik bizi dira. Batix mutiko amazulo-porrokatua da, eta ez da amaren gonapetik ateratzen. Ama erabat asperturik dauka, nekatur. Eguneke 24 orduak ezin ditu semearen menpe igaro, semearen zerbitzuan. Amaren kopeta zimurtzen eta belzten ari dela ohartu da Batix eta, muttiko ttikia ere bere muturra okertzen hasi zaio amari, kontu bat eskatzen hasteko prest bezala. Ahots sarkorrez entonaturako narrazioak entzulea ipuinean kokatu zuen. Eta bere hitzak Jokin Mitxelenaren marrazkietan gorpuztu ziren: Bazan behin,

bai, mutiko ttiki bat, bere amaren izter lerdenei itsatsirik, mimo eske galtzetatik tiraka ari zitzaiona. Amak kopeta zimur zuen, eta semea ere mañak egiten ari zitzaion. Deskribapena osatzeko, gainera, ipuin kontalariak zehaztu ez zituen ñabar-durak gehitu zituen marrazkiak: betaurrekoak zirela Batixen lagun, alegia, eta arraia gorrizko galtzek jazten zuten amak ere, betaurrekoak zituela. Hasierako narratioak sortutako pertsonaiak marrazkitan gorpuztuz zihoazen heinean, Karlos Jimenezek istorioaren giroa kutsatu zuen musikaz. Piano hotsez behin eta berriz errepikatzen zen estrofatxo tristeak ama-semeen arteko hutsunea nabarmentzen zuen, eta Batixek sentitzen zuen amaren arretra falta espresatu.

Eta giro horretan... pertsonaiek bizia hartu zuten: Anjel Mari Peñagarikano Batix bihurtu zen betaurrekoak jaztean, eta amari berandu etorri zelako kontu hartu zion. Maialen Lujanbio ere betaurrekoak jantzi eta Edurneren larruan sartzean, bere zain egon gabe lagunak egiteko garaia bazuela egin zion errieta seme Batixi. Horrela, ipuineko pertsonaiak hasierako narratzaile edo idazlearen morrontzatik aske geratu ziren: sentimentuak adierazi, edo erabakiak hartzeko autonomia lortu zuten, beti ere baldintzatzen zituen egoeratik aterabide gabe. Baina, nork sortzen du egoera? Nork harilkatzen du istorioa, narratzaileak ez bada? Hemen dago esperimentuaren garaia, abenturaren xarma: marrazkiak, bertsoak eta musikak uztarturik karriatzen dute argumentuaren zama, eta hauek erabakitzen dute nondik nora eraman argumentua. Hiru arte espresioak batu, eta elkarrengan eragiten dute beraz. Ika-mikan utzi ditugun ama-semeetara itzuliz, ama Edurnek agindu diezaioke Batix semeari amonaren etxera joateko, tronpetak jotzera. Ma-

ALBERTO ELOSEGI

rrazkilariak orduan hurrengo eszena edo egoera sortuko du: amonaren etxea. Publikoak, transparentzia bidez, lerroetatik formak eta irudiak sortzen nola doazen ikusten du, eta marrazkiaren prozesua bera narrazio bihurtzen da: motots bat lehenengo, eta amona bat ikusten du publikoak ondoren, argi zenitalak diapositiba bihurtzen duen paperean. Mutil kozkor bat sortzen zaio amonari ondoan, eta bai, betaurrekoak eta tronpeta marraztu berri dizkioten ume horrek Batix behar du izan inondik ere. Emakume xaharra berriz noren amona den dudarik ez dago orain, honi ere betaurrekoak eta tronboia erantsi baitizkiote azken orduan. Eta hori da zalaparta etxe horretan sortu dena, Karlos Jimenezen organuak amonaren tronboi hotsa eta Batixen tronpeta zarata musika bihurtu dituenean. Ikusleak barre egiten du gustura: txiste bat kontatu berri diote marrazkia egiterakoan.

Irudiko pertsonaiek osteria ere bizia hartu dute eta bertsotan hasi dira. Egoera berrian kokatu eta marrazkia interpretatzea bertsolarien lana da. Amona-biloben arteko elkarriketak narrazioa aurrera eramaten du: sendiaz ari direla, Batixek bere aita nor den jakin nahi du, eta amonak, egia aitortzearen trantzea saihesteko, hori bere

amari galdetzeko esango dio. Eta marrazkiak hartuko du berriz ere lekukoa, hurrengo eszena sortzeko.

Nahasketa honen ezaugarri berezi bat-bateotasun erabatekoa da, sortzaile bakoitzak ipuina besteek utzitako puntuan hartu eta garatu beharko duelako. Beraz, bazen behin beretik oso ipuin ezberdinak sor daitezke, artisten uneko inspirazioaren arabera. Inprobisaketan aritu zen Karlos

■ **Sortzaile bakoitzak ipuina besteek utzitako puntuan hartu eta garatu behar du. Bat-bateotasuna erabatekoa da, beraz**

Jimenez, musika marrazkiari egokituz. Jokin Mitxelenak ere uneoro asmatu behar izan zuen zein testuingurutan kokatu Batixen betaurrekoak. Ipuinaren haria korapilatuko zuen ekintza edo gertaera falta izan zitzaion

hasieran saioari, baina gero oso ondo asmatu zuten istorioari norabide bat ematen.

Marrazkiak sortu zuen ikusmira gehien: Zer aterako ote da oraingoan errotulagailutik?... Eta irudiek beti ezkutatzen zuten sorpresa kolpe eta ironia punttu bat.

Bertsolariek ohiko moduan bat-batean jardun zuten,

baina inprobisatzeaz gainera gaijartzaile lanak ere egin behar izan zituzten: marrazkian ageri ziren elementuen erreferentziak etengabe sartuz, pertsonaia berrien izenak asmatuz, lekuen deskribaketak eginez, eta bertsoaren alde musikalaz ere baliatuz. Batixen tronpetaren ta-ta-ta hotsa errima bihurtu zen esaterako, eta egoerari egokitutako doinuak erabili zituzten, Batix loarazteko amak hautatu zuen sehaska kanta doinua kasu.

Ez ziren, beraz, entzutera ohituta gauden bertsoak izan, bukaera arrazoi sakonez

■ Maialen Lujanbio eta Anjel Mari Pañagarikanok jarri zituzten bertsoak. Hauek botatakoak Jokin Mitxelenak irudikatu zituen.

kargatuta duten bertsoak, alegia. Kasu honetan, argumentuaren narratzaile eta geroen deskribatzaile funtzioa bete zuen bertsoak, arrazoiketan gehiegi sartu gabe. Eta ez zen, ez, batere saio kaxkarra izan. Bertsolariak oso ondo sartu ziren nor bere paperean eta gai serio eta komikoak tartekatuz erritmo polita markatu zuten.

Denbora ere bat-batean eta ezkututa aritu zen lanean, eta ordu eta erdiko iraupena, eta segundu eta erdiko irudipena izan zuen ipuinari hala bazana eman zion Kazabonek: eta handik aurrera urte askoan bizi izan ziren oso zoriontsu.... Publikoaren txalo eztanda izan zen esperimendu haren ondorioa. Karmele Kruz eszenografia arduradunak azken marrazkia zintzilikatu

zuen eszenategiko horman, eta horrela ipuina osatu zuten 10 binetek aretoa komiki bihurtu zuten.

LABORATEGIA. Aurrera begira, Pagoarte laborategian asmatutako formula eztagarria dela esan daiteke, ikuskizun hau oso leku eta publiko ezberdinentzat erakargarria suerta daitekenez. Izan ere arte espresio hauek oso zabalak izanik, unean uneko egoerari egokituko zaion estiloko saiok egiteko aukera ematen dute, berdin poliziakoak nola maitasun istorioak, bel-durrezkoak ala erotikoak...

Esperimentuaren arrakasta hein batean Pagoartek horrelako formula berriak probatzeko eskaintzen duen aukeran egon zen. Izan ere publiko handiarengana zabaldu aurretik errazagoa da lehen saiakerak jende gutxirentzat lekua duen txoko honetan egitea. Euskal kultur espresioaren eta artearen gune da Pagoarte. Bertako ekintzei ukitu esperimental ematea du helburu, eta artearen munduko izen ezagunenak ez hain ezagunekin konbinatzen ere saiatzen da. 1998ko urtarrilean zabaldu zituen areto honek bere ateak, Gorriti eta Zirika eskulturgileen erakusketarekin. 10 ekitaldi burutu ziren bertan iazko urtean. Horien artean bideo maratoi bat, poesia eta bertsoaren arteko nahasketa, hitzaldi eta kantaldiak, narrazioa eta kantu konbinaketa...

Gaur egun 5 tailerrek dihardute bertan martxan, eta dagoeneko hemendik abuztura prestatuko dituzten saltsa bereziak aurrekusi dituzte. Horrela, aurtengo urteko lehen ekitaldia izan den «Ai Batix, Batix...»en ostean, «Haurra xutik» antzerki enmaskaratua prestatu dute apirilera. Maiatzerako berriz pintura erakusketa bat eta Lopetegui & Noizbehinka taldearen diskoaren aurkezpena iragartzen dute. Ekainean bigarren bideo topaketa izango da, eta honekin batera euskal herri telebisten topaketa bat ere bai. Uztailean beste disko baten aurkezpena egingo da, kasu honetan Julen Lekuonarena, eta abuztuan berriz bigarren bertso-pilota saioa. Partidu xelebre honetan bertsolariek pilotarien botilero lanak egingo dituzte, partidua noiznahi gelditu eta pelotariei animo eta kontseiluak emanez.

Ez da aktibitaterik falta, beraz, Ergoien auzoko txoko honetan, eta pixkanaka-pixkanaka, sortzen dituen kultur eta arte produktu berriei batera, bere lekua eta izena hartuz doa esperimentazioaren munduan ●

♦ ESTITXU EIZAGIRRE

kulturunea

KOLDO MITXELENA Kulturunea 1999

ERAKUSTARETOA

otasailak 25 - apirilak 24

Andrés Nagel. Bide bazter

maiatzak 13 - uztailak 10

Willie Doherty

uztailak 29 - irailak 25

El espacio del sonido/ El tiempo de la mirada

urriak 14 - azaroak 13

XXXVIII. Artista berrien lehiaketa

azaroak 30 - otsailak 5

Juan Luis Moraza. Interpasividad

GANBARA

martxoak 11 - apirilak 10

Antton Olariaga

apirilak 16 - maiatzak 15

Criaturas insólitas. José Luis Posadaren marrazkiak

maiatzak 27 - ekainak 26

Okupgraf 99: Atxaga eta grafika

uztailak 2 - 30

Txomin Txueka, Andoni Egaña. Sare artetik begira

abuztuak 11 - irailak 18

Gabriel Ramos Uranga. Zezenak

urriak 1 - 27

Ikusteko musika. Munduko musika tresnak
* Loidi-Yarza Bilduma

azaroak 4 - abenduak 4

Gabriel Aresti (1933-1975)
* Bilboko Bidebarrieta Kulturugunearekin lankidetzan

abenduak 15 - urtarrilak 22

Jorge Luis Borges (1899-1986)

LIBURUTEGIA-uda

Liburutegiko hondamendiak

ZIKLOAK

martxoa

Zientzia, Teknika, Kultura
eta Gizartei buruzko III. Ihardunaldiak
Entre la ciencia y la pseudociencia.
Mito y realidad de la racionalidad científica
* Teoría aldizkariarekin lankidetzan

maiatza

Herri bat, idazle bat
Suedia, Torgny Lindgren
* Koordinazioa: Luisa Etxenike

urria

Migrazioak I
* Koordinazioa: Santi Eraso, Pedro Albite

azaroa

Gabriel Aresti (1933-1975)
* Bilboko Bidebarrieta Kulturugunearekin lankidetzan

azaroa

Antiqua - Antzin Aroari buruzko VI. Ihardunaldiak
* Bitarte aldizkariarekin lankidetzan

IRAKURKETA GIDAK

Torgny Lindgren
Gabriel Aresti * Donostiako Liburutegi Nagusiarekin lankidetzan
Jorge Luis Borges
Ernest Hemingway
José Bergamín * Artelekurekin lankidetzan

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

Kultura eta Enkara Departamentua
Departamento de Cultura y Enkara

Astia Hartuta

L I B U R U A K

**MARIO SALEGI
LA PASION DEL
SIGLO XX***Iñaki Egaña*Txalaparta
157 orrialde
1.600 pta.**ESPAÑA
UNIFORME***Jose Ignacio Lacasta
Zabalza*Pamiela
365 orrialde
2.000 pta.

Mario Salegi 1918ko apirilaren 17an jaio zen Donostian. Juventudes Comunistaseko kidea izan zen lehenik, Jagi-Jagikoa geroago. Gerra Zibilean ANVko bolondres moduan aritu zen. Britainia Handitik EAJko taldeekin batera, Francoren aurka jardun zuen. II. Mundu Gerraren hasieran nazien barne borroketan parte hartu zuen eta EEBBetako marinan amaitu zuen. Europa eta Ameriketako erbesteratua, macartismoaren ikusmiran egonik ere, borroka antifrankistarekin jarraitu zuen, FRAP eta ETari bere sostengua eskainiz. Iñaki Egañaekin elkarriketa luze honetan, Salegiren bizitzaz gain, mende osoko Euskal Herriko zein munduko historiari egiten zaio errepaso ●

El pluralismo enteco y desmemoriado de la sociedad española y de su conciencia nacional e intelectual» dio liburuaren azpitituluak. Egun Espainiako gizartean ematen ari den uniformizazio kultural kezkarriaz egiten du hausnarketa egileak. Homogeneizazio hori kritikatu egiten du, «segurtasun» eta «antiterrorismo»aren aitzakian bultzatzen den diskurtsoan oinarritzen dela esanez. Lacasta Espainiako nazionalismoaren inguruko intelektualitatearen aurka azaltzen da, erregimen konstituzional horren ahultasun demokratikoa agerian utziz. Finean, pluraltasun politiko eta juridikoaren alde mintzo zaigu iruindarra, gainerako nazionalismoak ere kontuan hartuko dituen pluralismoa ●

**EUSKAL
DEITUREN
IZENDEGIA***Mikel Gorrotxategi*Euskaltzaindia
279 orrialde
1.500 pta.**ETXARRIARATIK
SAKANERARA***Eneka Maiz
Iñaki Mundiñano*Nafarroako Gob.
199 orrialde

Mikel Gorrotxategik paratu, Euskaltzaindiaren Onomastika Batzordeak osatu eta Euskaltzaindiak, Eusko Jaurilaritzak eta Espainiako Justizia Ministeritzak argitaratutako lan honek euskarazko abizenen zerrenda jasotzen du, Abadezanenatik hasi eta Zutzuarregira bitarte. Tresna egokia da bai administrazioan jarduten dutenak, bai beste askok, euskal deiturak zuzen nola idatzi behar diren jakin dezaten, hots, abizenak idaztean ere akatsik ez egiteko. Egungo arauen arabera moldatu dute deitura desberdinen idazteko modua eta kasu batzuetan, denboraren poderioz eta beste hizkuntzen eraginez aldatutako abizenak, euren jatorrizko forman ematen saiatu dira ●

Euskara batua onetsi eta euskalkietako hitz eta esamoldeak baztertu ohi dira maiz. Alderantziz, badira euskalkia mantentzeko batuari uko egiten diotenak. Honek guztiak euskararen erabilerari mesederik egiten ez diola-eta, Eneka Maiz eta Iñaki Mundiñanok Sakana aldean erabiltzen den hizkera eta batuaren arteko zubi izan nahi duen lana burutu dute. Etxarri Aranazko euskaratik abiatu eta Sakanako euskara batura bitarteko ibilbidea egiten du lanak, baina ez termino ulertezinez beteriko azterketa teknikoa eginez, herriarrek ulertzeko moduko hizkuntza errazean baizik. Euskara erabiltzen duen orori zuzendua baitago liburua ●

EZPALA

10. zenbakia

Ezpala

94 orrialde

Urteko 2.500 pta/100 l.

Ezker Abertzaleko Aldizkariaren 10. zenbaki honek «Hedabideak eta Euskal Herriko gatazka» gaia du oinarri. Azken hilabeteotako gertakizun politikoak direla eta, hedabide espainolek hartutako jarrera dute hizpide bertan jasotzen diren iritzi eta hausnarketak ezberdinek. Txema Ramirez de la Piscina, Jabier Salutregi, Dario Machado eta Iñaki Gil de San Vicente izan dira

besteak beste, gaiaren inguruko euren ikuspuntua orri hauetan azaldu dutenak. Txente Rekondok gaia Irlandako gatazkara eraman du eta Gabriel Ezkurdiak, ostera, Irak-eko kasura.

Beste gai batzuk ere aztergai ditu azken «Ezpala»k: Lenin hil zenetik 75. urteurrena, Bartzelonako Adierazpena, Autonomia 1978ko Espainiako Konstituzioan... ●

«Diskurtsoa landu nahi dugu»

Ezpala» aldizkariak bere 10. zenbakia kaleratu berri du. Nola antolatzen duzue aldizkariaren egitura?

Urtean lau ale kaleratzen ditugu eta beraz, hirugarren urtea daramagu aldizkariarekin. Erredakzio kontseiluko kideei begiratzuz gero konturatuko da irakurlea lurraldetasunari bere garrantzia eman diogula eta Iparraldeko zein Hegoaldeko hartzen dugu parte. Hiru hizkuntzetan idatzia dago aldizkaria. Frantsesez edo gaztelaniaz jasotako artikulua bere horretan argitaratzen dugu eta euskarazkoari berriz laburpena egiten diogu bi erdaretan.

■ **Zer lortu nahi duzue aldizkariarekin?** Euskal Herriko errealitatea islatzen saiatzen gara, beti ere kontuan izanik ezker abertzaleko aldizkaria dela. Dena den, gure helburu bakarra ez da informatiboa, baita formatiboa ere. Informazioaz gain diskurtsoa landu nahi dugu. Euskal Herriko egoera «Ezpala» irakurritan uler daitekeela uste dut.

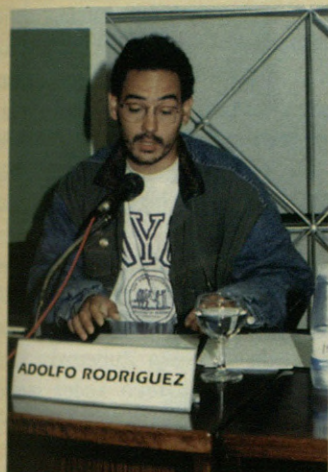
■ **Euskal Herria da abiapuntu eta helmuga?**

Ez gaude gure zilborresteari begira bakarrik,

baina Euskal Herritik begiratzen dugu dena. Askotan bertako gaiak aukeratzen ditugu, baina gaia orokortuz atzerriko kolaboratzaileek idazten dituzte artikulua.

■ **Monografikoak lantzeko joera duzue.**

Bai. Aurtengo lehen ale honetan adibidez, hedabideak eta Euskal Herriko gatazka hartu dugu gaitzat. Mota desberdinetako artikulua bildu ditugu gai honen inguruan. Batzuk aipatzearen, Howard Zinn historialari eta unibertsitate irakasleari neuk egin diot elkarrizketa eta berak kontatzen digu nola dominazio egoera mantentzeko pentsamendua kontrolatu behar den. Hala ere, mundu globalizatu munstro honen aurrean kontrainsurjentziarako bideak ireki direla dio. Jabier Salutregik "El primer y unico poder" izenburupean idatzi du eta Txema Ramirez de la Piscina berriz, "Kazetari lana eta bake-bideak" artikulua idatzi du. Bartzelonako Adierazpena eta bere etorkizuna ere jorratu dira. Mikel Gomez Urangak berriz, Euskal Herriak independentziako bidea hartuko balu ekonomikoki izango lukeen bideragarritasuna aztertu du ●

■ Fito Rodriguez

«Ezpala» aldizkariako erredakzio kontseiluko kidea.

LENTE PROGRESIBOAK
3 punturen arteko distantziarik erosoena

urriti

tarteko distantzia

hurbil

Edozein distantziatar ongi ikus dezazun, MULTIOPTICASen itenbiderik onena dugu. INDO betaurreko progresiboak. Erosoak eta eraginkorrak. Ikusmen nekatua ahanztu dezazun. Gainera, gure MULTIOPTICAS txartelarekin ordaintza hiru hilabete erosotzen egin ahal izango duzu inolako gainkargurik gabe. Eta Travel Club puntuak lortu ahal izango dituzu. Del ezazu 900 34 35 36 telefonora eta informazio gehiago emango dizugu.

INDO

DISTANTZIA GUZTIAK BETAURREKO BAKARREAN

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

HONTZAREN ORDUAK

Jesus Mari Olaizola
"Txiliku"

Elkarlanean
160 orrialde
1.600 pta.

Txiliku» goitizenez ezaguna den idazle zaraiztarak euskal literaturan ezohikoa den gaia hautatu du bere lan berrian: ehizaren mundua. Gizonak dira protagonista, eta armak. Elementu horiek elkarte gastronomiko batean edota soldaduen kuartelean kokatu ditu egileak. Hizkera natural eta ironikoz deskribatzen den giro horretan giza arimaren alderdi ilunak agerian uzten ditu. Lau ipuinek osatzen dute liburua —«Hontzaren orduak», «Adur gaiztoa», «Bentara noa, bentatik nator» eta «Hontza uluka»—, baina lauetan topa daitezke lotura elementu ezkutuak, nolabaiteko eleberria osatuz ●

D I S K O A K

LÜRRALDE ZILARRA

Mixel Arotze
Maddi Oihenart
Mixel Etxepokar

Agorila

Pastoralak, maskarak... kantu zein kantari iturri oparoa izan da eta da Zuberoa. Zuberoako mendietan aspalditik sortu dira kantak. Gutxitan egin dira ahaleginak, ordea, kantu horiek mendi horietatik atera eta Euskal Herri osora zabaltzeko. Horixe da Baionako Agorila disketxeak kalean jarri berri duen apustua. Hiru kantari bildu —Mixel Etxepokar, Maddi Oihenart eta Mixel Arotze— eta «Züberoako mendietako kantore zahar eta berriak» azpituaz «Lürralde zilarra»

diskoa argitaratu du. Aipaturiko hiru horiek ahotsa jarri dute eta Mixel Etxepokarrek gainera txirula, ttuntuna eta klarinetak jo ditu grabaketa honetan. Kent Carter kontrabajoan aritu da, eta Josean eta Jesus Artzek, aldiz, txalapartarekin kolaboratu dute lan honetan.

Diskoa irekitzeko «Bazterretik bazterreal» kantua «Zintzarrada», «Laparen ahaidea» eta basa ahaide batekin uztartu dute. Ondoren, «Lau sasua» kantuari txalaparta saio batekin eman diote hasiera. Aurrerago «Agota», «Sor leküa kitatuz», «Zelüko izarren bidea», «Hats hots», «Belatxa» eta beste hainbat datoz, diskoari izena ematen dion «Lürralde zilarra»rekin amaitzeko.

Orotara hamalau abesti. Herrikoiak eta zaharrak batzuk, berriagoak besteak —Mixel Etxepokarek berak sortutakoak horien artean—, baina Zuberoako kantu sorkuntza ezagutarazteko xedez bilduak guztiak ●

4.800 pta.
192 libera

Idearipez,
Marrazkitz,
Debekaizu!
eta Asmaizu!
denak batera
aspertzeko
betarik ez
izateko!

DOSTAIZU!

Idearipez jolasak (360 txartel / 2.160 galdera) dugun euskal kultura, eta Euskal Herrikoa ez dena ere bai, aberasteko aukera ematen digu, eta **Marrazkitz** (192 txartel / 960 hitz), **Debekaizu!** (384 txartel / 2.304 definizio) eta **Asmaizu!** (10 zerrenda eta 80 definizio) tresna ezin hobeak dira euskal hiztegia eta irudimena lantzeko.

Idaio zeure etxean!
Diru sarrera gure kontu korrontean egin ondoren bidali abonari-
telefonoa, eta zure datuak (izena, helbidea eta
AIZU! aldizkaria. Izena, helbidea eta
48005 Bilbo - Tel. 94 - 415 52 57
Kontu korrontea: BBK
2095 0061 57 38-3076821-7

GERNIKA apirilaren
3a arte
"Bebiak"
Alberto Rementeria-
ren arte lanak daude ikusgai.
Euskal Herria Museoa

MUTRIKU martxoak
12
"Tribuaren hitz
galduak"
Mikel Markez eta Pako
Aristik errezitaldia
eskainiko dute.
Kultur Etxea
19:30

LASARTE-ORIA
martxoak 12
Koldo Ameztoi
Ipuin kontalari
ezagunaren
emankizuna antolatu
dute ostiralerako.
Jalgi Kafe Antzokia
23:00

MIARRITZE martxoak 12
Korrika Kulturala
Benito Lertxundik kontzertua
eskainiko du Euskadiko
Orkestra Sinfonikoa lagun
duela.
Palais du Festival
20:30

BILBO
martxoak 13
Elkartasunaren
Eguna
AABk eta
Senideak
antolatutako
egunean Euskal
Herriko eta
atzerriko talde
andana izango
da.
Erakustazoka
16:30

BASAURI martxoak 12
Zine Maratoia
"Mujeres Realizadoras"
izenburupean hiru
emakumeren filma bana
ikus ahal izango da.
Social Antzokia
22:30

GASTEIZ
martxoak 16
Xabaltx
Bere bakarkako
lehen diskoa
aurkeztuko du
kantautoreak:
"Zalantzak".
Parral taberna
20:30

EIBAR
martxoak 12
"101 Años de
Cine"
Antzerki
Jardunaldi-
en baitan,
Espainiako
zinema
historiaren
errepaso
egingo dute
Mariano
Marín eta
Ángel Ruiz
aktoreek.

SEGURA
martxoaren 14a
arte
Iparra-Hegoaren
5. edizioa
Segurako Elorri eta
Urruñako Bertoli
elkartek
antolatzen duten
kultur-aste-
an hainbat ekitaldi
izango da. Besteak
beste,
haurrentzako festa,
jendakume-
margo
sariketa, futbol
partida, kontzertua,
azoka, pilota
partida...

ARANTZA martxoak
13
Joxe Ripiau
Mugurazatarrek
kontzertua eskainiko
dute.
Pilotelekua
00:00

UZTARITZE martxoak
18
Mintzaldia
Joseba Etxartik
"Euskaldun
amerikanoen kantua"
gaia hartuko du hizpide.
Lapurdi aretoa
21:00

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

 kutxa

fundazioa
fundación

Horia da Urnietako Aritzaga baserria; Asegarce enpresaren gotorleku partikularra, non Tele 5eko «Cocina con fundamento» eta «Karlos Argiñano, con mucho gusto» saioak egiten diren. Gaur grabazio eguna dute tele-sukaldaritzak «masa fenomeno» bihurtu duen Argiñanorekin.

ARGIÑANO & KONPAINIA

Gosaldu gabe joan gara. Ideia txarra, iritsi ahala tripazorriak dantzan jarri baitzaizkigu txanpi usain gozua nabaritzean. Ea geroxeago mokadu bat eskaintzen diguten. Aritzaga baserria lantatik sobera handia bada, barruko epelean are galantagoa. Kanpoko euriaren gisan, barruan ere jendea gora eta behera dabil sukaldetik platora, azken ukituak ematen Argiñanoren grabaketari heltzeko. Gure harriturarako, saioa erdaraz izan arren, lantaldean euskara da nagusi. Saltsaren erdian, inoiz hazten ez zaion betiko bizar motza duela, telebistan bezain berritsu eta kilikari hartu gaitu Karlosek; bera ere hika: «Hemen agertzen dituen jaki guztiak bene benetakoak dituk, grabazioa amaitu ondoren guk jaten dizkiagu eta hik ere dastatuko dituk». Hala bedi! Goseak amorratzen gaudete eta. Ez da harritzekoa beraz, lantalde erdia dietan egotea azanarioak jaten menu oparo hauen erruz.

LABEAREN MISTERIOA. Halaxe, gaur hautatu menua ximplea da, nornahik egiteko modukoa: txanpinioiak, arrautzak tomatearekin eta arraigorria labean. Sukaldean gaudela, berehala konturatzen gara hemen amarrua dagoela. Hain zuzen, ez dago itxoin beharrik jakia labean egin arte; platerak aurretik prestatuak dituzte eta. Grabazioa hasten delarik, Karlosek bi saio jarraian egiten ditu, bere hitzjariorak eta 3.000 saiok ematen duten eskarmentuaz baliatuz, ardoei eskainitako tarte berria ahaztu gabe.

AUDIENTZIA BORBORKA. Arrakasta ari da lortzen beste behin ere Argiñanoren igande eguerdiko saio hau. Ordu horretan liderrak dira %29 inguruko audientziarekin. «Gure eguneroko lanean horrek ez du eraginik; gaizki joango baltz ordea, aise esango ligukete» azaltzen digu Jone Miren Goenaga zuzendariak. Bestalde, Eva Ar-

giñanok aurkezten duen «Cocina con fundamento» eguneroko saioa izanik, plangintza ezberdina du. Egutero aurkezte ezberdin batekin aritzen dira, alegia, goiz batean sei saio egiten dituzte Evarekin eta hurrengo goizean berriz, lau Rotetarekin, gehi Begoña Atutxaren azalpenak.

BRIKOMANIA «IZOZTUA». Sukalde kontuak pil-pilean dauden bitartean, «Brikomania» saioa sutondotik gertu utzi dute. Audientzia baxua ematen zuela argudiatuz. Azken boladan, landare eta abereen txokoa egiten zuten, baina ezta pizgarri horrekin ere. Eva Breton produkzio arduradunak penaturik dioenez: «Hiru denboraldi hauetan ikusle goi fidela izan dugu. Baina larunbat eguerdiko ordubietatik arratsaldeko zortzietara aldatu zutenetik, gureak egin zuen, ordu horretan askoz audientzia altuagoa eskatzen baita. Dena den, berriz jarriko ote duten itxaropena ez dugu galtzen».

ARGENTINAKO EMAKUMEAK. Hemen hilabete eman ondoren, hurrengo osorako Buenos Aires-era joaten dira Karlos eta Jone Miren, bertan egutero saioa baitute. Jadanik 600.era iritsi dira. Karlosi anekdotak purrustaka ateratzen zaizkio. «Duela gutxi Pampan dagoen Macachin izeneko herrira joan eta hara zer sorpresa! Mundu guztiak izen euskaldunak zituen, kaleak ere beste hainbeste, eta herriko hotelak... Eusko Alkartasuna zuen izena». Halaber, Argentinako emakumeen argaltzeko sistema bitxia kontatzen digu besa-saindarrak: «Ostegunean jateari utzi eta baraurik egoten dira larunbatean galtzak sartu ahal izateko. Eta bai, horixe! kabitzen zaizkiela». Horren haritik, hemengo lantalde erdia ere dietan dagoela oroitaraztean, Argiñanok ez du zalantzarik: «Hori mito bat duk, motel, sofa duk benetan poto lotzen zigukena. Tori, jan ezak» ●

■ Giro sano-sanoa dago lantaldean, Karlosen alaitasunaz kutsaturik.

MIKEL ALONSO

ESTEPAN ALDAMIZ-ETXEBARRIA

Pantaila aurrean apaizek baino aitortza gehiago entzuten ditu gauero Estepanek. Batzuen ustez, «Bakarrrik edo parlebu franse» saio orijinala da, besteentzat berriz, somniferorik onena. Bata ala bestea izanda ere, ausardia ezin zaio ukatu 42 urteko donostiarrari.

«'Parlebu' ikusleek egiten dute»

Saioak bere tokia atzeman duela dirudi. Zein balantze egiten duzu orain artekoaz?

Ba, nik balantze polita egingo nuke. Hasieran ez genekien jenderik ba ote zegoen kristalaren bestaldean, zertaz eta norekin mintzatu, edota mami morbosoa izango ote zuen. Orain badakigu zer dagoen eta euskaraz posible dela hau egitea. Ikusmina ere badago, zuzenean izatean, ez baitakizu norekin eta zertaz ari-tuko zaren. Programari mania diotenek detzeak ere bere puntua ematen dio saioari.

■ Saioa zer nolako ikasbide ari da izaten euskaldunon giza kondizioa ezagutzeko? Ez zaizu konfessore konplexua sortzen ari, ezta?

Ez, horixe! Oso gustura aritzen naiz ikusleekin berriketan. Aitortzak edo tankera horretako deiak gainera, oso urriak dira. Jendeak bideoak eskatu edo agurtzeko deitzen du gehienbat, kanpoko kontuez mintzatzeko norberaren baitan dauden kezkez baino. Euskalduna, salbuespenak salbuespen, zuhurra da, barruko trapaak ateratzea izugarri kostatzen zaio/gu. Baina, zer egingo diogu, bada!

■ Jendea itxia izan arren, zein izan da

■ «Nire ilobek asteburuan erdal kateak ikusten dituzte, ETB-1ean aukerarik ez dutelako»

gehien hunkitu zaituen telefono deia?

Aitor Zabaleta hil zutenean, lehen deia bere arrebarena izan zen; ez nekien zein

aurpegi jarri, oso programa hunkigarria izan zen, bakoitza bere sentimen-duak agertuz eta familiari dolua adieraziz. Horren haritik, argi dago, gure kontuak gorde arren, euskaldunok heriotzarekiko sentipen berezia dugula.

■ Ez al zaizu iruditzen ETB1ek ez duela euskal gizartearen aniztasuna islatzen? Zein telebista eredu nahi zenuke ikusi?

Nire diskurtso poetikoa botako dizut: betiko futbol eta pilota ETB-2ra pasatzea nahi nuke, euskaraz baina. Horrela, asteburuetako ordutegi hori erabil lezakete ume, gazte eta hain gazte ez garenontzako saioak eskaintzeko. Eduki aldetik pretensio handirik gabe, baina programazio normal bat gutxienez. Nik pertsonalki hainbeste futbol eta pilota irensteko ahalmenik ez daukadanez, erdal kateak ikustera behartzen naute.

■ Nolatan bururatu zitzaizuen saio hasierako kareta bitxi hori?

Bilboko jaietan «Las Fellini» hirukotea oholza batera igota ikusi nuen, «Parlebu» kanta horrekin ari zela. Eñan eta izan. Saioari kontrapuntu ero hori ematen dio, alaia, gautxoria eta lizuna ●

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ «ENTRE DOS FUEGOS» EGUNERO ARRATSALDEZ

Apustu handia egin zuten telesail honekin, Bilbon girotua, eskarmentuko aktoreak eta errealizazio duina. Usteak erdia ustel, gidoia ahaztu baitzitzairen. Azal distiratsua baina funts gutxi, pena da. Orain, 13 atalak eman dituztelarik, berriro eskainiko dute arratsaldetan, ordu erdiko formatoa harturik baina. Ea modu honetara gehiago ulertzen den ●

■ «MAITE» LARUNBATERA PASAKO DUTE

Futbol erraldoiari itzalgune ttipi bat egitearren, «Maité» egunez aldatuko dute, «Entre dos Fuegos»eko azken atala eman bezain laster. Nahiz eta lehenengo 13 atalak hobeki funtzionatu zuten, eta nahiz eta orain arte asteazkeneko ordu txikitan eman, «Maité»ko atal berriek % 15 inguruko audientzia izan dute (% 20 eskatu ohi zaie) ●

■ SYLVESTER STALLONE ETB-1EKO «ZINE ORO»-N

Estreinaldi komertzialei jarraiki, «Dredd Epailea» filma emango dute hilaren 14ean, igandean. Oinarria komiki batean duen film honetan, Stallonek bere ohiko diskurtso intelektuala botako digu: hiriko gaizkile guztiak txikitu. Inork ez dezala pentsa ordea, Slyk buruan zerrautsa duenik, «Rocky»-ren gidoia berak idatzi baitzuen, Oskar irabaziz ●

G U R E I R R A T I A

Gaztea, euskalduna eta bidaiazalea izatea. Horiek dira «Gazte Bidaiari» Gure Irratiaren lehiaketa berrian parte hartzeko baldintzak. Saria mamitsua: 30 bidaiak Europa osoan gaindi.

BAIONATIK EUROPARA

Garai berrietara egokitua dator lehiaketa hau. Baionako Gure Irratia euskal gazteei begira egiten ari den lanaren adierazgarri. Ohituraz, aipatu irrati-ko entzuleak 45-55 urte ingurukoak izan dira. Egun ordea, ikastoletatik ateratzen ari diren gazteek nahikaria badute haria ez galtzeko; baita euskal musikaren bidez euskal mundua emeki-emeki ezagutu eta gau eskolatan euskalduntzen ari direnek ere. «Azken bi belaunaldietan Iparaldean euskararen familia transmisioan hausdura bat egon da» argitzen digu Agus Hernan zuzendaria. «Orain berriaz, euskaraz bizi nahi duen belaunaldi berria dator eta horren kariaz, gu gazteei begirako emankizunak hasi gara egiten arratseko 8etatik 10ak arte, gazteek egina».

Illo horretan kokatzen dugu ekimen berri hau, «Ikas» euskal pedagogi zentruaren aholkuaz. Halaxe, lehiaketan parte

■ Irratsaio bat burutuz, Europako hiriburuak ezagutzeko parada izango dute irabazleek, Txekia eta Errusia barne.

hartzten ahalko dute 16, 17 eta 18 urteko euskaldun gazteek, Ipar nahiz Hegoaldekoek, binaka bildurik. Oren erdiko irrati emanaldi bat egin beharko dute Euskal Herriko pertsonaia baten inguruan, izan dadin gaurkoa ala iragan denboretakoa:

«Baina ez nahitaez hilik dagoena, bizirik dauden ingurua ere, hots, Mikel Laboa, Fermin Muguruza...», zehazten du Agusek. Emankizuna kazetari formak grabatu beharko da, honekin batera gidoia agertuz. Bi irakasle eta irratiari batek osatuko dute epaimahaia. Lanen neurtzeko honako puntuak hartuko dituzte kontuan: hautatu gaiaren interes eta berezitasuna, euskararen kalitatea, eritmoa eta musikaren programaketa. Lanak apirilaren 15a aintzin aurkeztu beharko dira. Sarituen lanak irrati bidez hedatuko dira maiatz, ekain eta uztailen. Lehen

hamar irabazleak bidaiak sarituak izanen dira, gainontzekoen artean beste hamar bidaiak zozketatuz. Irabazleek «Intercars» konpainiak proposatu Europako 19 hiriburuaren artean aukeratu beharko dute. Xehetasunak: (0033) 559593001 telefonon.

A u r p e g i a

■ Juan Alberto Viejo

«Binilozko diskoen xarma galdu da»

«En el aire» emankizuna egiten du Durango Irratian

Lagunek animatuta hasi zen bere herriko irratiari, Elorrioko Txantxibirin, hain zuzen, saio ttipi bat eginez. Duela 10 bat urteko kontuak dira horiek. Ondoren, Durango Irratian probak egin zituztelarik, esatari modura hartu zuten, bere estilo lañoak eraginda. Aldi berean irratiarendako publizitatea lortzen aritzen bada ere, 27 urteko Juan Albertok argi dauka bere bokazioa zein den: «Entzuleekin da-

goen harremana da gehien atsegin zaidana. Antzezlan batean jendeak txalotzen duen bezala, eskainitako kanta edo egin duzun elkarrizketa neurri berean entzulearen gustukoa izatea da nire helburua». Bestalde, biziki botatzen du faltan binilozko diskoek zuten xarma. «Disketxeek CD-ak baino ez dizkigute igortzen, eta jakina, disko-jogailuak ez erabiltzean, herdoiltzen ari zaizkigu».

B a g a k

■ EUSKADI GAZTEA SARIAK 99 GERTU

Martxoaren 25ean egingo den jaialdiari begira, hona hemen jendeak bozkatzeko dituen hautagaiak: Kantu onenari: Etzakit, Joxe Ripiau edo Doctor Deseo. Musika berria: Wazen, La Oreja de Van Gogh edo Noraezean. Musika talde edo bakarlari onenari: Ruper Ordorika, Kaos Etiliko edo Maixa eta Ixiar. Disko onenari: Gozategi, Urtz edo Kepa Junkera. Kirolari onenari: Sivori/Berruet/Azkoitia, Realeko belar gaineko nesken Hockey taldea edo Ruben Beloki. Beti Gazte: Benito Lertxundi, Athletic edo Julian Retegi. Jendeak parte hartu dezan bidaiak bat New Yorkera zozketatuko da.

L A N D A R E A K

Udaberria ez dabil urruti eta zenbait egunetan tenperaturak hala adierazten digu. Gipuzkoan bada ordea txoko bat, landare, animalia eta pertsonen mikroklima gorria jasan behar dutena.

IZOTZA BATAIATUA OMEN DA

Ernio mendiaren hegoaldeko baserritarrei entzuna diet esaera xelebrea bezalaxe dotorea: Beizama eta Santamaña arteko Beondegin sortua eta Bidanian bataiatua dela izotza.

Egia esan, aparteko mikroklima gorria dute inguru horretan. Altzo den magal izan beharko lukeen mendien arteko xokona, zulo maltzurra da eta azala gogortu eta barrenak zaildu behar dituzte bertan bizi diren landare eta animaliek, baita bi hankakoek ere...

Paraje hartara joaten naizenero ondoko bailaretako etxaldeetan hazten diren landareetatik inbidi punttu batez mintzatzen dira bertakoak. Urtea joan, urtea etorri udazkenean sartu ordurako hasten den negua uda-

ren atarian baino ez omen da errenditzen eta landatu, nola-hala bixi eta zapuztea izaten omen da hara eramandako landare gehienek patua. Ibai eta errioren inguru

epeletara begira bizi diren menditarrok urrutiko lur hotzetako landareak ekarri beharko lituzkete behean beratuon bekaitza pizteko. Bertan izango lukete, orduan, beste inon hazi ezingo ez litzatekeen landaredia.

Klima berotzen ari dela eta egunen batean komeriak lituzkete landare hozbera eta urzale hauei eusteko. Baina, lezioa ikasia dute honez gero, udako ekaitzetako laino ilunen harria urtzeko era erakutsi baitzien garai bateko abadeak: elizako ezkilak jo zalapartan.

Zeruetan horrela agintzen duenak nola ez du bada izotza bataiatuko... baita beltzena ere ●

♦ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redest.es

O S A S U N A

Hogei minutu baino gutxiago behar ditugu euskaldunok lo hartzeko eta bitarte horretan telebista ikusi eta irakurri egiten omen dugu. Lanak eta asko jateak loa kentzen digute ordea.

IRAKURRI ETA LOTARA

Aurreko astean aipatzen genituen Pikolin koltxoi-enpresa ezagunak egindako ikerketaren emaitza batzuk. Gezurra badi-rudi ere, Espainian egindako azterketa honek desberdintasun handiak erakusten ditu komunitateen artean.

Euskal Autonomia Erkidegoko biztanleek hogei minutu baino lehenago lortzen dute lokartzea eta Espainiako batez bestekoa 21,6 minutukoa da. Eta zer egiten dute euskaldunek denbora horretan? Telebista ikusi gehienbat (% 41,4) eta irakurri ondoren (% 38,3). Ohean irakurtzeko ohitura handiagoa da EAEn Espainian baino (hemen % 33).

EAeko biztanleen % 7k bakarrik era-

biltzen ditu lasaigarriak lo hartzeko, Espainiako batez bestekoa % 10ekoa den bitartean.

Insomnioaren arrazoirik usuenak la-

narekin lotuak dauden kezkak (% 35), afari ugari eta pisuak (% 19), oheratu aurretik edari alkoholikoak hartzea (% 14) eta osasun arazoak (% 13) dira.

Inkestaturikoen % 23k aitortzen du zurrunga egiten duela, baina datu hori ez da fidagarria, beren bikotekideekin inkesta osatu ondoren, batez bestekoa % 29ra igo-tzen baita. Zergatik ote diferentzia hori?

Horiexek, bada, Pikolin enpresak bere berrogeita hamargarren urteurrena ospatzeko 3.300 inkestatan oinarrituz lo azturei buruz egindako ikerketaren emaitza nagusiak. Eta bukatzeko, betidanik kezkatu nauen kontu bat aipatzeko, zu, irakurle, inkestatu ote zintuzten? ●

♦ JABIER AGIRRE

Aragoi ibaitik historian murgilduz

Nafarroako Erdi Aroko bizimoduetara hurbiltzeko parada izanen dugu ibilbide honetan. Ibarbasoetako landareak eta animaliak, erakarpen ona badira ere, haran estuetatik landa zabaletaraino, gure kondairaren nondik norakoak ezagutuko ditugu, bisitaturiko herrietako ondasunen bitartez. Latitude ertainetako lurretatik Erriberara daramagun bidea, antzintatik animalientzako transumantzia ibilbidea dugu, hots, abelbide erreala, eta bertan oraindik zenbait etxola edo korralizek tente diraute.

■ Aragoiko zubitik Galipentzu herria goialdean.

Galipentzu berritik abiatuko da oraingo bidea, Aragoi ibaia eza-gutzeko. Goiko Galipentzu herria bukaeran bisitatzea aginduta dago. XII. mendeko hiribildua dugu, eta aipatzekoak dira bere bi elizak, San Salvadorrekoa, (Nafarroan kriptadun gutxien dutenen artean ere, horma margoak Nafarroako Museoan ikusgai direlarik), eta San Pedrorena bestea. Erdi Aroan lehenik musulmanengandik babesteko eta gero Aragoiko koroaren aurkako gerretarako; gazteluaren aztarnak denborari eta herriari irri, tente diraute.

Plazatik Galipentzurako errepideari jarraituz, ezkerrera lehenengo pista hartu, (0,4 Km) eta zuzenean zubirarte joan beharra dago. Zubiak berak istorio ederrak kontatzen lekizkiguke, XVIII. eta XIX. mendeetako gerretan suntsitua izan baitzen. Gainera lehen karlistadan, 1837. urtean, bertatik abiatu zen Karlos erregea Aragoi-

ko konkistan. Ez litzateke harritzekoa izango erromatar garaian bertan ere izatea,

udalerrietan miliarioen aztarnak aurkitu izan baitituzte. Ibaiaren beste aldean eskuinetik Aragoiren bideari helduko diogu eta mendi malda honetan Erreserba Natural txiki bat sortu zenez, gozatu inguruaz.

(9,4 Km). Zuzen segi, ezkerretik korraliza batera doan bidea utzirik. Eraiketa hauek, harlanduzko pilarez nahiz adrekin osatuta daude, estali gabeko bailekin. Horra batera erantsitako artzainaren etxola dun ere du zenbait topatuko dugu. (13,3 Km). Zuzen jarraitu bidea, ezkerreko pista batik baztertuz.

(15,5 Km). Gurutze bat bihurgune baten ondoren aurkituko dugu, ezkerretik ubide bat dakusagu eta eskuinetik korraliza baten aztarnak. Bideak zuzen jarraitzen du eta handik kilometro gutxira (18,3 Km) pista hobeari helduko diogu. Zerealekin landa artean presa eta askaltoki bat dugu atsedenaldirako toki aproposena. (20,2 Km). Berriz bidea jarraituz Zarrakaztelura

■ Aragoiko ibarbasoan landare eta animalia ugari topatuko dugu.

Ezkerretik hartuta, errepidez, Oliva monastegiararte, (26,7 Km) hurbilduko gara. Zati hau ez dago zertan eginik, baina tokiak merezi du. Penintsulako Zisterreko monastegien artean hoberen kontserbatu takoa da eta XII. eta XIII. mendeetan igaro zituen bere urterik oparoenak, hainbat nafar errege eta zenbait Aita Santuren babes zela medio. Abadeak, mende hauetan zehar beraien ondasunak handitzen zituzten neurrian, lurrak monastegi inguruan biltzen saiatu ziren, baita beraien ordenako oinarriei helduz nekazari lanetan aritu ere. Abeltzaintzari garrantzi handia ematen ziotelarik. Antza denez, Erdi Aroaren bukaerarako euren lanetatik bizi orde z errentari gisa zirauten eta arrazoi horregatik eta Nafarroa Gaztelaren menpe gelditu zenean, fraideen egoera okertu egin zen. Konbentzioko gerran ospitala bilakatu zen eta Independentziako gerran zakuratua suertatu zen. Baina, azkenik, 1835. urteko desamortizazioarekin sekularizatu egin zituzten elizgizon guztiak. Monastegiaren zatiirik alipagarrienak eliza, klastroa eta kapituluetarako gela dira; guztien ezaugarria hornidura urria da.

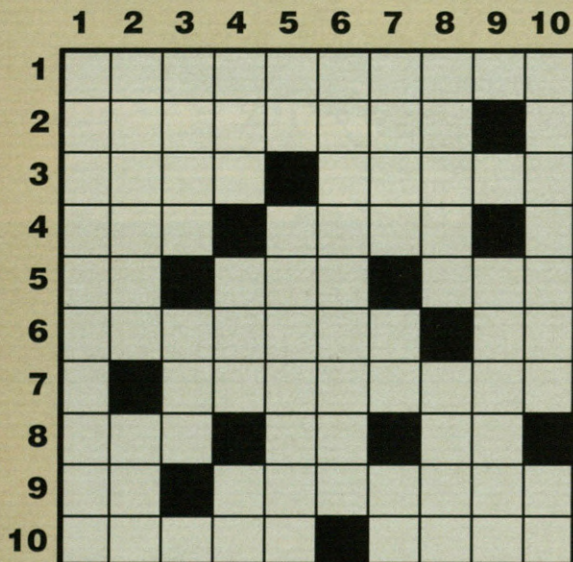
(38,3 Km). Erne ibili eta ezkerrera doan lehenengo bidea hartu, nahiz eta lurrezkoa izan, ez abiatu eskuineko pistatik hobe bada ere. Geroago (41,1 Km) segi zuzen, eskuineko pista utziz, eta (44 Km) ezkerrekoa laga, hasierako zubirarte. Aurrerago, eskuinetik abiatuko gara herrira beste aldetik iristeko, era honetan ibilbidea amaituz.

A photograph of the exterior of the Church of San Giovanni Battista in San Giovanni Lupatoto. The image shows the main facade, which is constructed from light-colored stone or brick. A large, semi-circular arched window is the central feature of the upper facade. Above this arch is a smaller, square window. To the left of the main facade, a portion of another building is visible. The sky is a clear, pale blue. The overall appearance is that of a well-maintained but aged religious building.

[illegible]

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- 1.- Ausartak, beldurgabeak. 2.- Landa eremuko eraikina. Bokala.
3.- Asiako estatua. Estu samar, urduri. 4.- Pinu-mota. Jasoa.
Tona. 5.- Kanpo, landa. Garoa, iratzea. Zelai. 6.- Harri
txintxarra. Musika nota. 7.- Bostehun. Jarriak. 8.- Beldur.
Titanioa. Modu atzizkia. 9.- Bokal errepikatua. Miatzearen
ondorioa. 10.- Usain txarra. Gipuzkoako hiria.

GOITIK BEHERA

- 1.- Txangoak. 2.- Zaudete. Gipuzkoan, zain. 3.- Uso ar.
Gu. Nitrogenoa. 4.- Kenketaren ikurraren izena. 1998an.
Molibdenoa. 5.- Ez eme. Komunikabide-mota. 6.- Ezagutzera
emana. 7.- Jaurtiketa. Alderantziz, jainko egiptoarra.
Alderantziz, Iparretarrak. 8.- Eroso. Gizon izena.
9.- Bokala. Bat. Poztu. 10.- Abestiak. Non atzizkia.

K i k e r e n   U m o r e a

AUSKULTATZEN

Pablo Mosquera bertsolari jaialdi batean baino deserosoago dabil Martin Xuhur azken bolada hone-tan: eztulka, buruko eta bularreko minak, txorabioak,... Berak nahi ez, baina beste behin ere, Julik behartuta hartu behar izan du Osabide doktoresaren kontsultara-ko bidea.

Kontsulta gelara sartu eta ez-
hutsa aditu orduko, doktores-
a auskultatzen hasi zaio:

- Aizu Martin, hemen koxkor bat somatzen dizut eta agian kendu egin beharko dizut.

- Zauđe horretan! Hori nire karte-
ra da ta!

MIKROBIOAK

Bi mikrobio hauek, zauri zornatu batean elkartu dira:

- Baina, baina... oso itxura txarra daukan -esan dio batak besteari-.

- Hala duk bai. Gaixotasun larri bat zeukeat.

- Zer dun bada?.

- Penizilina harrapatu diat!

Letra Zopa

G	I	B	E	L	A	S	L	A	N	E	T	Z	A	T	G
E	K	A	I	N	O	A	A	R	B	I	K	I	O	X	E
U	A	S	K	L	R	I	K	R	N	A	A	G	A	I	D
N	O	K	O	S	J	K	F	U	A	D	K	U	L	S	M
U	D	M	A	I	M	S	Z	T	R	H	N	X	R	T	H
T	O	A	Z	F	R	E	L	U	D	S	A	T	E	O	L
A	L	H	B	N	E	H	F	M	X	O	H	F	Z	R	K
E	K	A	N	U	Z	I	P	Z	A	K	R	A	T	R	U
R	I	K	U	R	D	A	I	A	Z	P	I	K	O	A	O
K	A	S	A	P	X	S	R	T	B	A	S	N	E	F	M

Aurki itzazu
letra zopa
honetan
hamar
txerrikiren
izenak.
Hitzak
ezker-
eskuin,
goitik-behe-
ra edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Kopetiluna. 2. Aharia. Kai. 3. Nori. Izara. 4. Tirana. Tar. 5. Ana. O. Luma. 6. Lantegi. A. 7. D. Dolumina. 8. Izan. Sor. D. 9. Ai! Ustiatu. 10. Kokatua. Ur.

Goitik-behera: 1. Kantaldiak. 2. Ohoina. Zio. 3. Parranda. K. 4. Eria. Tonua. 5. Ti. Noel. St. 6. Iaia. Gustu. 7. L. Z. Limoa. 8. Ukatu. Ira. 9. Naraman. Tu. 10. Aiara. Adur.

				*	L	*	X	*	S	*	L	*	S	*	A
				Z	A	M	A	K	E	T	A	R	I	A	K
				*	S	A	K	O	N	E	R	A	*	L	A
				U	T	*	E	P	A	I	*	D	I	E	T
				*	E	G	*	A	I	N	H	O	A	*	S
*	I	*	O	B	R	A	N	K	A	K	*	N	I	Z	A
I	R	U	N	B	E	R	R	I	*	K	*	I	* I	O	O
*	A	H	A	I	D	E	A	*	A	*	A	R	O	T	Z
I	B	A	R	*	E	G	I	N	K	I	Z	U	N	A	K
*	A	R	T	E	R	I	A	*	A	N	*	N	S	E	N
I	Z	T	U	P	A	*	K	A	T	E	A	*	A	U	T
*	L	E	*	E	Z	A	*	E	U	S	K	O	*	N	A
M	E	A	K	*	K	R	A	K	A	*	E	R	I	A	G
*	A	K	A	B	A	T	U	*	K	A	R	E	A	*	S

TEAZTARROABZTALIE
UZETIRITLZTUZHKE
ANLOXAGURAIZEAKD
EUTETZAPHIEIURAS
AOKFOTUOKRDPNIG
BURAZOFTRUHTZAPZ
TLMLOITAHUTRINEZG
AATEKSIIRKAEAFIPI
OKTGAOIHALAMLGFI
EMGFIJHZDITAREAR

Hitzezidunak

				Sagarondo- en multzo	Emakume izena	Labana kolpea	Ukan	Europako estatua	Pinu-mota
				Nabigatzen duena	Herri- nafarra	Su	Titanioa	Lehenen- goa	Behar
				Eraikuntza- makina				Jatorri- atzikia	
				Txerrama				Pozik	
							Noka, naiz		Karga, pisua
							Bi		
				Santu		Naizen hau		Musika nota	Azkene- koa
				Onar daitekeena		Euskal probintzia		Idazki- mota	Bat
Argazkiko herria	Ontzat hartu	Intsektu- mota			Frantziako eskualdea				
Txori- mota	Irlak	Nor, pluralean			Bete				
							Hamabi		Mila
							Arnas- ezak hil		Buztanak
Nau					Ohitura			Herri giputza	
Gora!					Keinua			Trebeki	
				Jainko egiptoarra		Lapurtu			Sufrea
				Gai		Fruitu- mota			Nitro- genoa
Tantaloa		Donostia- ko auzoa				Bokala	Ipar- orratzak		Aurkitu
Aldaketa		Aluminioa				Bokala	Soldata		
						Kontso- nantea	Omen	Her. hizk., eta	
						Gehiegi	Garoa	Tona	
Landare- mota						Lainoz beteta			
Infin., sartu						Musika nota			
		Irungoak						Artsenikoa	
		Kontso- nantea						Kontso- nantea	
Norat atzikia			Kasik			Gipuzkoa- ko ibaia		Ipar., atera, irten	

Argazkia: Bizkaiko herria

Denborapasa: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

PELLO ZUBIRIA

IZOTZ ONDOKO EGUZKI

Bilboko trafikoaren erdian nenbilen, gidatzeari utzi gabe korbata kentzeko ahaleginean. Bussines is bussines, euskal kulturaren ere, aixkiria: ordezkatzeko dugun enpresak behar duen irudia eman dezala,

eta bere promozio bazkaritara konbidatu gaituen erakundeak ere senti dezala gure ahalegina.

Irratian denbora-pasako irratsaioren bat zegoen. Ijiji, ajaja. Eta Lizardi orkestra festibalero batez beztiturik agertu zitzaidan. Ai, Benito, zer egin zio! Alemaniaratutako musikari tolosar horrek hire "Oi Lur" hari? Tarteka ipini ohi diat binilo zaharra oraindik: *Oi goiz eme, parre gozoz ernea (...)* Nekazari gizandi bat iduri... (eta hemen trontak, trenetik Gipuzkoa-Bizkaia bukoliko haien udazkenari begira zihoan poetaren bihotz taupadak ilustratzeko) *soroan zut, bejondaizula zuri!* Kopon! Hau kanta izorratzeko modua, hau abesti epiko bat Benidormeko festivalerako makilatze postura...

Irratia mututu nuen. Eta etxera biderako disko baten bila hasita, hor azaldu zen Lete, Xabier. Zenbat urte! Ez nuen intentzio berezi batekin hautatu, aitor dut. Baina gitarraren bibrazio xumeek harrapatu ninduten lehenbizi, eta apal hasita ia oihu bilakatzeraino gorpuztuz zihoan abotsak konkistatu gero.

Ni naiz erreka zikinen iturri garbiak/ aurkitu nahi dituen poeta triste... Zer dauka hezurretaraino barnatzen zaigun kantakera honek? Zergatik zaizkit hain sinesgarri eta beteak bertsook beren biluztasunean? *Ni naiz burrukaren erdian, ilunpetan etsita/ amur ematen duen pizti bildurtia...* Hesteetatik lehertuz ateratako sentimentu baten egia dario Leteri abots zakarrez. Kantatu sentiarazteko; entzunez sentitu.

Ni naiz txori hegalaria bat lurtasun zabarrari/ etsipenez loturik dadukan katea... Bizi bat sentiarazten dute kantok. Indarra daukate beti. Gaztearen kementa. Haserre, behin eta berriro. Tristura, sarri. Itxaropena ere bai. Egiten ari denaz duen ziurtasunak ia oharkabearen irenstera garamatza gaur ulertzen gaitz egiten zaigun Lizardi zaharra hitza.

Berriro igo nauzu ene mendira/ oroitzapen zaharrei maitez begira... Ez da oroimina. Lete bere bertsoak aletuz joan zaidanean ez naiz hasieran oroitu duela 25 urte kantokin berekin Bilboko Santiago aretoan emandako kantaldiaz. Erabat gaurkoa sentitu dut. Gaurkoak eta betikoak ditugun gaiak era berezian kantari.

Bai baitatza eria ogean erio/ atzapar itsusio luzatzen ario/ Berpizkunde berria maiteak yario/ itzik ezin ta irria ain ezti dagio... Malko bat baino gehiago eragingo zuen Lizardik bere eguncan, eta Eibar parean autopistatik doan euskaldunari oloipurdiak aterazten dizkio gaur ere. Berdin oroitzu hildako aitaz edo Granadan gose-greban hezurretan geratu den Imanol adiskideaz.

Nafarroa arragoa/ lur beroen sabel eman korra/ nahiaren eta ezinaren/ borrokatoki ekaitzez bete... Bertso-kanta biribilak dira. Aber tsak. Umoak. Errioxako ardo zaharrak ahoa bezainbat barrenak betetzen dituztenak.

Nafarroa arragoa/ mahats eta gari/ maitasun eta gorroto/ gezur eta egia gurea... Seguru nago Tomas Araguesen armonizazio eder batekin, ganbara orkestra tiki batez, obra gogoangarriak izango zirela. Eta aldiz, Valverderen laguntzaz egingako moldakuntza xumeekin ere, harribitxiak dira itotzeaz gauzkan lokaztiaren erdian, hagin triste edo arte dotore inguratzen gaituzten kanta-eukalpto eta cd-intsinisen artean.

Gizakion handitasuna, kateatzen gaituzten beldurrak, muga ditugun miseriak, grinak... hainbeste aldatu ote dira denborarekin? Ez al dira berdintsuak hemen eta Ushuaian?

Makurka ta poliki/ arrastaka bidean/ bizkarrezurra oker/ zerbitzuko lanean/ bururik altza gabe/ munduan zehar doa/ giza-aberea... Betiko gizakia, eta herri honen zauri zahar-berriak. Orain itxi nahi omen dugun ziklo berri baten hasiera baino lehenagokoak dira kantok. Lizarra-Garazi, Ajuriaenea, Estatutoa eta Amejoramentuak berak, baino lehenagokoak, Franco bizi zenekoak. Eta gaitzak berak dira, minak berdinak; agian mikrobioak orduan baino egoskorragoak.

Urrezko dukat eta diruak/ ez dira engainu txarrak/ bazter batera apartatzeko/ lengo sinimen zaharrak... Denok zahartu gara, beren onenara orain iristen ari diren gazteak salbu. Xabierren pista aspaldi galdua dut, Oiartzungo herri urtekarirako elkarrizketa hura egiteko bildu ginen afari hartatik (hik ez zakiat, Xabier, baina nik ezingo diat inoiz ahaztu Hilario Arbelaitzen ahatz gibel zerutiar hura). Kanta batzuen hitzak azken urteotan aldatu dituela ere iruditu zait, telebistan ikus-entzundakotik. Axola al dio, ordea? Ukatu nahi balu ere, Xabier Lete hori hor dago. Bizibizirik, kantok erditu zituen poetaren hatzaparretatik ihes eginda.

Merkatarien aldamenera/ amildegian goitik behera/ oharkabearen eroriko gera./ Baina guztiok jakin dezagun/ bidea nondik dijoan/ Alzateko jaun, hor zaude zu! ●

"Zer dauka hezurretaraino barnatzen zaigun Xabierren kantakera honek? Zergatik zaizkit hain sinesgarri eta beteak Leteren bertsook beren biluztasunean? (...) Hesteetatik lehertuz ateratako sentimentu baten egia dario Leteri abots zakarrez. Kantatu sentiarazteko; entzunez sentitu"

ARGI Aren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik
gabe etxean
jasoko duzu

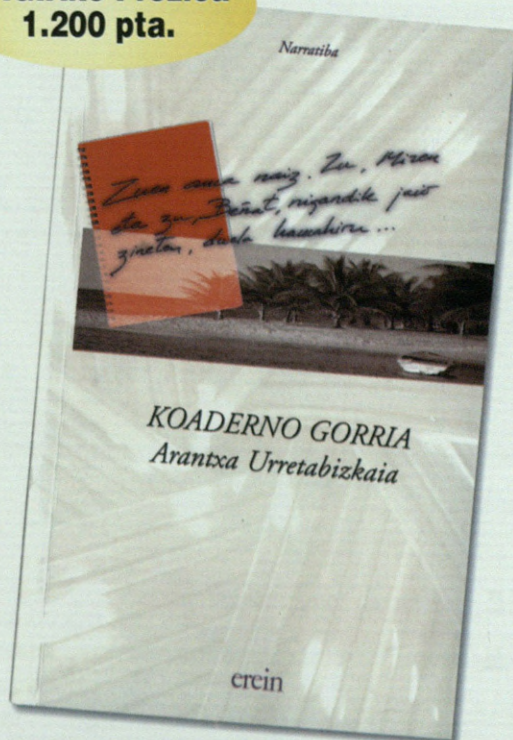
~~Kaleko Prezioa
1.500 pta.~~

**ARGIAko Prezioa
1.200 pta.**

TITULUA: Koaderno Gorria
EGILEA: Arantxa Urretabizkaia
ARGITALETXEA: Erein

GAIA: Arrazoi politikoak tarteko zirela, emakume bat bere senarra eta haurrak utzi beharrean aurkitu da. Hasiera batean distantziak baizik ez zuen bereizten familia. Halako batean, senarra eta haurrak erabat desagertu zaizkio bizitzatik, ez du hurrengo zazpi urteetan haien paradoeroaren berririk izango. Une horretantxe irudika genezake eleberriaren abiapuntua: nola iritsi hurrekin harremanak izatera... Horretarako bidali du Venezuelara mezularia, eta haren eskuetan jarri Koaderno Gorria.

Bi planotan dago antolatuta eleberri hau: mezulariaren ikerketa batetik, eta amaren oroitzapena erabat estali ez zedin amak berak idatzitako aitormena, bestetik.

ARANTXA URRETABIZKAIAREN KOADERNO GORRIA

ETA EZ AHAZTU

~~2.500 pta.~~

1.875 Pta

**XABALTXEN KANTU ELEKTRIKO
ETA AKUSTIKOAK**

~~2.700 pta.~~

2200 Pta

**HIRIBURUAREN ETA HERRIAREN
ARTEKO DESBERDINTASUNAK**

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15, 20160 LASARTE-ORIA Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 / 37 34 03
e-posta: denda@argia.com • www.argia.com

ESKAERA: IZEN-DEITURAK

KALEA _____ ZBKIA _____ SOLAIRUA _____

HERRIA _____ TFNOA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZENBAKIA _____

IZENBURUA _____ PREZIOA _____ ALEAK _____ GUZTIRA _____

☐ VISA: Epea:

☐ TRANSFERENTZIA: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 14 - 0360048647 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da

☐ KONTUA: TITULARRAREN IZEN ABIZENAK _____

N.A.F. / N.I.F. _____

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

Gipuzkoan, kulturaren alde jarduteko,
uneoro izan dugu abagune.

Eta orain, gainera,
badugu **GUNEA**.

Miramón, Zientziaren KutxaGunea
Irekiera: 2000 urteko udaberria

Erakusketak, kontzertuak, literatur lehiaketak,
argitalpenak, Zinemaldia, Musika-Hamabostaldia,
Aquariuma, Kilometrak...

kutxak, hutsunerik gabe, beti babestu izan ditu
gipuzkoarrentzat hain mamitsu diren kultur bizigune
hauek guztiak. Eta halaxe jarraituko du aurrerantzean
ere, Miramón, Zientziaren KutxaGunea eraikitzearen
bidez, besteak beste. Hauxe bai aisialdirako aukera
berri eta erakargarria, **kutxak** gogorik bizienaz
buru-belarri ekin diona. Denontzat, Zientziaren
ezkutuki guztiak era atsegin eta xamurrean aurkitu
eta azaltzeko abagune aparta, benetan.

kutxa